PHRASES LINGUÆ LATINÆ, AB ALDO MANUTIO P.F. CONSCRIPTÆ:

Nunc primùm in ordinem Abecedarium adductæ, & in Anglicum ſermonem converſæ.

Acceſſit huc index dictionum Anglicarum, cujus ope quilibet hoc libello quàm commodiſſimè uti poterit.

LONDINI,
Excuſum pro Societate Stationariorum. 1636.

PHRASES LINGUÆ LATINÆ,

AB

ALDO MANUTIO P.F. CONSCRIPTÆ:

Nunc primùm in ordinem Abecedarium adductæ, & in Anglicum sermonem conversæ.

Accessit huic Index dictionum Anglicarum, cujus ope quilibet hoc libello quàm commodissimè uti poterit.

LONDINI,
Excusum pro Societate Stationariorum. 1636.

ROBERTO CÆCILIO GUILIELMI F.

THOMAS VAUTROLLERIUS S.P.D.

Vlla sanè res est, Roberte Cæcili puer clarissime, quæ homines æquè in altissimo dignitatis gradu locare possit atque Eloquentia, reiq́ militaris scientia: siquidem hac non solùm vim hostium, eorúmq́ impetus atq́ injurias propulsamus, verumetiam imperij nostri fines longè latéq́ propagamus: illâ verò hominum animos voluntatésq́ nobis conciliamus, eósq́ aut in officio continemus, aut ad præclara facinora, rémq́ publicam administrandam adhortamur atq́ incitamus. Sæpe verò cogitanti mihi utra harum sit præstantior, magisq́ hominum generi necessaria, hæret ferè animus; nec facilè, quid de hac re judicandum sit, scio. Veruntamen quotiescunq́ in eam cogitationem venio, (venio autem quam sæpissime) toties occurrit mihi illud inter cætera, illos videlicet quam proximè accedere ad naturam Deorum immortalium, qui quidem non vi, non ferro, atq́ armis, sed voce tantùm hominum animos quò tandem volunt flectunt: idq́ adeò, ut qui illud præstare possunt, meâ quidem sententiâ, non homines, sed Dij potiùs è cælo delapsi esse videantur. Quæ res cùm ita sese habeat, quâ scientiâ id consequi possumus, hanc amabò. quam tandem nisi omnium principem esse dicemus? Itaque

vel hanc solùm ob causam, tantum mihi eloquentissimi oratores optimis fortissimisque imperatoribus præstare videntur, quantum ij qui togati Rempub. suo consilio autoritateq; conservant, præstant ijs, qui communem omnium salutem, bellandi cupiditate, sæpius ut fit, in extremum discrimen adducunt. Accedit huc, complures singulis ferè seculis extitisse rei militaris peritissimos, præstantissimósque Imperatores, quorum res gestæ præclaris, ijsque æternis literarum monumentis consignatæ & celebratæ conspiciuntur. Eloquentem verò (multorum pace dixerim) ecquem obsecro, præter Hyperidem, Demosthenem, atque alios perpaucos apud Græcos reperias; apud Romanos, C. Cassium, M. Antonium, Q. Hortensium, M. Tullium Ciceronem? Equidem non eo inficias, permultos, eósque oratores haud contemnendos in Græcia, Italia, ac plerisque alijs in locis & olim extitisse, atque hodierno die extare. Attamen si quis secum in animo suo paulò diligentiùs quid eloquentia sit considerabit; illos non tam eloquentes, quàm disertos judicabit appellari oportere. multóque pauciores oratores, quàm Imperatores semper reperiri animadvertet. Atque hæc quidem eloquentium hominum paucitas, verè ut quod sentio dicam, effecit etiam, ut non solùm eloquentiam non gloriæ militari cedere, verumetiam eam suo jure antecellere animum inducam. Quarum enim rerum non ità magna est copia, eæ cæteris quodammodo præstare creduntur. Sicut autem per quos ad id quod volumus, pervenimus, non fermè minor habenda est gratia, quàm ijs, qui nobis faciunt benignè: sic etiam non minoris fieri debent ea instrumenta, sine quibus cognitionem ejus scientiæ, cui dediti sumus, nullo modo consequi possumus, quàm ipsa scientia:. quid enim absquè illis tamen agas? Porrò, nemo, opinor, est qui quenquam existimet, unquam oratorem forè bonum, qui non ex Latinis præcipuè fontibus hauriat elo-

eloquentiæ præcepta. Nam in ea lingua omnis orationis splendor ac dignitas continetur. Nè multa: unus Cicero totius eloquentiæ parens inter omnes mortales, tantam nobis dicendi copiam suppeditare potest, quantam nunquam auderemus optare, adeò ut nostra hac ætate ii non parùm dicendi gloriâ præstare existimentur, in quibus tantæ eloquentiæ, dicendique facultatis, quâ ille præditus fuit, vel aliquod veluti vestigium appâret. Quapropter sive dicere, sive scribere tibi propositum sit, hunc tibi proponas, quem ducem sequare, necesse est. Isthuc autem qui obsecro præstari potest, nisi in politissimæ illius linguæ cognitione versatus sis? quâ linguâ quicquid præclarissimi illius viri ad nostram usque ætatem pervenit, conscriptum est; & in qua ille admirabili quadam ingenii magnitudine omnibus antecelluit. Prætermitto infinita alia, quibus linguæ hujus cognitionem non utilem solùm, verumetiam omnino necessariam esse apertè demonstrare possem: hominem enim omnino arbitror esse neminem cui dubium sit, quin eius linguæ ignari, & à rebus bellicis, & à Reipub. gubernaculis plerunque repellantur. Id quod etsi permultis persuasum est, atque ideo ad hujus linguæ studia animum adjungunt: nihilominus tamen infinitos video, qui præproperâ quadam festinatione sibi magis obsunt, quàm prosunt. Nam interim dum sermonis elegantiam sibi comparare credunt, linguæ puritatem, in quam primùm toto pectore incumbere debebant, negligunt; & statim ad ea quæ non nisi à doctis disci percipique possunt, convolant: ideòque fit, ut non modò non ornatè, sed ut nè purè quidem unquam scribant. Quæ res viros aliquot bene doctos patrum nostrorum memoriâ impulit, ut de ratione ac methodo quâ quis linguæ Latinæ cognitionem capere facilè posset, libros conscriberent haud contemnendos; maximisque digni sunt laudibus ii qui ad hanc rem suis lucubrationibus ac vigiliis

aliquid adjumenti afferunt, ut aliis viam, quam sequantur, monstrent. Inter quos Aldus Manutius magni illius ac celeberrimi Pauli filius, non immeritò, meâ quidem sententiâ, connumerandus est. Nam quæ ipse sibi non sine magna industriæ laude in eo studiorum genere collegerat, aliis pro sua humanitate impertiit. Eæ sunt phrases, sive modi Latinè loquendi, scribendíque. Quem ego libellum quum viderem doctissimorum hominum judicio summopere commendari, isque tandem in manus venisset meas, cœpi mecum ita cogitare, Quid si eos qui studiis humanitatis sunt dediti aliquâ ratione juvare possem? quid preclarius? quid homine ingenioso dignius? quid deniq; laudabilius? Quæ cogitatio quum versaretur in animo meo, excitavi ipse me, operæq; putavi fore pretium, si illas, quas dixi, phrases, non solùm ut ab Aldo collectæ sunt, typis excuderem meis, sed aliquid præterea addendum curarem, quo studiis eorum adolescentium qui linguæ Latinæ desiderio tenentur, consulerem: atq; ideo eæ in ordinem alphabeticum primùm ut adducerentur, ac postea è Latino in Britannicum sermonem converterentur, effeci: eásque, Roberte clarissime, jam ad te mitto: tu quippe mihi inter cæteros visus es dignus, cui quidem hoc munusculum potissimùm deferrem; idque ob singulares istas animi dotes, quas tibi natura elargita est. Ipse enim adducor in eam spem, ut te patris tui, viri illius insignis, ac propè singularis, quam simillimum fore credam, totumque adeò hoc regnum eos tandem ex te percepturum esse fructus, quos, cùm tempus erit, feres. De eo enim homines conjecturam faciunt, quòd ex ijs natus es parentibus, quorum ingenium admirabile, morum facilitatem eximiam, virtutem denique incredibilem nemo non admiratur. Sed aliud præterea est, ex quo jam hinc ab ipsa pueritia qualis quantúsque futurus sis haud mehercle obscurè colligi potest: tua enim isthæc æta-

tul

tula ijs abundè ornata ac perpolita est omnibus, quæ non modò puerum, verumetiam adolescentem ingenuum, nobilissimóque prognatum genere, scire æquum est: nemini enim tuorum æqualium, canendo, fidibúsque utendo tuo jure cedis. Præterea nemo te modestior, aut suavior; adeò ut neminem adhuc viderim cui quidem sis notus (te autem ecquis non novit?) qui te non optimo florentissimi hujus regni fato natum esse dicat. Sed hæc, quæ commemoravi, omnia alicui forsan videri poterunt leviora; (quamvis in puero quis ea non fateatur esse maxima, ac planè admirabilia?) ideo aliud longè majus eloquar. Nam tu pro liberali isthoc ingenio ita ad eloquentiæ studia te contulisti, iisque ita delectaris, ut spes maxima sit, fore, ut felicissima hæc Britannia, Italiæ, quæ de suo Cicerone gloriatur, nequaquam invideat. Quare tuâ singulari humanitate, præcla[illegible] isthac indole, tuisque potissimùm studijs me nihil alienùm facturum esse arbitratus sum, si ea, quà re possem, juvarem, tibique hasce phrases offerrem. Accipe igitur, Roberte præstantissime, libellum hunc, qui jam in tuo nomine apparet, perpetuum testimonium amoris, observantiæque in te meæ. Atque interim perge ut facis, & in hoc studium eloquentiæ, in quo es, incumbe: ut & tibi tuisque honori, & amicis tuis, qui in te unum oculos conjectos habent, Reique publicæ emolumento esse possis.

Londino Calend. Iulij. MDLXXIII.

ELEGANTES COPIOSÆQUE LATINÆ LINGUÆ PHRASES.

Absque mora, quæ mandasti perficiam.

I shall doe your commandement out of hand.

Onfestim, è vestigio, quàm primum, statim, acturum, primo quoque tempore, adeò sine mora, sine cunctatione, nullâ factâ morâ, nullâ interpositâ morâ, omni prorsus abjectâ morâ, ne minimo quidem spatio temporis interjecto, exequar tua mandata, quod mandasti perficiam, tuis mandatis parebo, effectum dabo quod mandasti, præstabo quod à te mandatum est. Vide, *Moram averte, Moram adhibe, Moram trahere.*

Ab hac culpa vacuus.

I am innocent, or cleare and guiltlesse.

Hanc ego nunquam attigi culpam: hoc me nunquam crimine contaminavi, inquinavi, infeci, pollui: hanc nunquam subivi culpam: hæc me nunquam culpa polluit, labefecit: hujus criminis, flagitij, sceleris, vitij labe, macula infectus nunquam sum, vacuus semper ista culpa. Vide, *Culpa vacuus.*

Accusor.

I am accused, or blamed.

Vitio mihi dant, vitio vertunt, fraudi tribuunt, hoc in me conferunt, hoc mihi ascribunt, hac me culpâ condemnant, hanc in me culpam conferunt, hujus mihi culpæ notam inurunt; hoc me nomine accusant.

Acerrimus adversarius.

A most deadly foe, a heavy friend, a cankred enemy.

Adversarium nimis gravem, nimis acrem, infensum, acerbum, vehementem, crudelem, habemus: nimis acerbus, nimis adversus, nimiùm gravis atque infensus nobis es: oppugnas nos quàm potes acerrimè, & gravissimè: nullam adversus nos injuriam prætermittis: nullâ nos injuriâ, nullâ re non lacessis: tuis contra nos viribus uteris: tuam in nos vim confers: omnia conaris, nihil non agis, moves, tentas, experiris, machinaris ad perniciem nostram: adversario te utimur nimis acerbo, nimis infenso: agis contra nos, pugnas adversus nos, irruis in nos, quo potes impetu, impetu quàm potes maximo, eo impetu, qui potest esse maximus. Vide, *Atrox hostis.*

A consuetudine digrediens.

To swerve altogether from his old fashion: to become a new man.

Mirari satis non possum, cur à tua consuetudine tam longè discesseris, recesseris, tam valde desciveris, te removeris, te abduxeris; cur alius planè factus sis, cur à teipso discesseris, cur te tui tam dissimilem præbeas, cur te tui similem non præstes; cur, qui hactenus fuisti,

ſuiſti, eum te non præſtes: adduci non poſſum ut te à tua conſuetudine tam valde, tam longe diſceſſiſſe exiſtimem.

Ad Ciceronem me contuli.

I have given my ſelfe to Cicero: Tully is my whole ſtudy.

Uni Ciceroni meum ſtudium dicavi: ad unum Ciceronem meam operam contuli: meum in uno Cicerone ſtudium pono, conſumo, colloco: uni Ciceroni operam do: unus me Cicero delectat, capit, tenet: unus mihi placet: unius animum lectio paſcit: uni meam operam, mea ſtudia, meas vigilias dedi, dedidi, tradidi, addixi, perpetuò dicatus eſſe volo.

Ad finem orationis non pervenire.

To know no way out of his tale.

Quemadmodum exitum expediam inſtitutæ orationis, non reperio, non video: quî inſtitutæ orationi finem imponere, quo fine inſtitutam orationem claudere, abſolvere, perficere poſſum.

Ad finem optatum rem perducere.

To have ſucceſſe as heart could wiſh, or as I would deſire.

Puto fore ut rem ex ſententia geram, feliciter, proſperè, ex animi ſententia, ut animus fert, expediam, conficiam; ad eum, quem volo, exitum perducam; felici exitu concludam: efficiam, opinor, ut res optimè ſuccedat; ut exitum res habeat, qualem optamus; nè res, contrà quàm volumus, ſuccedat; nequid adverſi contingat in re; né ſit infauſtus, adverſus, alienus à noſtris voluntatibus, alius atque volumus, exitus rei, eventus rei, rei finis ac terminus: ſpero futurum, ut in hac

hac re meis optatis fortuna respondeat, cum animo meo fortuna consentiat, ab animo meo fortuna minime dissentiat, nihil adversi fortuna objiciat, nequaquam fortuna repugnet, resistat, obsistat, adversetur, sese opponat, suam vim objiciat, impedimentum ullum injiciat, occurrat, obviàm eat: futurum existimo, ut in hoc secundâ, facili, prosperâ, propitiâ, perbenigna fortunâ utamur. Videˋ, *Res adducta in optimum statum.*

Ad iram incitatus, alienus ab iracundia.

Angred, chafed, stirred, or provoked to anger, which is not soon angry, or is by nature milde.

Stomachum mihi facis: bilem commoves: inducis me, impellis, incitas ad iram: facis ut irâ commovear, afficiar, corripiar, ut excandescam, ut irâ flagrem, etsi nequaquam iracundus homo naturâ sum, non proclivis, pronus, propensus, inclinatus ad iram, non iræ deditus, non is qui ad iram facilé labar: sum alienus, longe remotus ab ira. quanquam juris in me parum habet ira, minimè mihi dominatur ira, non admodum ad iram propendeo, inclino, ab ira longè absum.

Adjungam me tibi.

I will be thy matefellow in all fortunes, or, I will go with you through thick and thinne.

In omni te fortuna comitabor, tibi comes ero: me tibi comitem adjungam, assiduum me comitem habebis, hærebo lateri tuo, à latere tuo: à latere tuo non discedam, non divellar: semper, nunquam non, in omni tempore ac loco, assidue, assiduus tecum ero: nunquam abs te sejungar, digrediar, recedam. Vide *Comes perpetuus.*

Ad

Ad musas redeas.

Returne to your study.

Vellem te ad mansuetiores musas referres: vellem intermissa poeticæ studia repeteres, redires in gratiam cum musis. Vide, *Ad studia redire.*

Adolescens infirmâ valetudine.

A sickly young man.

Cicero in adolescentia sua, cùm adolescens esset, cùm adolescentiæ annos nondum excessisset, egressus esset, valetudine erat, valetudine utebatur infirma, parùm firma, minimè firma, haud satis firma, nequaquam firma, paulò infirmiore, imbecilla, non optima, non robusta, satis affecta, satis ad morbos propensa: non rectè se habebat. Cicero in adolescentia non omnino valebat, valetudine erat infirmior, viribus parùm firmis, corpore non satis firmo utebatur: valetudinis, firmitudinis, firmitatis, virium, roboris adolescenti Ciceroni minus erat quàm satis esset: parùm validæ vires erant: infirmior erat, imbecillior, tenui, incommoda, vitiosa valetudine, parùm validus erat, infirmè valebat, valetudine erat imbecillior, valetudinis vitio laborabat, valetudine erat imbecillior, valetudinis vitio laborabat, valetudinarius erat Cicero.

Ad omnia aptus.

Fit for all things, a fine fellow.

Aptissimus est ad omnes res: nemo est illo commodior, aut aptior: in omni re, in omni judicio elegantissimus est, egregio judicio perpolitus: summa est in illo ingenij suavitas, & elegantia: nihil agit non aptè, non commodè, non eleganter, non lautè, non venustè, non lepidè, non egregiè; lepôres habet, elegantiam,

lautitiam,

lautitiam, venustatem in omni re: quicquid agit, cum lepôre agit, cum elegantia, sic ut gratiam ab omnibus ineat, ut aptior, accommodatior, idoneus magis videatur esse nemo; propriè factus à natura videtur ad omnes res, natus ad omnia, appositum quiddam possidet ad omnes res. Vide, *Naturâ ad omnia aptus*.

Ad pauperiem redactus.

Brought, or driven to extreame poverty: Next to, or hard at beggars doore.

In eum locum deductus est, eò devênit, eò redactus est miseriarum, in eas conjectus est angustias, eò redactæ sunt fortunæ suæ, eò est à fortuna dejectus, detrusus, deturbatus, eò cecidit; ut unde viveret non haberet, ut ei ad victum necessaria minimè suppeterent, ut inopiâ premeretur earum rerum sine quibus vix, aut nè vix quidem hominum vita sustentatur; ut ea desideraret, ea requireret, quæ vivendi necessitas postulat atq; exigit; ut ijs rebus destitueretur, careret, ab ijs esset rebus imparatus, earum rerum esset inops, ab ijs rebus inops, egens, ea illi deessent, ea illum deficerent, earum rerum inopiâ laboraret, sine quibus ægrè vivitur, vel potiùs nullo modo vivitur.

Ad studia redire.

To become a student againe.

Ad nostra me studia referam: literarum studia repetam: reddam studijs operas intermissas: ad studiorum consuetudinem atque usum redibo: pristina studia revocabo: rursus ad studia me conferam. Vide, *Ad Musas redeas*.

Adversâ fortunâ contentus.

To live contentedly in adversity: patient, or quiet to sustaine troubles, or ill chances.

Vehementer, acriter, acerbè, graviter me oppugnat, vexat,

vexat, exagitat, urget, premit, adversa mihi est, infesta est, infensa est, iniqua, inimica fortuna: ego tamen ad humana omnia, ad eos omnes casus, qui humanæ vitæ impendent, quibus humana vita subjecta est, proposita est, exposita est, patet, fortis sum: contra fortunam paratus, armatus, firmus, validus, firmissimis præsidijs conscientiæ munitus, res humanas præclarè contemno, negligo, despicio, aspernor: valet animus meus, firmus est, seipso nititur, sua in seipso præsidia ponit, à seipso præsidium omne petit, adversus fortunæ vim, impetum, conatus, injurias, tela omnia: minimùm res humanæ me movent, afficiunt, perturbant: minimùm laboro de rebus humanis: súsque déque res humanas facio: humanis casibus animi præstantiâ, virtute, fortitudine resisto: fortunæ conatibus obviàm eo, occurro, objicio me, oppono me, fortiter, atque acriter: fretus conscientiâ fortunam sperno, mea me contra fortunam conscientia fortem facit, confirmat, auget viribus, validiorem reddit, mihi animos addit, virtutem, vires, robur, fortitudinem, firmitatem.

Adversa minùs sentiunt, qui ijs assueverunt.

They can best away with hardnesse or adversity, which are used unto it, or most acquainted therewithall.

Malorum consuetudine sensus amittitur: malorum consuetudo sensum adimit, sentiendi vim aufert, stuporem inducit, injicit, infert, sensus obstupefacit: sensus obstupefit, adimitur, aufertur, usu diuturno calamitatum: adversas res minimè sentiunt, sensu non percipiunt ij quorum occalluit animus, quorum animis callum obduxit diuturna consuetudo, qui secundis rebus nisi perquam rarò usi sunt, secundas res haud sæpe noverunt; quorum animi, tantum abest ut recentes

ad fortunam sint, insolentes ad injurias fortunæ sint, ut malorum usu & consuetudine prorsus obduruerint, callum contraxerint. Vide, *Calamitatum consuetudine sensus amittitur.*

Ægrè fero stultitiam aliorum.

I cannot away with other mens follies: I cannot abide other mens foolishnesse.

Nonnullorum stultitiam non facilè fero, ægrè sustineo, haud satis æquo animo fero: adduci non possum, inducere animum non possum, inducere animum minimè possum, à meipso non queo impetrare, dementias nonnullorum ut animo non iniquo feram.

Ætatis annus.

The yeare of his age: How old a man is.

Annos duodecim natus est: duodecimum ætatis annum agit: ætas ejus est duodecim annorum: duodecimum ætatis annum non excessit, non egressus est.

Ætatis flos.

The prime, the flower of ones age or yeares.

Flores ætate integrâ, firmâ: validâ ætate es, ætate viges, vales, validus es.

Afflictis aliorum exempla solatio.

The consideration of like examples in others, doth comfort the afflicted: It is a comfort to have companions in misery.

Si, quæ tui similibus viris in omni ætate acciderunt, isto tuo tristissimo tempore colliges, in memoriam rediges, revocabis, mente comprehendes, tecum reputabis,

putabis,in animo volves, ipſe tecum examinabis; admodum juvari te ſenties, non leve ſolatium capies, hæc te valde cogitatio ſuſtentabit: in hac tua tam gravi, tam adverſa, tam miſera,planè deſperata fortuna; in hac non ſolùm adverſa,verùm penitus everſa fortuna; in tantis miſerijs,in tam miſero rerum ſtatu,tam miſeris temporibus;in iſta,qualem nemo unquam ſenſit infelicitate; nunc dum res tuæ peſſimè ſe habent, peſſimo loco ſunt;dum tecum peſſimè agitur,dum tibi peſſimè cum fortuna convenit,dum tuæ fortunæ planè perditæ ac nullæ ſunt,dum te premit infenſa fortuna, dum te modis omnibus fortuna vexat, tibi negotium exhibet,moleſta eſt,gravis eſt; dum te ſuis viribus oppugnat, dum omnes ad te oppugnandum machinas adhibet atque admovet.

Agas diligenter apud Senatum.

Sue or labour earneſtly to the Councell: Apply or follow the Councell hard and diligently.

Fac in conveniendis ſenatoribus tuum ſtudium extet: in prenſandis, appellandis, rogandis ſenatoribus adhibe ſtudium ac diligentiam quàm licet maximam; age diligenter cum ſenatoribus.

Agri vectigales.

Tributarie land, Tithe land, Grounds of the common ſerm.

Fructuarij ſunt hi agri, non ſunt immunes, tributum ſolvunt, publicè aliquid pendunt, vectigales ſunt.

Alexander fortis,at incautior.

Alexander was puiſſant, or valiant; but not circumſpect, or politick.

Animi vim, magnitudinem, præſtantiam oſtendet

bat in prælijs Alexander; consilium in vitandis periculis ei deerat: animum in Alexandro pugnante laudares, animi virtutem laudibus efferres; consilium & prudentiam in periculis desiderares, requireres: consilij non habebat satis Alexander ad vitanda, effugienda, declinanda, cavenda pericula; animo quidem in pugnis excellebat, fortem in pugnis animum gerebat, forti animo pugnas pugnabat, prælia tractabat, rem gerebat in pugnis.

Alienis uteris consilijs.

You are ruled by other mens advice: you follow other mens counsell.

Video te auferri aliorum consilijs: intelligo, sentio, non te tuo duci, sed alieno abduci consilio: non tuum judicium, sed aliena consilia sequi mihi videris: non ipse te in consilium adhibes, non ipse te audis, non ipse tibi pares, morem geris, obtemperas, obsequeris, assentiris; sed alieno uteris consilio, aliena te consilia regunt, ab alienis consilijs voluntas tua pendet: non ipse tibi dux es, verùm alios sequeris.

Alienus ab astutia.

Farre from craft, or deceit: A plain-dealing man.

Astutiæ mihi non placent, non probantur, non satisfaciunt: astus non amo; artem simulandi, fraudem artificio tectam, mores ab aperta quadam simplicitate alienos, fucum, ac fallacias, vafritiem, nimiam calliditatem, astuta ingenia, versuta, vafra, nimis callida, ad astutias, vafritiem, calliditatem propensa, naturali quodam odio prosequor: sum ab astutijs alienus: abhorret animus meus ab astutijs. Novi animum tuum nullâ in quenquem malevolentiâ suffusum. Simplex homo

homo ſum: ſimplex mihi animus eſt, apertus, nullâ ſimulatione tectus, purus à fraude, ab omni labe: apertam veritatem amo: ſimulandi artificium à me prorſus abeſt.

Alijs magis vitio dabitur, quàm tibi.

Others ſhall beare the blame rather than you.

Id majori illis fraudi, quàm tibi erit: hoc illis plus inferet infamiæ quàm tibi: plus illi ſubibunt infamiæ, quàm tu: hoc illis vitio magis tribuetur, quàm tibi: Majori hoc ijs erit fraudi, quàm tibi: vitio dabitur ijs potiùs quàm tibi: culpæ plus in eos quàm in te conferetur: plus ipſi ferent infamiæ, dedecoris, ignominiæ, culpæ: gravior ad eos, quàm ad te redibit infamia.

Aliud præ ſe fert, aliud ſentit.

He ſayeth one thing, and thinketh another:
He beareth two faces under a hood.

Vultus ſimulatione ſuſtinetur: aliud vultu ſignificatur, aliud in animo latet: non congruit animus cum vultu: diſſentit animus à vultu: animi ſenſum vultus occultat. Vide, *Vultus diſſentit ab animo.*

Altera hæc ratio me conſolatur.

This ſecond reaſon or cauſe comforteth me.

Secundo loco me conſolatur recordatio meorum temporum: altera eſt ratio, quæ mihi ſolatium affert, præbet, parit, ſolatio eſt: alterum illud eſt quo ſuſtentor, recreor: illa eſt, quæ me conſolatur altera ratio: accedit illud ad animum meum ſuſtentandum, deinde ſuſtentor meorum malorum memoriâ.

Ambire homines studiosé.

To win the heart, or get the favour of men by all meanes possible.

Ambis, prensas, nullum in prensando studium, nullum officium prætermittis; tam prensas diligenter, quàm qui maxime; tua est diligentissima prensatio; in ambiendis hominibus nemo est uno te diligentior, nemo aptior: sed vereor, nè non succedat exitus, nè te fallat, nè spe frustreris, nè secus accidat, nè non ex animi tui sententia procedat, succedat, contingat, eveniat.

Amicitia laudata quæ ex virtute oritur.

Friendship, which springeth from vertue, or is grounded upon vertue, is praise-worthy.

Ea demum laudabilis est, ea præclara benevolentia, quam virtus, non fortuna peperit: qui virtutem in deligendis amicis, non fortunam sequitur, is optimo consilio utitur, laudabiliter agit, ei laus debetur: honestus & rectus amor ille est, qui ex animi potiùs, quàm è fortunæ bonis exoritur, emergit, existit, emanat, effluit: quicunque fortunam in amore spectat, non virtutem, judicio labitur, sincerum in eo simpléxque judicium requiras, desideres.

Amisso equo evasi.

I escaped very hardly with the losse of my horse: I lost my horse, and went my way cleare.

Ut vitæ consulerem, ut evaderem è præsenti periculo, ut periculum vitarem minimè dubium, ad hostes

equum misi; immisi, admisi, incitavi, laxatis habenis hostes versus impuli.

Amissus populi favor.

It was not long of your self, but of those about you, that you have lost the hearts, the good will, the favour of the people.

Factum est non tuâ, sed tuorum culpâ; vitio tuorum, non tuo contigit, ut populi studium, gratiam, benevolentiam, dimiseris, perdideris; ut è studio, gratiâ, benevolentiâ populi excideris; ut populus non ampliùs tibi faveat, studeat, suffragetur, tui studiosus, tibi amicus, benè in te sit animatus: studium populi, gratiam, benevolentiam, non tua sed tuorum injuria tibi eripuit, ademit, abstulit: non per te, sed per tuos, non à te, sed à tuis, non tuo, sed tuorum merito: injuriâ tuorum potiùs quàm tuâ effectum est, commissum est, ut populum tui studiosum, benè in te animatum, tibi amicum jam non habeas; ut gratiosus apud populum, charus populo, in populi gratia minimè sis; ut nullum populi studium, nullam gratiam, aut benevolentiam teneas, obtineas, possideas, ut favente populo, suffragante, benigno, tibi amico, benè erga te animato, tui studioso non utaris: gratiam tuam apud populum non tua sed tuorum culpa extinxit: ex amore populi effluxisti.

Amor ex beneficio & judicio profectus.

An advised and deserved love; or, I love you both for the good turn you have bestowed upon me, and also because I account or judge you worthy of love.

Diligo te beneficio quidem tuo provocatus, sed judicio etiam incitatus meo: meus in te amor ex ju-

dicio fluxit: meum in te judicium consecutus amor est, mea de tuis virtutibus opinio benevolentiam peperit: contuli me ad te amandum, quia te dignum amore judico, quoniam amabilis es, is es qui amandus videare. Cum amori, quem inter nos mutuum esse intelligo, multum tribuo, tum de ingenij tui præstantia judico, ut neminem tibi anteponam, comparem paucos.

Amor ex virtute.

Out of vertue Love; or, Love for vertues sake.

Amandus es propter multas suavitates ingenij, officij, humanitatis: tuæ tibi suavitates, tuæ virtutes, amorem hominum conciliant, adjungunt studia, gratiam parant, comparant, adipiscuntur.

Amor literarum quotidiè crescit.

The love of learning increaseth daily.

Studium quotidie magìs ingravescit: quotidie magìs cupiditate studiorum incendor: meam studiorum cupiditatem dies auget. tantum abest, ut meum studium dies imminuat, ut etiam augeat: incitor ad studia quotidie, magis studia complector, in studia incumbo: plus quotidie operæ in studijs pono: literis quotidie magis utor: studiorum amore, consuetudine usúque magis capior in dies singulos.

Amo viros excelso animo.

I love the couragious heart, or the high minde, and valiant stomack.

Præstantis animi viros libenter complector, quorum animus viget, qui animo vigent, qui vigore animi præstant, quorum animus excellit, qui animo excellunt

cellunt, qui ſunt excellenti animo, ſunt excellenti animo præditi, ſunt excellentis animi; in quibus eſt animi excellentia quædam, præſtantia, altitudo, excelſitas, ſublimitas, robur, vis: cum his libenter amicitiam contraho, ineo, coëo, inſtituo, jungo; eos facilè amo, amicos mihi libentur adjungo; applico me, adjungo me libenter ad eorum amicitiam. ſponte mea, & inductione quadam animi ad eorum amicitiam accedo, ad eos amandos propendeo, inclino, me do.

Anguſtiæ itineris in alpibus Apennini.

The narrow ſtraits of the mountaines are marvellous cumberſome to the paſſengers.

In alpibus Apennini magnæ ſunt, admodùmque difficiles locorum anguſtiæ: per alpes Apennini iter habentibus magno ſunt impedimento difficultates & anguſtiæ locorum: nihil incommodius, quàm illas Apennini montis anguſtias pertranſire, quàm ex illius Apennini montis anguſtiis ac difficultatibus evadere: anguſta loca per Apennini alpes euntibus crebrò ſe objiciunt, impedimenta opponunt, difficilem ac laborioſam viam reddunt.

Anguſtiæ nummorum.

A great lack of money: It is a hard world for money.

Incredibiles pecuniæ ſunt anguſtiæ: mira penuria nummorum eſt: ſumma nummorum difficultas eſt: pecuniæ minimum tractatur: vſus pecuniæ propè nullus eſt. Pecunia mihi ex permutatione debetur.

Animi abjectio, dedecus.

To abate in courage is a foule shame: You have ever heretofore shewed your self to be of a most noble and haughty courage: if you quail now you utterly shame your selfe.

Animi tui magnitudinem inflectere sine summo dedecore non potes: subibis infamiam, si ab animi tui præstantia descivĕris: excelso animo non eris, si te demiseris, aut humile quidquam cogitaveris: turpissimum dedecus admittes, gravis infamia consequetur, summo tibi erit dedecori, animum demittere, animo cadere, animum imminuere, turpissimum tibi erit, magno vitio dabitur: humilis jam esse tuus animus, qui sublimis erectùsque erat, sine gravi infamia non potest: sublimia cogitabat animus tuus, nihil non altum suspiciebat, nunc demissus est, humilis, abjectus, humi serpere videtur, humi jacêre.

Animus abjectus.

A faint heart: one that thinketh too basely of himself.

Exigui, pusilli, infirmi, imbecilli animi es; infirmus ab animo es, animo jaces, jacet animus tuus: roboris ac nervorum in animo tuo parum est: nimiùm demisso, nimiùm imbecillo animo es: animus tibi sine animo est: abest animus ab animo: facilè commoveris: facilè animo concidis, langues animo, languet animus tuus: animum in te desidero, requiro.

Animus desperantium per te erectus.

It is your doing that they have plucked up their hearts.

Tuis præclaris actionibus, qui antea timebant excitati

citati ſunt, recreati, ad bonam ſpem, ad fortitudinem revocati: animos receperunt, recuperârunt, collegerunt, revocârunt.

Animus excelſus.

A noble, luſtie, couragious, conſtant, and ſetled minde, preſt to all aſſayes.

Novi magnitudinem animi tui, firmitatem, conſtantiam, vim, robur, fortitudinem, excellentiam, præſtantiam, altitudinem, ſublimitatem, excelſitatem: novi quàm forti animo ſis, quàm conſtanti, ac firmo; quàm non demiſſo, non humili, non imbecillo, non fracto; quàm ad omnem eventum, ad omnes caſus ferendos, ad omnem fortunam, ad omnes temporum motus, viciſſitudinèſque, animo ſtabili ac parato ſis.

Animum inducere.

To perſwade ones ſelf to any thing: I cannot find in my heart to look him in the face.

Ut illius vultum ſubeam, imperare mihi non potero, impetrare à me non potero, adduci nunquam potero; ipſe mihi perſuadere, animum inducere, animo vim inferre non potero. Fit beneficiis tuis, & inductione quadam animi mei, te ut diligam. Vide, *Colloqui cum ipſo non poſſum.*

Animum laxare.

To recreate the wearied minde. I will go into the countrey to take the aire a while, or to refreſh my ſpirits.

Rus cogito, ut animum relaxem, animi causâ; ut animum parumper à moleſtiis abducam, ut aliquid jucunditatis deguſtem, aliquâ jucunditate fruar; ut animus

mus reficiatur, recreetur, parumper acquiescat à curis; ut animum curis distractum, varieque dissipatum recolligam; ut amissam animi jucunditatem recipiam; ut quam mihi negotiorum & curarum odiosa consuetudo hilaritatem ademit, abstulit, eripuit, in me extinxit, perdidit, eam rerum jucundissimarum aspectu atque usu recuperem, recipiam.

Animus metu liberatus.

A heart free from all fear: You have put me out of all doubt, or acquitted and rid me of all feare.

Abstersisti mihi omnem metum: omnem mihi metum exemisti: omni me liberâsti metu: effecisti vt omnem timorem deponerem, ut auderem, forti animo ut essem, ut animo vigerem, nè quid timerem, ut metu vacarem: animum meum confirmasti, ad fortitudinem revocasti, afflictum excitasti: factum à te est, ut animus meus qui jacebat, exurgeret, excitaretur, erigeretur: effecisti ut animus meus sese colligeret atq; confirmaret, roboríſque multum reciperet: languebat antea meus animus; tu, ut valeret, ac vigeret, effecisti.

Animus perspectus.

A tried good will: You know my meaning, you understand my minde, you see all my drift.

Mea consilia planè tibi nota sunt: tenes consilia mea, animum meum, meos sensus: non te latent mea consilia: cognitum habes ac perspectum animum meum: qui sit meus sensus, probè nosti, præclarè intelligis.

Animi probatio.

A truth and triall of my hearty good will, a witnesse of my heart.

Ubi res feret, cùm occasio postulabit, indicabo tibi animum meum; patefaciam, significabo, declarabo, aperiam,

aperiam, testificabor, re tibi probabo, extabit animus meus, patebit, constabit, perspicuus erit: significationem tibi dabo, signa ostendam, argumenta præbebo animi mei: animum tibi meum certa argumenta patefacient: ex apertis, minimè obscuris, minime dubijs argumentis, signis, indicijs, testimonijs, animum meum, meam voluntatem, meos sensus cognosces, perspicies, intelliges, conjicies.

Animus sincerus.

A sincere heart, or a plain meaning.

Simplex mihi animus est, directus, apertus, nullâ simulatione tectus, aut arte coloratus: simulationem, simulandi studium mea natura, mea consuetudo respuit: neque libenter, neque facilè fingo: simplicem veritatem amo: odi artes, quibus veritas ut involucro quodam obtegitur.

Annonæ caritas.

A great dearth of all victuals: each thing is so deare, that every man is driven to his shifts.

Ità cara est annona, ita gravis penuria, ea caritas, ea rerum omnium difficultas, eæ sunt angustiæ, ità carè væneunt, tanti pretij sunt, tanti sunt omnes res, ut incommodis multis affici, premi, laborare omnes cogantur: ex immoderata penuria, nimia caritate, annonæ difficultate, existunt, oriuntur, gignuntur, quæ ferri vix possint, incommoda multa.

Annuæ administrationis finis.

The end of my yearely office: Now the yeare of my office is out.

Annuum administrationis meæ tempus confeci, absolvi, decurri: emeritæ mihi sunt annuæ operæ, emeritum annuum tempus. perfunctus sum annuo munere:

dies

dies annua præteriit, abiit: annui imperii finem attigi, ad finem perveni.

Apollonius Crassi studiis aptus.

Apollonius was a great help to Crassus in his studies.

Erat Apollonius ad Crassi studia vehementer aptus: optimâ suis in studiis Crassus Apollonii operâ utebatur: egregiam Crasso in studiis operam navabat Apollonius: erat Apollonius utilis Crasso in studiis, admodùmque commodus: utebatur multùm Apollonio Crassus: fructum Crassus in suis studiis capiebat optimum ex opera Apollonii.

Approbatum ab omnibus.

Approved of all men: Every man will like well of that your doing.

Omnibus approbantibus hoc facies: nemini non satisfeceris: hoc tuum factum nemo reprehendet, nemo non probabit, nemo erit qui non probet: hoc tuo facto lætabuntur omnes.

A principio repetam consilia mea.

I will repeat from the beginning all my counsell.

Altiùs paulò rationem repetam consiliorum meorum. longinqua repetam, ut apertiùs exponam consilia mea: longè repetam mei sermonis initium, quò pateant illustriùs consilia mea: longinquum exordium capiet hic sermo, quem de meis consiliis habiturus sum.

A pueris amici.

Friends ever from our youth.

Amicitia est inter nos inita, instituta, contracta jam indè à prima adolescentia: amare cœpimus inter nos jam tum cùm adolescentuli essemus: in amicitiam coivimus

vimus à primis adoleſcentiæ annis: ortus eſt inter nos amor, cùm ex ephebis vix dum exceſſiſſemus, eſſemus egreſſi: amicitiam junximus, animos noſtros amore junximus, jam ab illo tempore cum annos adoleſcentiæ primos attigiſſemus.

A puero alicui ſtudio deditus.

Given to ſome ſtudie even from his childhood.

Huic me doctrinæ à pueritia dedi: hæc me à puero doctrina delectavit: hanc ego doctrinam, hanc ſtudiorum rationem, hoc ſtudiorum genus ab ineunte ætate ſum ſecutus: meam operam ad hæc ſtudia jam indè à puero contuli, in hoc ſtudiorum genere conſumpſi, collocavi, his dedi ſtudijs: hæc ſtudia à primis annis colui: huic literarum generi à teneris annis devinctus fui: incubui puer in hæc ſtudia.

A puero gloriæ cupidus.

Deſirous of glory or praiſe, even from a childe.

Inflammatus ad gloriam à puero fuiſti: jam indè à pueritia gloriæ ſtudio atque amore flagrâſti, ſpectâſti gloriam ante omnes res: à primis annis, tibi erat gloria omnium rerum antiquiſſima, in animo erat, in oculis erat, in amoribus erat, in delicijs erat.

Arcta amicitia.

Deare or neareſt friendſhip: We are deare friends, No greater friends than we two.

Summus mihi cum eo intercedit uſus, ſumma familiaritas: arctiſsima neceſsitate conjuncti ſumus: vinculis arctiſsimæ familiaritatis adſtricti ſumus: utor eo, isque me viciſsim, valde familiariter: nihil eſt noſtrâ familiaritate conjunctius; alter alteri familiares admodum

modum sumus: mutua est inter nos, eaque summa familiaritas. Arctissimo necessitudinis vinculo conjuncti sumus: nihil est nostrâ necessitudine conjunctius: quo amoris vinculo astricti sumus, eo nihil potest esse arctius; id ejusmodi est, ut laxari nullo modo possit: pervênit ad summum amicitia nostra: aucta sic est, ità jam crevit nostra conjunctio, ut nihil ad eam possit accedere: quod vinculum, quod studij genus aut officij, quæ omnino res amori nostro, amicitiæ, conjunctioni, necessitudini deest, in amicitia nostra requiri, aut desiderari possit?

Artes merito honore carent.

Arts lacke their due honour: Learning is not esteemed as it ought to be

Non, ut deberent, honestæ sunt; non, quanti deberent, æstimantur; non, quo deberent, quo æquum esset loco, sunt; non, quem deberent, locum obtinent; non admodum in honore sunt; dignitatis, existimationis, honoris, loci non habent satis; exigui pretij sunt, parvi sunt, haud magni reputantur bonæ artes: bonis artibus honor non est, locus non est, honor non tribuitur: bonæ artes honore vacant, dignitate carent, non coluntur, jacent, minimè vigent.

A sententia depulsus aliorum malevolentiâ.

The malice of others hath changed my minde.

Istorum malevolentissimis obtrectationibus, improbis artibus, iniquâ infensâque imprimis operâ, de vetere illa mea sententia depulsus sum, detrusus, dejectus, veterem sententiam deposui: abjicere sum coactus, discedere à sententia, desciscere, animum abducere, institutæ cursum opinionis aliò convertere, flectere, mutare.

Asse-

Asseveratio cum juramento.

An assuring with an oath.

Juratus tibi affirmo, jurejurando tibi polliceor atque confirmo, ejusmodi rem esse, ità se rem habere, ejusmodi rei statum esse, in hoc statu rem esse: ità mihi Deus benefaciat, faveat, adsit: ità me respiciat Deus, servet, tueatur, non destituat, non deserat: ità mihi à Deo prospera contingant omnia: ità mihi optata contingant: ità quæ opto feliciter eveniant: ità mihi bene sit, meis rebus feliciter eveniat, ad voluntatem cuncta fluant. ità vivam feliciter, dum vivam, diuturnâque lucis usurâ fruar: ità mihi tum diuturnus vitæ cursus, tum facilis etiam diuturnúsque sit. ità meis optatis fortuna respondeat: ità sim salvus, incolumis, felix, fortunatus, beatus, malorum expers, ignarus adversæ fortunæ: ità nihil adversi videam in vita: ità nunquam adversam, perpetuò secundam fortunam experiar. ità fortunâ utar perpetuò bonâ: ità moriar: nè vivam: ne sim salvus, dispeream: perdat me Deus: malè mihi Deus faciat: Deum sentiam iratum; male mihi sit: nihil ex animi sententiâ succedat: excludar omni commodo: adversa mihi sint omnia: cadat infeliciter quicquid ago: infensa omnia, iniqua, adversa experiar.

Assiduus nimiùm in studijs.

Too too studious, over studious. You are never from your book.

Nunquam non legis: assiduè, omnibus horis, die noctúque, noctem cum die legendo conjungis: heluo librorum es: tua legendi nunquam sitis extinguitur, satiatur, expletur: totus in studijs es: literis omnino deditus es: nunquam studia intermittis: nunquam te sejungis à studijs: libros de manibus nunquam depo-

nis

nis. libros assidue in manibus habes, tractas, evolvis, lectitas, legendo conteris: modum in studijs non tenes, non retines, non servas, nullum agnoscis: immoderate legis: non infra modum, sed supra modum sunt studia tua: nimiùm te studijs dedisti: nimium in studijs operæ consumis: nimius es in studijs: usum studiorum nunquam dimittis.

Astuti, οἱ πλεονεκτικοί.

Craftie children.

Astuti id hominis est, ad suam utilitatem omnia referre, utilitatem sequi, spectare, rebus cunctis anteferre, rerum omnium habere antiquissimam, primam ducere, in primis ponere.

A summo dignitatis gradu ad infimum decidi.

From highest room to lowest state: from the court to the cart. out of the hall into the kitchin.

Sedebam in puppi, clavumque tenebam; nunc vix est in sentina locus: libertatem servitute commutavi: à summo potestatis ad infimum servitutis locum decidi: dejectus, deturbatus, detrusus, depulsus à fortuna sum: imperandi meum erat jus, nunc me serviendi necessitas premit: dominatum, & cum dominatu libertatem perdidi: tantum abest ut imperem, ut nec liber sim.

Atrox hostis.

A sore enemie.

Nimiùm graviter nos oppugnas, adversus nos pugnas,

pugnas, nobiscum pugnas, nobis adversaris: nimium te acerbum habemus: nimium nobis infensus es: quicquid habes virium contra nos confers: irruis impetu quàm potes maximo: facis maximum impetum contra nos. adversarius, infensus nimis es, infestus, gravis, acer, vehemens, sævus, propensus nimis ad exitium nostrum, nostrum sanguinem nimis avidè sitiens, totus incumbens ad perniciem nostram: contra nos, in nos, adversus nos iniquè nimis agis, moves omnes machinas, omnia moliris, nihil non tentas. Vide *Acerrimus adversarius.*

A tuis literis alienum.

Not agreeable to your letters, or contrarie to your own writings.

Non est hoc tuis literis consentaneum: non convenit cum tuis literis, non consentit, non congruit, non quadrat: discrepat à tuis literis: abhorret à tuis literis, alienum est à tuarum literarum sententia.

Auaritia hodie dominatur.

Now adayes covetousnesse beareth the sway, or ruleth the rost, what more, what lesse, all the world is set upon covetousnesse.

His temporibus latissime patet avaritia: ubique, ubique locorum, ubivis, ubivis locorum, nusquam non est; dominatur, regnat, viget maximé, orbem terrarum est complexa, omnium animos occupavit ac tenet, in animos omnium irrepsit. infecti sunt omnes avaritiæ labe: plus operæ in re quærenda, in opibus congerendis, in divitijs colligendis, comparandis, contrahendis, ponitur, consumitur, locatur, quàm deceat: avaritiæ vitio hodie ferè nemo non laborat: propensi omnes ferè

ſunt ad avaritiam: ad ſummum pervênit avaritia: eò proceſſa, eò eſt avaritia progreſſa, quò maximè potuit, quò longiùs non datur, quò non licet ulterius.

Autor mali.

The authour, cauſe, or beginning of all evill.

Tu horum malorum cauſa, tu fons, & origo: tu tantas malorum faces incendiſti: tu horum malorum initium attuliſti: tu hæc mala peperiſti, hæc mala excitâſti: autor horum malorum præter te nemo fuit: à te fluxerunt hæc mala, hæc incommoda, calamitates, acerbitates, infortunia, damna, detrimenta, pernicies, exitium, rerum everſio: horum malorum culpam ſuſtines, horum in te malorum culpa conferenda eſt omnis: hæc tibi ſunt adſcribenda, aſſignanda: has calamitates uni tibi acceptas referre debemus. Tuo beneficio vivit hæc peſtis.

Augere imperium.

To enlarge the empire or dominions.

Valde Pompeius auxit, amplificauit imperium Romanum; protulit, produxit, protendit imperii Romani terminos; multum addidit, adjunxit ad imperium Romanum; multas regiones in populi Romani poteſtatem redegit, populo Romano ſubegit, ad populi Romani ditionem adjunxit: magna per Pompeium ad imperii Romani vires, ad opes populi Romani acceſſio facta eſt.

Αὐτάρκης.

A man in all points able to live ſufficiently of himſelfe. Content is pleaſed.

Contentus ſum rerum mearum ſtatu: ſufficit, ſatis eſt,

est, abundè est, quod habeo: acquiesco rebus meis, majora non appeto: continet se intra fines hos animus meus, non prolabitur, non excurrit, non se longius effert, non se tollit altiùs: plus à fortuna non postulo.

Auxilium fer patriæ.

Help your own countrey.

Fer opem occidenti patriæ: excipe cadentem patriam: medere patriæ gravissimè laboranti: eripe summis è miserijs patriam: auxiliare, auxilium affer, auxilio sis patriæ: adjuva patriam: noli patriæ deesse: noli committere ut patriam deseras, ut auxilium tuum patria desideret in adversa fortuna, in tantis malis, calamitatibus, miserijs, tam duris, miseris, tristibus, perditis temporibus.

Belli calamitas.

The misery of warre.

Multa damna, eáque gravia bellum creat, infert, importat: multis & gravibus damnis bellum regiones afficit: vehementer bellum regiones vastat, vexat, affligit, corrumpit, dejicit, prosternit, opprimit: perdit bellum regiones, corrumpit omnia, perdit omnia, quasi flamma urit & consumit omnia: nulla calamitas est, nullum exitium, nihil tam durum, tam acerbum, quod in bello regionès non sentiant, experiantur, ferant, sustineant, perpetiantur: ecquod infortunium est, ecqua calamitas, acerbitas, duritas, quæ non ex bello nascatur, oriatur, creetur? nullius mali expers est, nullâ vacat calamitate regio illa, in qua bellum geritur: perculsa bello, atque prostrata jacent omnia. Vide, *Ex bello calamitas.*

Belli metus.

The feare of warre: it is to be feared that we shall have sharp and cruell warre.

Belli magni timor impendet: res ad arma ſpectat: grave bellum in metu eſt: verſamur in timore magni belli: adventare, appropinquare, adeſſe jam grave bellum videtur: grave bellum timemus, metuimus, formidamus, extimeſcimus, pertimeſcimus.

Belli reliquiæ extinguendæ.

To quench the last ſparkles that remain of the warre.

In eam curam incumbe, nequa belli ſcintilla relinquatur; ut belli extrema deleas, ut belli reliquias perſequare atque conficias; ut profligatum à te, confectum, abſolutum, ſublatum penitus bellum lætari poſſimus.

Bellum renovare.

To renew warre: to begin warre afreſh.

Lepidus bellum civile inter cives renovavit, redintegravit, ſuſcitavit jam extinctum, inflammavit jam reſtinctum, rurſus excitavit, concitavit, denuò commovit, conflavit, novo bello cives implicavit, cives in bellum denuò conjecit, magnis belli fluctibus objecit: ex præſenti jam tranquillitate magnas belli tempeſtates commovit.

Bellum

Bellum suscipere, temerarium est; finire, virtutis.

To begin warre is oftentimes rashnesse; but to end the same as it ought to be, is alwayes the point of wisdome and manhood.

Bellum suscipere, inire, inferre, movere, ad bellum aggredi, arma capere, ire ad arma, sæpe temeritatis est; conficere autem, perficere, absolvere, restinguere, ad exitum fœliciter perducere, victoriâ terminare, optato exitu concludere, non fortunæ solùm, sed virtutis etiam est argumentum: qui bellum suscipit, is temere sæpe facit, temerario impellitur consilio, temeritatis impulsu peccat; qui verò belli extrema delet, bello finem imponit, finem facit, finem statuit, belli reliquias aufert, conficit, delet, non fortunæ solùm, sed virtuti quoque acceptum referre debet.

Beneficij memor.

Mindfull of a good turn. I will never forget your courtesie, your benefits, your goodnesse towards me, while I have a day to live.

Tua in me officia nunquam oblivìscar, semper meminero, memoriâ tenebo, perpetuâ memoriâ tuebor, custodiam, conservabo: tua erga me merita nulla unquam apud me delebit oblivio: nulla dies, nulla temporis vetustas, non casus ullus, non fortuna magnitudinem tuorum erga me meritorum imminuet, ex animo meo delebit, tollet, auferet, oblivione delebit, obruet, obscurabit, extinguet: vigebit in me tuorum beneficiorum æterna, perpetua, nunquam interitura memoria: nullum apud me tuum beneficium in-

termoriturum existima: tuam in me singularem benignitatem, incredibilem liberalitatem semper in animo, semper in oculis habebo: tuum beneficium omnibus meis sermonibus illustrabo, efferam, exornabo; perire apud me, aut evanescere nunquam patiar: hærebunt mihi in animo, mente, memoriâ fixa permanebunt, impressa in animo ac mente patebunt, extabunt tua beneficia: vitæ par, æqualis erit recordatio meritorum tuorum: qui mihi vitam dies, ille ipse tuorum officiorum memoriam terminabit: finis mihi ac terminus & vitæ, & benignitatis, & liberalitatis in me tuæ idem erit, futurus idem est: quàm amanter me tractaveris, quàm benignè mihi feceris, quàm studiose omni re commodaveris, quàm humaniter & beneficè mecum egeris, quibus officijs amicitiam nostram colueris, prosecutus sis, quibus me rebus auxeris, ornaveris, honestaveris, ipse mihi atque etiam alijs commemorabo, ità diu recordabor, quàm diu mihi vivere contigerit.

Beneficium collocatum sine spe remunerationis.

A frank benefit: or to bestow bountifully without hope of recompence.

Contuli quæ in illum officia, beneficia, merita potui, etsi remunerationem planè nullam expectarem: quantum in me fuit, quantum efficere & consequi potui, pro meo studio, meâque industriâ complexus illum sum, affeci, ornavi, auxi omnibus officijs, quanquam ab eo minimè parem gratiam expectarem: nullum officij genus, aut studij, nullam omnino rem, quæ vel ad utilitatem illius, vel ad laudem spectaret, omisi, prætermisi, infectam reliqui, licèt futurum non sperarem, ut memorem & gratum experirer: omnia quæ quidem

quidem præstare mihi licuit, profecta in illum sunt; cùm tamen spe nullâ niterer, spes me nulla teneret, futurum aliquando, parem ut mihi gratiam referret, ut omnia mea paribus compensaret officiis, remuneraretur officiis, æquaret officiis, ut ullum grati animi signum ostenderet, ut se memorem gratùmque probaret, ut ullum omnino studiorum officiorùmque meorum fructum ferrem: meam in illum voluntatem & benevolentiam, quandocunque res tulit, ubi tempus & occasio postulavit, re probavi, ostendi, significavi, declaravi, patefeci; spe tamen adductus nullâ gratiæ referendæ: bene meritus de illo sum quàm potui studiosissimè, quanquam illius erga me voluntati difficerem, spem in illius voluntate minimam ponerem, pariter animatum in me fore non confiderem; licèt fore non confiderem, ut paribus mihi responderet officiis.

Boni civis est, publica curare,

A good citizen, or a good subiect will have his chief regard to the publick weal, or to the common-wealth.

Boni civis est, ad bonum civem pertinet, bonum civem decet, suam voluntatem ad publicam causam aggregare, accommodare, adiungere, conferre, cum publica causa coniungere; in omni sua voluntate, quid rationes publicæ ferant, quid respub. postulet, spectare, intueri, attendere; nihil unquam velle à publica re seiunctum, alienum, disjunctum, separatum, remotum, quod reipub. rationibus non conducat, expediat; utile sit quod reipub. commoda non postulent.

Bonus civis esto.

Shew thyselfe a good citizen: take heed you be not found an ill subiect.

Da operam, enitere, ut bonum civem, bonum te civem præbeas, præstes, ut boni civis partes tueare, sustineas, agas, exequare, ut boni civis officio satisfacias, ut ea præstes quæ bonum civem decent, quæ expectantur ab eo qui boni civis nomen aucupatur: noli committere, cave nè boni civis in officio reprehendaris, nè boni civis officiũ prætermittas, nè quid à te fiat, nè quid committatur bono cive minùs dignum, indecorum bono civi, nè civis ejus, qui civitate dignus haberi velit, partes in te requirantur, officium in te desideretur: obeunda tibi sunt, præstanda sunt, non negligenter, aut languidè munera boni ciuis. Non reprehendar in officio boni ciuis: non committam, ut officium boni civis in me desideretur.

Breviter.

To be short: at a word.

Quid quæris? noli quærere. quid plura? quid pluribus? quid multa? quid multis? nè plura, pluribus: nè multa: nè multis: ne te multis morer: nè te multis teneam: quid opus multis? ut in pauca multa conferam: ut paucis concludam: ut rem paucis complectar, comprehendam, perstringam: ut summatim exponam, ut brevitate utar, ut satietatem longæ orationis effugiam: nè longam orationem suscipiam.

Cæsar dux optimus.

Cæsar a worthie captain, or generall

Dux, imperator, rector exercituum Cæsar is fuit, quo præstantior haberi nemo possit: præfuit exercitibus

bus Cæsar eximia cum laude; ductor copiarum fuit nemini secundus, copias duxit ac lustravit admirabili rerum bellicarum scientiâ, gessit bella suo ductu, eâ virtute ac vigilantiâ, non modò ut superiorem, sed ne omnino parem quenquam ut habuerit.

Cæsaris humanitas.

Cesars humanity, good nature, curtesie, or bountifulnesse passeth all the rest.

Cæsar, præter multas quibus floruit virtutes, ut virtutes, quibus enituit, quæ in illo viguerunt, multas omittam, eâ fuit humanitate, ejus humanitatis, eâ præditus humanitate, ut nihil suprà posset, ut nemo cum illo conferendus, comparandus, æquandus, nemo illi par fuisse videatur: liberalitate Cæsar excelluit, omnibus antecelluit, præstitit, omnes vicit: nihil Cæsare humanius: humanitatem Cæsar itâ coluit, ut nemo ad illum conferendus; nemo illo fuit ad humanitatem propensior; proprio quodam naturæ munere factus ad liberalitatem videbatur: singularem in exercenda liberalitate, & præcipua quadam laude dignum, jure Cæsarem dixeris: laudem liberalitatis, præter cæteros, Cæsar tulit: laus liberalitatis uni maxime Cæsari debetur.

Cæsar vicit Pompeium.

Cesar overcame, or vanquished Pompey.

Cæsar Pompeium, cùm exercitum ipse haberet multis partibus inferiorem, pugnâ tamen fregit, prælio superavit, acie vicit, fudit, fugavitque: copias ejus profligavit, in fugam conjecit, convertit: victoriâ est potitus, victoriam tulit, obtinuit, consecutus est, adeptus est.

Calamitatum consuetudine sensus amittitur.

Custome or use taketh away the pain or smart of miserie.

Malorum usus mihi sensum ademit; leviora videntur

tur quæ diu ſuſtinui mala: occalluit jam animus diuturno malorum uſu: callum obduxit animo meo diuturna calamitatum conſuetudo, ſic, ut minimè ſentiat, ut ſenſu prorſus vacet, ut ſenſum amiſerit. Vide, *Adverſa minùs ſentiunt, qui ijs aſſueverunt.*

Camillus Romam ex obſidione Gallorum liberavit.

Camillus delivered Rome from the ſiege of the Gauls, or Frenchmen.

Camillus urbem Romanam obſidione Gallorum exemit, liberavit, ab obſidione vindicavit, ex obſidione eripuit, obſeſſam, ſeptam, copijs Gallorum undique cinctam, oppreſſam liberavit, in libertatem reſtituit, libertati reſtituit, libertate donavit, liberam reddidit, ſervavit, ſervavit incolumem; ſalvam, incolumem reddidit, ſalute atque incolumitate donavit: Gallos, urbem obſidentes, obſidione prementes, urbis libertati, caſtris circà collatis, imminentes, obſidionis coronâ cingentes, circumſidentes, caſtris poſitis ad urbem, ſedentes expulit, ejecit, in fugam convertit, disjecit, fugavit, diſſipavit, ſummovit, fudit, fugavítque.

Candor.

Sinceritie. By that time you ſhall know me throughly, you ſhall find me no diſſembler.

Cùm ingenium meum re perſpexeris, cognoveris, expertus ſis, uſu perſpectum habeas, ipsâ re cognitum, nihil in me inſidioſum aut fallax debes agnoſcere; abeſſe me ab omni dolo, omnique fraude; minime doloſum, aſtutum, inſidioſum, fraudulentum; nectendis fraudibus, parandis dolis, ſtruendis inſidijs aſſuetum; ſinceri animi, ſimplicis ingenij, apertæ voluntatis, rectæ mentis; alienum ab arte ſimulandi, fraudandi, fallendi, decipiendi.

Caput rei.

The very ground of the matter: the chief point.

Hoc rem continet, in hoc tota res agitur, in hoc sunt omnia, sita sunt, posita, collocata, constituta: ex hoc omnia pendent: hoc interest inter omnes partes, valet in omnes partes: hoc tanti est, ejus ponderis est, ejusmodi est, ut omnia comprehendat, complectatur.

Castra metari.

To pitch his tents, to lay siege to a place.

Apud Patavium castra posuit, locavit, constituit, fecit, metatus est, castra metatus est. Patavium obsidione cinxit, obsedit suis copijs, suo sepsit exercitu.

Casu causâ cecidi.

My cause was overthrown by chance: by chance I had the overthrow.

Ut causa ceciderim, litem perdiderim, evênit, obvênit, contigit, obtigit, accidit, factum est, casu factum est, casus tulit, fortuna fecit, fortunæ placuit.

Cato Censorinus, omnium innocentissimus, in judicium vocatur.

The most innocent Cato Censorinus was arraigned.

Cato cognomento Censorinus, qui Censorini cognomen tulit, qui Censorinus est nuncupatus, qui Censorini cognomine usus est; cùm nemine esset probitate inferior, neminem haberet integritate superiorem, nemini de probitate concederet, bonitate excelleret, præstaret; quinquagies tamen accusatus est, in judicium vocatus est, postulatus est, ei dies dicta est,

ejus nomen delatum est, causam dixit vitæ suæ: actorum suorum, rerum à se gestarum rationem reddere, vitam suam atque innocentiam probare coactus est, subiit judicium, reus fuit, factus est, sedit reus, sedit reorum loco, judicium tribunal adivit, accusatorum audivit impura maledicta, acerba convitia, accusationis molestiam sustinuit.

Certò scias te amari.

Be thou assured thou art loved.

Sic habeto, illum nemini concedere, qui te magis ex animo diligat; te illi neminem esse chariorem; neminem illo esse ad amandum propensiorem; singularem illius esse in te benevolentiam; summam in illo esse ad te amandum animi propensionem: velim sic habeas, pro certo habeas, planè credas, tibi persuadeas, prorsus animum inducas, in animum inducas, cum animo tuo constituas, pro certo habeas, pro explorato, pro comperto, oraculi loco, ut minimè dubites, minimè dubitanter credas, persuasum atque fixum in animo tuo sit: velim ità credas prorsus, ut minimè dubites, ut dubitatio tibi nulla relinquatur, supersit, reliqua sit: credas mihi itidem, ut oraculis crederes: hoc mihi ità credas, ut editum ex oraculo putes.

Cicero agendarum causarum artifex.

Cicero in pleading was his crafts-master: Tully for an eloquent lawyer had no peere.

In agendis causis Cicero omnibus antecelluit, præstitit, vicit omnes, excelluit inter omnes, anteivit omnes, antecessit: patronus Ciceroni conferendus nemo fuit, neque eloquentiâ, neque studio, neque fide. ad judices, ad tribunalia, ad causas tantum eloquentiæ, studij, fidei, quantum Cicero, nemo attulit: in judicijs, in foro, in forensibus causis, in forensi munere, in tractandis causis, in causarum patrocinijs, in defendendo & accusando par Ciceroni nemo fuit.

Cicero

Cicero & Cato amici.

Cicero and Cato were great friends.

Erant Cicero & Cato, & amicitiâ & ſenſibus in Reipub. conjunctiſſimi: amabant inter ſe vehementer Cicero & Cato, & erant pariter in Republica animati, & erant ſenſibus in Republica conſentientibus.

Cicero Platonem ſecutus eſt.

Cicero liked Plato beſt, and ſollowed him moſt of any other.

Platonem Cicero vehementer autorem ſequebatur: Platoni tribuebat plurimum, ſummam fidem habebat, planè credebat, ut oraculo credebat; Platonem habebat eximium: ſingularis erat apud Ciceronem Platonis autoritas: errare Cicero cum Platone malebat, quàm cum alijs bene ſentire: plurimi apud Ciceronem erat Plato, faciebat pluris neminem, plus apud eum ponderis habebat nemo.

Cicero præter modum doluit, mortuâ filiâ.

Cicero or Tully lamented, or took the death of his daughter grievouſly, beyond or paſt all meaſure.

Doloris plurimum Cicero hauſit, accepit, cepit, tulit, ex morte, ex obitu, ex interitu filiæ: graviter eſt affectus, magnâ ſollicitudine affectus eſt, vexatus eſt, oppreſſus eſt: ita doluit, ut nemo magis: tam doluit quàm qui maximè: obitum filiæ tulit acerbiſſimè, ſic ut jucunditatem omnem penitus amiſerit: ſummum attulit dolorem Ciceroni, dedit, peperit obitus filiæ: ſummam Cicero ſenſit acerbitatem extinctâ filiâ.

Cicero

Cicero ſplendidè habitavit.

Cicero dwelled very pleaſantly, had his houſe very well trimmed up, was very fine and neat in his houſe.

Domo Cicero utebatur cum primis lautâ, & pereleganti: habitavit Cicero lautiſſimè, & jucundiſſimè: eæ Ciceronis ædes erant, in quibus neque lautitiam, neque elegantiam deſiderares: erat in Ciceronis ædibus lautitiæ multum, atque elegantiæ.

Citò.

Speedily, immediately, out of hand.

Rem aggrediar ſine mora, abſque mora, ſtatim, confeſtim, è veſtigio, nullâ morâ factâ.

Civilis diſcordia ſopita.

The civil tumult and diſcord is qualified or ſtayed.

Longiùs etiam civilis diſcordia manâſſet, proceſſiſſet, progreſſa eſſet, gravior eſſet facta, niſi ſenatus eam compreſſiſſet, repreſſiſſet; niſi ſenatus ei occurriſſet, obviam iviſſet, impedimenta objeciſſet, impedimento fuiſſet. Præclarum exemplum in poſterum vindicandæ ſeditionis de republica ſuſtuliſti.

Civitas ex virtute donata.

His vertue, his worthineſſe made him free of the citie. Not the wealthy men, but the worthy perſonages for vertue and wiſdome were enfranchiſed in Rome.

Non divitiæ, ſed virtus aditum patefaciebat ad civitatem

vitatem Romanam : civitate Romanâ donabatur, qui virtute, non qui divitiis, emineret: non opes, sed virtus civitatem Romanam dabat : patebat Romana civitas virtuti potiùs quam divitiis: jus Romanæ civitatis consequebatur, dignus Romanâ civitate putabatur, recipiebatur in civitatem, ad civium numerum adscribebatur, civis locum obtinebat, referebatur inter cives, adscribebatur in civitatem, particeps civitatis civiliumque munerum fiebat, impertiebatur civitate, perveniebat in civitatem, ei civitas communicabatur, non qui opibus abundaret, afflueret, valeret, sed qui virtute polleret, excelleret, præstaret: non instructis, ac bene paratis à re domestica, sed virtute præditis hominibus facilis erat, expeditus, minimè dubius ad Romanam civitatem cursus, via patebat, nullo negotio aperiebatur, ad jura muneraque omnia civitatis Romanæ, præmium Romana civitas erat.

Clarus apud cives suos.

In great authoritie and estimation amongst his citizens or countreymen.

Vales autoritate apud tuos cives: magnus atque honestus es in civitate: magno es in honore ac nomine apud tuos cives: magni te facit patria tua, multum tibi defert, multum tribuit. Primarius, honestus, honesto loco natus, optimæ inter tuos cives conditionis: tui te cives magni faciunt: magnus es, honoratus, clarus, apud tuos cives : multum tibi cives tui deferunt: patria tua tantum tibi tribuit, quantum fortasse nemini, atque adeò quantum prorsus nemini.

Clarus in Republica.

A noble governour of the common-wealth, a worshipfull man, an honourable person, one of great authoritie.

Vir clarissimus, spectatissimus, & in repub. maximis gravissi-

gravissimisque causis cognitus, atque imprimis probatus; homo valde honoratus, multæ existimationis & autoritatis: cui plurimum tribuitur, cujus est gravissima autoritas, cujus sententia ac voluntas pondus habet: penitus administrandæ reipublicæ gnarus, ac sciens tractandæ reipublicæ: non parùm versatus in publica re: minimè omnium peregrinus in republica: omnes reipublicæ partes optimè tenens: minimè omnium rudis in republica: homo in rebus admodum versatus, magno rerum usu, rebus agendis exercitatus.

Cogitare mutationes rerum humanarum.

To remember or to call to minde the chances of this life: to think vpon the mutabilitie of this world.

Intendite animos vestros, ipsi vobiscum consulite, inite consilia cum animis vestris, & quæ sit fortunæ vicissitudo, quæ mutatio, qui fluctus rerum humanarum, quàm varia tempestate jactetur hominum vita, cogitate, animadvertite, attendite, examinate, perpendite, cum ratione tanquam æquissima lance diligenter æstimate.

Colloqui cum ipso non possum.

I cannot abide to speak, or to have any conference and communication with him.

Ut illum adeam, ad illum accedam, ad illum me conferam, illum alloquar, sermonem cum illo habeam, illius vultum subeam, adduci nunquam potero, impetrare â me non potero, imperare mihi non potero, persuadere mihi ipse non potero, neque adduci meâ sponte, neque ullâ impelli ratione potero: nihil mihi difficilius, laboriosius, molestius, nihil majoris negotij, quàm ut cum illo sermonem jungam. Vide, *Animum inducere.*

Comes

Comes perpetuus.

An unseparable companion: I will never forsake you.

Assiduum, perpetuum, usque dum volueris, quoad volueris, comitem me habebis, me tibi comitem præbebo: hærebo tibi, usque tibi affixus ero dum tua voluntas feret: nunquam à te, nunquam à tuo latere, nisi te volente, lubente, concedente, permittente, discedam: nulla me res, nisi tua voluntas, avellet abs te, amovebit, sejunget, disjunget, abjunget. Vide, *Adjungam me tibi.*

Commendatio diligentissima.

A most earnest commendation, and praise: a most friendly writing in ones behalf.

Sic tibi eum commendo, ut majore curâ, studio, sollicitudine animi commendare non possim: velim tibi persuadeas, nihil me majore studio à te petere, nihil te mihi gratius facere posse, quàm si omnibus tuis opibus, omni studio eum juveris: peto à te majorem in modum, vel humanitatis tuæ, vel meâ causâ, ut eum autoritate tuâ, quæ plurimum valet, conservatum velis: ità à te peto, ut majore studio, magísve ex animo petere non possim: velim omne genus liberalitatis, quod & ab humanitate & potestate tua proficisci poterit, non modò re, sed etiam verbis, vultu denique exprimas: vehementer te rogo, ut cures, ut ex hac commendatione, mihi quàm maximas, quàm primùm, quàm sæpissime gratias agat: velim eum omnibus tuis officijs atque omni liberalitate tueare: si me tanti facis, quanti & ipse existimat, & ego sentio, cures, quamprimum intelligam, hanc meam commendationem tantum illi utilitatis attulisse, quantum & ipse speravit, nec

ego dubitârim: velim eum quàm honorificentissimè pro tua natura, & quàm liberalissimè tractes: velim eum quàm liberalissimè complectare: magnopere & ut meum amicum, & tuâ dignum amicitiâ tibi commendo: vehementer mihi gratum erit, si eum humanitate tuâ, quæ est singularis, comprehenderis: sic eum tibi commendo, ut neque majore studio quenquam, neque justioribus de causis commendare possim: gratissimum mihi feceris, si huic commendationi meæ tantum tribueris, quantum cui tribuisti plurimum; id est, si eum quàm maximè, quibuscunque rebus honestè, ac pro tua dignitate poteris, juveris, atque ornaveris: peto à te majorem in modum, ut ei omnibus in rebus, quantum tua dignitas, fidésque patietur, commodes: cures, ut is intelligat hanc meam commendationem maximo sibi apud te & adjumento, & ornamento fuisse: si ulla mea apud te commendatio valuit (multas autem valuisse plurimum scio) hæc ut valeat rogo: majorem in modum à te peto, ut cùm omnes meos æque ac tuos observare pro nostra necessitudine debeas, hunc imprimis ità in tuam fidem recipias, ut ipse intelligat nullam rem sibi majori usui, aut ornamento, quàm meam commendationem esse potuisse: eum, si me diligis, eo numero cura ut habeas, quo meipsum: hanc commendationem, quam his literis consignare volui, scito esse omnium gravissimam: eum si tibi commendabo verbis ijs, quibus, cùm diligentissimè quid agimus, uti solemus, vix tamen studio meo satisfecisse mihi videar: genere commendationis mirifico, eóque planè, quod sit ex intima arte, intimóque ex animo depromptum, usum me putato. Commendo tibi eum non vulgariter, sed ità prorsus, ut quos diligentissimè valdéque ex animo soleo: quanti apud te sum, tantum valere apud te commendationem meam, effice ut intelligam: eum tibi commendo eâ commendatione quæ potest esse diligentissima.

Com-

Commendo tibi hanc rem.

I pray you do all that you can possibly in this cause: I leave this matter to your honesty and discretion.

Omnem tibi rem atque causam commendo atque trado: ejus negotium sic velim suscipias, ut si esset res mea: tibi commendo ac trado, ut gravissimè diligentissimé que possum.

Commoda & honor tuus curæ mihi sunt.

I will have a speciall care both of your profit and worship.

Toto animo de tuis commodis ornamentisque cogito: valde laboro de tuis commodis & ornamentis: mihi tuus honor, & tuæ fortunæ etiam atque etiam curæ sunt: de utilitate ac laude tua æquè ac de meipso cogito; ità cogito, ut nemo magis; tam cogito quàm qui maximè.

Commodis meis non consului.

I have not respected my own profit, I have been carelesse of mine own commodity.

Nullam hactenus utilitatis meæ rationem habui: nullam rationibus meis operam dedi: de utilitate minimùm laboravi: utilitatem minimè spectavi, curavi, quæsivi, sequutus sum: nullum in utilitate studium posui, nihil industriæ locavi, nihil operæ consumpsi: diligentiam commodorum meorum causâ nullam adhibui, ad res meas nullam contuli: res meas indiligenter administravi, tractavi. Vide, *Rem meam non curavi.*

Communis mons.

We have both interest in this hill: We are joynt-Lords of this hill.

Hic tibi mecum, hic inter nos communis est mons, divisus aquarum divortijs: particeps uterque nostrûm hujusce montis est: mons hic pertinet ad utrumque nostrûm, juris utriusque nostrûm est: jus habemus uterq; in hoc monte.

Conatus in magnis laudandus.

In great and waighty affaires, howsoever the matter fall out, the very attempt is praise-worthy: or, To shew a good will, is commendable.

Qui facinus egregium aggrediuntur, ijs, etiamsi non succedat, laus tamen aliqua debetur: qui ad res præclaras animum adjiciunt, animum adjungunt, sese applicant, sua studia conferunt, præclaris in rebus suam industriam exercent, operam ponunt, ij, vel si spem fortuna frustretur, fallat, vel si spei exitus non respondeat, ut id quod velint, minus assequantur, ut quò spectant minimè perveniant, omni tamen excludendi laude non sunt, aliquâ tamen eos ornari laude æquum est: magna suscipientibus, ad res egregias, nobiles, præclaras, eximias aggredientibus, vel si frustra labor suscipiatur, inanis opera sit, non planè feliciter, non prosperè, non optime, non omnino ex animi sententia res cadat, habendus tamen honor est: præclara conantes, in secundis tertiisque, si consequi prima non liceat, consistere laus est: qui ad summam gloriam suæ vitæ cursum dirigunt, qui summa petunt, ad summa contendunt, etiam si spe frustrentur, etiam si quò intenderint non perveniant, etiam si metam non attingant, est tamen

men cur laudentur, non ſunt omni prorſus laude ſummovendi; decus aliquod, mercedem voluntatis egregiæ, magni, præſtantis, excellentis, excelſi, erecti animi præmium ferre debent.

Conceſſio.

Good leave: I am well content, ſo it may be for your profit.

Quod ad me attinet, facilè patior, modò ſine tuo incommodo fiat; modò ità facias, nè tibi incommodes, nè incommodo tibi ſis, incommodo tibi ſit, cantra tuum commodum ſit, tuo commodo adverſetur: quod commodo tuo facere poſſis, commodè facere poſſis, ſine moleſtia tua fiat.

Conciſi equites

The horſemen ſlain and diſcomfited.

Omnes equitum turmæ occiſione occiſæ, cæſæ, conciſæ, trucidatæ, obtruncatæ, profligatæ ſunt. Vide, *Milites egregii cæſi*

Concluſio epiſtolæ.

The concluſion or end of the Epiſtle.

Finem ſcribendi faciam, ſi te primùm rogavero, ut me diligas: Epiſtolæ clauſula hæc erit, ut benevolentiam in me tuam abs te petam: epiſtolam ità concludam: ità finem faciam, imponam: Epiſtolæ clauſula hæc erit, ut rogem ut me diligas, tèque horror ad illud ſtudium, unde laus emanat maxima. Cùm otii paulum nactus ero, uberiores à me literas expectato.

Conjectura.

A conjecture, or gueſſing: as I think, as I reckon.

Ut rationem ineo, ratione colligo, ex ratione conjicio:

jicio: ut mea ratio est: ut mihi ostendit ratio: mihi eâ ratione liquet, liquidò patet, facilè constat: quo die prælium commissum est, eodem naves profectæ sunt.

Consensus opinionum.

A consent in opinions. We are both of one minde or opinion.

Conjunctum est meum consilium cum tuo: consentiunt, concinunt sententiæ nostræ: nihil à tua mea distat, dissentit, discrepat opinio: idem sentimus: à tuo judicio mea sententia non abhorret: idem sequimur, idem est utriusque sensus: congruit cum opinione tua sententia mea: dissentio inter nos nulla est, dissensionis aut controversiæ nihil: convenit inter nos. Vide, *Consilium probatum.*

Consilium, consilii scopus.

The drift of my counsell: this was my purpose or intent

Consilium meum hoc fuit: hoc spectavi: hoc volui: hoc sequutus sum: id egi: huc retuli mea consilia, meas cogitationes, huc animum intendi, mentem direxi, consilia contuli: huc spectavit animus meus: hic animo meo, meisque consiliis scopus fuit. Vide, *Finis cogitationum.*

Consilium dare

To give counsell: This is my advice, if you will be ruled by me.

Hoc tibi consilii do, tua de laude si laboras, tua si tibi laus curæ est, cordi est: te hortor, adhortor, cohortor, suadeo, autor tibi sum: hoc est meum consilium: mei consilii hoc est: mea hæc est sententia, opinio, meus

meus ſenſus, meum judicium: ità cenſeo: ità mihi videtur, placet, probatur: ſi me audies, hoc facies: ſi meum conſilium ſequêris, mea tibi ſententia ſi probabitur, me approbante facies: de mea ſententia, meo conſilio, meo ſuaſu, me autore: ſi me putas quidquam ſapere, non eſſe prorſus inſipientem, aliquid videre: ſi meum conſilium habet aliquid apud te ponderis, hoc facies, ages, aggredieris, ſuſcipies, faciendum tibi judicabis.

Conſilium in dubijs petendum.

Counſell is to be asked in doubtfull matters, or, He is to conſult with his friends in matters of doubt.

Sapientis eſt, incertis in rebus, dubijs, ambiguis, obſcuris, in controverſia poſitis, in aliqua difficultate conſtitutis, in ancipiti rerum ſtatu, amicos conſulere, in conſilium adhibere, ad amicos referre, ad conſilium amicorum confugere, amicorum conſilio uti, ſententiam exquirere, adire ad amicos conſilij cauſâ, petere conſilium ab amicis, velle cognoſcere quid amicis videatur, quid amici ſentiant, qui ſit amicorum ſenſus, quæ ſententia, quid habeant opinionis, probent, cenſeant, judicent, faciendum exiſtiment.

Conſilium probatum.

Counſell liked, or allowed of.

Conſilium mihi tuum probatur: idem ſentio quod tu: meus cum tuo ſenſus congruit: aſſentior tibi: tuam ſequor ſententiam: rectè ſentire mihi videris: accedo ad tuam ſententiam. Vide, *Conſenſus opinionum.*

Consilium arduum.

It is a hard case. I wot not what to do. It is hard to say what is best. I am at my wits end.

Difficilis deliberatio est, lubricus ad deliberandum locus: consilium capere nescio: valde hæreo: impedita deliberandi ratio: consilium abest: explicare nihil queo: expedire me nequeo: inops consilij, inops à consilio sum, consilium diu frustra quæro.

Constans.

Constant, stayed, sure.

Hominem gravem, certum, minimè mendacem, minimè falsum, studiosum veritatis cognovi, expertus sum: nihil in eo levitatis aut inconstantiæ, nihil inane, varium, mutabile, inconstans, nullam animi infirmitatem, nullam sententiæ varietatem, nullam consilij mutationem deprehendi: magnâ præditum gravitate semper cognovi: is mihi semper visus est, qui sibi optime constet, nihil leve committat, nihil inane cogitet, non facilè discedat à seipso, ægrè discedat à sententia, mutet consilium, susceptam opinionem abjiciat, sensum deponat, de suo statu demigret; quem nulla res facilè abducat, avehat à sententia; cujus mentem huc & illuc, in hanc aut illam partem, in quam velis partem, utram in partem velis, non facilè flectas, ægrè traducas, cum labore torqueas: alieno tempore nihil loquitur, nihil agit ineptè, nihil non loco: idem ei vultus in omni re, eadem in omni fortuna mens est.

Constantia laudanda.

Constancy is praise-worthy, or a commendable vertue, especially in matters of the common-wealth.

Si quis in recta sententia sibi constat, ei magna laus debetur:

debetur: tueri constantiam in recta sententia laudabile est, laus est, laudis est, laudi est, laudem habet, affert, parit, cum laude conjunctum est, egregium est, præclarum est, gloriosum est. perseverantem, pergentem, permanentem in recta sententia, laus & gloria consequitur, laus excipit immortalitatis: in recta sententia laudabilis admodum est, laudibus efferenda, ornanda, honestanda, decoranda, stabilis & firma, & perpetua permansio: tuenti acriter, & firmo imprimis animo rectum consilium, sententiam cum ratione congruentem, cum salute reipublicæ conjunctam, quæ sit è republica, in rempublicam, è re communi, in rem communem, è commodo publico, quæ valeat ad rempublicam, ad rem communem, ad commoda publica, decus eximium debetur. Vide, *Tenax sententiæ.*

Consuetudine introductum.

Brought in by custome, or mens use.

Tralatitium hoc est, usitatum, in more positum, more confirmatum, more comparatum: mos obtinuit. mos invaluit: moris est: consuetudo ità fert: more fit.

Contemni ab omnibus.

Despised of all men, or nought set by.

Planè desertum esse me, atque abjectum intilligo: nullo jam loco sum: rejicior & contemnor ab omnibus. nullius jam pretii sum: ordinem nullum obtineo: fabula sum, nullus sum: habeor in postremis, despicior, despectus sum: nullius loci sum, nullius ordinis, postremæ conditionis.

Contemptus alterius judicii.

It is neither here nor there, or, I passe not what you think of me.

Facilè patior te ità de me sentire, existimare, opinari,

ri, tuum hunc esse de me sensum : contemno tuam de me opinionem, sententiam, judicium: tuam de me sententiam inanem prorsus levémque duco : parvi est apud me tua de me sententia.

Contentio.

A controversie.

Hæc usque ad noctem ducta controversia est, lis, contentio, pugna, altercatio: Judiciis turpibus fratres conflictantur : Si paulò in eum liberiùs invectus sum, vindicabit me personæ turpitudo. Pater tuus ità contendit, ut nihil unquam magis. Locus videtur esse tecum expostulandi, querendi de te, tui accusandi. Singulari studio contendisti in me. Cæsaris postea mira contentio est consequuta : quo maximè potuit studio Cæsar incubuit, enixus est, laboravit.

Contentus patrimonio.

Content with his patrimonie, or well pleased and satisfied with that his father left him by inheritance

Rem mihi à patre traditam servare, conservare, custodire, tueri, incolumem tueri, non imminuere, satis est: nullam patrimonii partem imminuere, nullam adimere, nihil de patrimonio detrahere, patrimonium in eodem statu retinere, satis habeo : contentus patrimonio sum: de augendo patrimonio nihil laboro, cogito, curo, sollicitus sum, anxius sum, curam nullam suscipio, nulla me tenet, nulla sollicitat, nulla exercet cura.

Continens sis.

Be continent, take good heed you keep within the bounds of temperance and modesty

Cave, vide, studium adhibe, consilio utere, diligenter animad-

animadverte, adverte, attende, quàm diligenter potes, nè continentiæ terminos trànſgrediare ; nè longiùs progrediare, quàm continentiæ ratio præſcribit ; né quos tibi continentia terminos præſcribit, eos tranſeas, tranſilias, trajicias, tranſgrediare, prætergrediare, iis excedas, ab iis excedas.

Continere ſe.

To ſtay, to demean, to rule himſelfe : to kee p within his compaſſe.

Velim te cohibeas: velim te colligas: velim te admodum revoces, ad rectam rationem reducas, intra rationis gyrum revoces, traducas. Homo eſt à cupiditate omni longè remotus.

Contra votum rei exitus.

An end unlooked for, and contrarie to that we wiſhed or deſired.

Non cecidit ut optabam: præter meam voluntatem, contra voluntatem, contrà quàm volebam, ſecùs ac volebam, evènit: exitum res habuit alienum à voluntate, minimé cùm voluntate congruentem, adverſum voluntati: exitus rei, eventus rei voluntati non reſpondit: optatum exitum conſequuta res non eſt, ad exitum non pervênit : res pro voluntate non ſucceſſit : cupiditatem fortuna fruſtrata eſt, fefellit, deluſit, irritam fecit ſummam cupiditatem: res planè nulla fuit: ſperatum eventum ſortita res non eſt, nacta non eſt, adepta non eſt. Vide, *Ad finem optatum rem perducere.*

Copiæ in diſcrimine.

The army in great perill, or danger and diſtreſſe.

Cæſar Hiſpanienſi bello Pompeii copias in ſummas

anguſtias

angustias compulit, in maximas omnium rerum difficultates conjecit, eò redegit ut omnium rerum penuriâ laborarent, inopiâ premerentur, conficerentur, pessimè acciperentur, in maximis angustiis, difficultatibus versarentur, plurimis incommodis afficerentur, plurima sustinerent incommoda.

Copiæ genere, non numero firmæ.

A strong army in prowesse, and valiant couragious souldiers, but not in number of men.

Genere potiùs, quàm numero, firmum exercitum habebat Cæsar: frequentes admodum Cæsaris copiæ non erant, sed fortitudine præstabant: erat in castris Cæsaris virtus, multitudo non erat: non militum copiâ, frequentiâ, numero, sed eorum virtute, robore, fortitudine, animi præstantiâ, corporis viribus valebat Cæsar; numero exiguus erat Cæsaris exercitus, firmitate amplissimus.

Crassus Romæ ob avaritiam malè audiebat.

Crassus was evil spoken of, or had an ill name at Rome, because of his covetousnesse.

Pessimè omnium Romanorum audiebat Crassus avaritiæ nomine: maximè omnium Romanorum Crassus avaritiæ flagrabat infamiâ: aurum sitire, opes appetere maximè, unus omnium, magis quàm cæteri, præter cæteros Crassus putabatur, nemini gravior ac turpior in urbe Roma, quàm Crasso, inurebatur avaritiæ nota: avaritiæ vitio Crassum magis quàm quenquam alium hominem notabat opinio: incumbere ad opes, inhiare divitiis tanto studio, quanto in urbe Româ nemo præterea, Crassus existimabatur.

Culpâ

Culpâ vacuus.

Without fault, faultlesse, blamelesse.

In me conferenda causa non est: culpâ vaco: culpam ego non sustineo: expers culpæ sum: affinis culpæ non sum: purus à culpa sum: culpam ignoro: longissimè absum à culpa, ut qui maximé: culpæ mihi non sum conscius: extra culpam sum: in culpa non sum. Vide, *Ab hac culpa vacuus.*

Cum fratre locutus.

I have spoken or talked with your brother.

Hac de re cum tuo fratre multa verba feci, satis prolixè sum loquutus, longum habui sermonem, multis verbis egi, longam habui orationem: oratio mihi cum tuo fratre fuit uberrima.

Cum imperio esse.

To bear rule, or to be in office and authority.

Gessi maxima imperia: sustinui, administravi maximas res: summis rebus præfui: summa mihi commissa sunt imperia, credita, mandata, tradita: curam gessi rerum maximarum: amplissimo imperio non semel usus sum: magno sæpe cum imperio fui.

Cupiditas repressa.

He is stayed from having his will, or following his lust.

Improbam illius cupiditatem refutavi, repressi, retudi, fregi: objeci, me opposui illius cupiditati, libidini, intemperantiæ: feci atque effeci, ne posset cupiditati suæ satisfacere, libidini obtemperare, iniquè cogitata perficere, improba consilia ad exitum perducere: longiùs

giùs cupiditate processisset, nisi incurrissem, occurrissem, obviàm ivissem, impedissem, impedimento fuissem, impedimenta objecissem: rapiebat eum cupiditas, ego repressi: efferebat eum libidinis impetus, ego modum statui.

Curâ dubius.

I am in great doubt, or I wot not what to do.

Anceps valde sum: in ancipiti cura versor: non dispicio, non dijudico, utram in partem me dem, utrum sit rectius, conducibilius, eligendum: consilium non explico; exitum non reperio: animi pendeo: dubius sum, incertus sum: exploratum, apertum, certum non habeo: dubitatio me tenet: difficilis mihi dubitatio est: versor in dubitatione: teneor implicatus: variè distrahor: in utramque partem animus inclinat: dubiâ cogitatione, ancipiti curâ distrahor, jactor, versor: pendet animus meus, fluctuat, labat in consilio, nutat, non consistit, nihil habet explorati: hæreo: nihil explico, nihil expedio: quid consilij capiam, ignoro: explicata capiendi consilij ratio mihi non est.

Cura ex amici morbo.

I am sorie for your sicknesse.

Tuus me morbus valde sollicitat, sollicitum habet, gravi afficit sollicitudine, graviter angit, afficit, affligit, acerbè vexat: molestissimus mihi tuus morbus est, valdè gravis, vehementer acerbus, amarus imprimis, summæ molestiæ, sollicitudinis, acerbitatis, curæ, doloris, angoris: summam ex tuo morbo molestiam capio, suscipio, traho, haurio, sumo: tuus me morbus in magnam sollicitudinem adducit, graviter commovet, maximè perturbat.

Cura

Cura meas res.

Look to my things, take charge of my businesse.

Prospice, consule, provide rationibus meis : suscipe me, respice fortunas meas, tuere me, complectere, fove: meæ tibi rationes curæ sint : curam suscipe rerum mearum.

Cura tuam dignitatem.

Look, have regard to your own worship or credit.

Omni industriâ contende, omni studio labora, incumbe toto pectore, confer huc tuas omnes vires, tua studia, curam, industriam : enitere quantum in te est, quantum in te situm est, quantum potes, quàm potes maximè, cunctis viribus ac nervis : hoc age diligenter, da operam quàm potes diligenter: summam adhibe diligentiam: studio contende quàm licet maximo, quantum potes maximo, summo prorsus : hoc unum cures, labores, studeas imprimis, præter cæteras res, præcipuè, potissimùm, ante omnia ; nè tuæ dignitatis jacturam facias, nè de tua dignitate detrahatur, nè quid adversi dignitas tua patiatur, nè tua dignitas violetur, nè quod in tua dignitate damnum facias, nè quid feras detrimenti, nequa labes aspergatur, offundatur honori tuo, ne quam existimatio tua jacturam patiatur, nè splendor dignitatis tuæ obscuretur.

Curæ mihi es.

I am carefull over you, or my minde alwaies runneth upon you.

Nunquam de te non cogito : nullum à me tempus prætermittitur de te tuísque rebus cogitandi: nunquam mihi ex animo effluis, excidis, discedis : excubo animo tuâ tuarúmque rerum causâ, in te tuísque rebus animus meus

meus perpetuò est. meæ curæ omnes in te sunt: te semper spectat animus meus: meæ cogitationes in te tuisque rebus consumuntur omnes.

Curæ mihi tuæ res sunt.

I am carefull of your welfare, or, I am ever thinking of your profit, and devising how to do you good.

Toto animo de tuis commodis ornamentisque cogito: tuam utilitatem assiduè specto: hæret in animo meo de tuis commodis assidua cogitatio: si quid è re tua est, id maximè laboro: tuæ mihi res, tuæ fortunæ curæ vehementer sunt: tuæ rationes quid postulent, nunquam non attendo: omnis mihi de te tuisque commodis cogitatio est: tuam utilitatem meæ spectant cogitationes omnes: meas curas ad tuum commodum omnes contuli: animus meus in tua utilitate fixus & locatus est.

Damni compensatio.

A recompence of losse, or amends of hurt.

INgenium intende, adhibe, confer huc, in hanc unam curam intende, aciem ingenij tui acue, tuum ingenium, ut aliquam tam gravis damni sarciendi rationem ineas, ut quod accepisti damnum, aliquâ re compenseaur.

Damnum in re familiari.

I have lost all my goods, or all that I have: I am utterly undone.

Naufragium feci rei familiaris: perijt mea res domestica:

ſtica : actum eſt de fortunis meis : prorſus everſæ ſunt opes meæ:perdidi omnia bona: evertit me bonis omnibus fortuna : mearum opum nihil mihi reliquum fortuna fecit : afflictæ ſunt, profligatæ, ac perditæ, extinctæ, everſæ meæ res ac fortunæ omnes.

Damnum à fortuna compenſat virtus.

All your ill fortune, wiſdome and valiant courage will remedy or amend.

Quod à fortuna damnum accepiſti, tuliſti, reſarciet, compenſabit virtus : medebitur iis malis virtus : quò te fortuna conjecit, quibus te afflixit fortuna, quibus te calamitatibus implicavit fortuna, iis te virtus expediet : ut acerbam fortunam ſenſiſti, ità dulcem ac ſuavem virtutem experieris: quantum detrimenti, incommodi, calamitatis, malorum à fortuna tuliſti,tantos à virtute, atque adeò majores fructus capies, percipies, feres, colliges.

Debilitatâ vi nocere.

He was litle able to doe me any harm, but yet the wretch did me all the ſpite or miſchief he could.

Fractam illam, & debilitatam vim ſuam in me contulit : pro ſuarum virium infirmitate,imbecillitate, tenuitate, nihil non egit,mihi ut incommodaret,obeſſet, damnum inferret, afferret,crearet:cunctis viribus, quæ illi ſupererant exiguæ, infirmæ, imbecillæ, ad meam perniciem incubuit, uſus eſt : vires illas quæ illi reliquæ erant imbecillæ, infirmæ,parùm firmæ, haud ſatis firmæ, collegit & contulit omnes ad me opprimendum, evertendum, affligendum, perdendum, ad exitium, ad perniciem, ad meam ſummam calamitatem,

Debitor meus.

He is in my debt, or oweth me much money.

Magnam mihi pecuniæ vim debet, magno mihi ære obstrictus est, est in meis nominibus ex pecunia multa.

Decet amicis subvenire.

It is meet, or we ought to help our friends.

Laborantibus amicis opem ferre, opitulari, auxilium ferre, auxilio esse, præstò esse, subvenire, subsidio esse, adesse, minimè deesse debemus: amicos miseriis oppressos levare æquum est, jus est, decet, convenit. Si quid malum acciderit amico, accurrere, & erigere jacentem debemus.

De exitu consilii metus.

The issue and end of this counsell is to be feared:
I fear to what end this counsell will come.

Metuo né id consilii ceperim, quod explicare non facilè possim: exitum consilii mei extimesco: consilium à me captum, ut eum quem volo exitum habeat, opto magis quàm spero: vtinam consilio meo respondeat exitus, timeo tamen nè non ità sit: vereor nè non optimè quod deliberavi succedat, procedat: meum consilium quò sit evasurum, timeo: quàm feliciter mihi eventurum sit ex consilio meo plane non video, equidem adversa metuo: timeo, mei consilii qui sit exitus futurus.

De fide dubium.

Doubt of credit or honesty.

Si mihi fidem non habes, fidem apud te non habet

oratio mea, roga parentem tuum, interroga patrem, quære de patre tuo; suscitare, cognosce patris tui sententiam, voluntatem, judicium exquire.

Deliquium animi.

The fainting of the heart, or, He was in a swoon.

Animus eum reliquit, destituit, defecit: deliquium animi passus est, intermortuus est, defecit, animo concidit: ità captus omni sensu est, ut è vita discessisse videretur. Magnus animi tui motus est factus.

De malè merito bene loqui.

To praise one, or to speak well of him that hath deserved ill.

Licèt non optimè de me sis meritus, bene tamen tibi dixi, honorificè de te sum loquutus, mea fuit de te honorifica oratio; verbum ex ore meo nullum exijt, nisi tua cum laude conjunctum: laudes in te contuli, licet immerentem: licèt immerito tuo, laudavi te, extuli, ornavi, affeci laudibus, præclara quædam in te contuli; dixi de te, quæ tibi laudem parerent. Iis de te verbis usus sum, quæ ad te honestandum valerent, vim haberent.

De rebus tuis me certiorem redde.

Certifie me, or let me heare of all your businesse and affairs.

Fac me certiorem, redde certiorem de toto statu tuo, & de omnibus consilijs: significa mihi, expone, aperi, explica, perspicuè demonstra, qui sit rerum tuarum omnium status, qui tuus animus, qui sensus, quæ consilia sint: fac ut de tuis rebus, tuisque consilijs, cognoscam,

intelligam. Certior fiam, ex tuis literis erudiar, instruar: imaginem rerum omnium, cogitationúmque tuarum literis ostende.

Desiderium urbis.

A desire of the citie, or, I long to be in the citie.

Sum in urbis desiderio: desiderio me urbs afficit: desiderium me tenet urbis: urbis cupiditate flagro: animus meus in urbe est, urbem spectat, æstuat urbis desiderio, est in urbis desiderio.

De tuo consilio decretum.

I have determined to use your counsell.

Decrevi, constitui, statui, certum consilium cepi, planè animum induxi, nihil ut facerem sine consilio tuo; nisi te approbante, nisi de consilio tuo, nisi tuo consilio uterer, niterer: deliberatum est, constitutum, judicatum, captum consilium.

Deus optimus.

A most just and mighty God.

Bonitas in Deo, justitia, clementia, potestas tanta est. quanta potest esse maxima: singulari Deus bonitate est, incredibili justitiâ, immensâ clementia, infinitâ potestate; is, qui cuncta creavit, condidit, architectatus est, ex nihilo excitavit, formavit, finxit; is, qui omnia regit, gubernat, moderatur, temperat, is, qui rebus omnibus præest, dominatur, imperat; à quo uno, cujus unius à voluntate, nutu, imperio pendent omnia; cujus potestas omnia complectitur; cujus in potestate omnia sunt; quem verentur omnia; cui parent omnia; omnium rerum autor, creator, conditor, opifex, artifex, effector.

Deus

Deus acta fortunet.

God speed you well, or prosper your doings, works, and enterprises.

Quod actum est, dij approbent, fortunent, secundent, bene velint succedere, felicem ad exitum perducant: dij faxint, ut id quod actum est, felix, faustumque sit, optimè succedat, prosperum eventum sortiatur: dij faveant, probent, ratum esse velint, actum feliciter quod actum est: utinam ex hac re contingant ea quæ cupis, optata omnia secunda fluant, summa felicitas emanet.

Deus adest laborantibus.

God is present with the afflicted, or ready to help all such as be in adversity and need.

Afflictos facilè divina pietas excitat, egentibus opem fert, miseros sublevat, desperatione debilitatos confirmat, fulcit, sustinet, laborantibus subsidio est.

Deus præstò in adversis.

God is at hand in adversity.

Perfugium habemus ad Deum in nostris calamitatibus, tranquillitas est in nostris tempestatibus, naufragium timentibus portus est: afflictos divina pietas excitat: amplissima est divina liberalitas, patet omnibus, latissimè patet, amplissimè patet, ubique locorum est, nusquam non est divina benignitas: cui non benignè facit Deus? ecquis est, in quem Dei benignitas non extet? qui divinam benignitatem non senserit, expertus sit, re ipsâ cognoverit, perspicuè viderit, clarissimè perspexerit? nemo divinam opem frustra imploravit: præstò est, adest, opem fert, opitulatur, subvenit Deus invocantibus eum, implorantibus eum, confugientibus ad eum.

Dieſcit.

The day beginneth to appeare, or, It is break of day.

Luceſcit, albeſcit dies: dies appetit, adventat, adeſt: crepuſculum matutinum adeſt: ſol exoritur: tenebras fugat lux: nocti ſuccedit dies: noctem ſubſequitur dies: abeunte nocte dies advenit, lux appâret.

Dies conſtituta.

A certain day appointed, or a ſet day.

Ad diem conſtitutam, præſtitutam, præfixam, præſcriptam, pactam, de provinciis decedemus: eâ, quâ conſtitutum eſt, quâ convenit inter nos, die proficiſcemur, in viam nos dabimus.

Difficilia imperas.

You command or bid me do ſuch things which no man is able to bring to paſſe.

Soles ea mihi imponere, quæ ſuſtinere vix poſſum: ea imperas, præcipis, jubes, mandas, committis, quæ vires meas exuperant; quæ præſtare, perficere, exequi vix poſſum: magni negotii eſt, ſummæ difficultatis, operæ non exiguæ, ad exitum ea perducere, quæ in mandatis à te habeo: dura nimis, gravia, difficilia mihi imperas.

Difficilis in conſuetudine.

Your company is nothing pleaſant; or, You are ſo froward and churliſh, that no man careth for your company, or deſireth to be acquainted with you.

Nimiùm acerbus es, nimiùm in conſuetudine difficilis,

ficilis, durus, asper: tua consuetudo difficilior est: abest consuetudo tua ab omni suavitate: non ea est consuetudo tua, quæ propter suavitatem expetatur: minimè jucunda est, amara potiùs atque odiosa tua consuetudo: quis naturæ tuæ perversitatem in consuetudine ferat? quis te possit uti homine omnium difficillimo, severissimo, asperrimo? quis tuam consuetudinem expetat, carentem omni suavitate, nullâ re jucundam? asperitatis ac perversitatis tantum habet natura tua, quantum in consuetudine ferri vix possit, vel potiùs planè non possit: usus tibi nullo cum homine diuturnus intercedit; ità difficilis ac durus es, ijs moribus, eo præditus ingenio. Neque benignitas, neque copiæ apud te sunt. Vide *Morosus*.

Dignitas imminuta.

A dishonouring, or honour impaired.

Violari tuam dignitatem, imminui, offendi, lædi, oppugnari, damno affici, injurias pati, detrahi de tua dignitate, minui, auferri, jacturam fieri tuæ dignitatis iniquè patior. Nihil unquam feci quod contra tuam existimationem esse vellem. Si res exiget, pro tua dignitate vitam libentissimè profundam.

Dignitas spectanda.

An especiall regard of your favour and honest estimation.

Hoc primùm te moneo, ut referas omnia ad dignitatem: propositum decus tibi sit ante omnia, dignitati servias, dignitatem spectes, sequaris, dignitatis rationem habeas, nihil cogites à dignitate disjunctum, nihil alienum à dignitate, nihil non cum dignitate, non cum dignitate conjunctum: tuorum consiliorum, tuarum actionum finis, terminus, scopus honor sit: prima tibi sit, præcipua, antiquissima dignitatis cura.

Dignitas invisa.

Honour envied at.

Sunt quos meus in hac republica splendor offendat; quos mea dignitas angat, urat, torqueat, excruciet, pungat, gravius afficiat; quibus dolori sit honor meus; quos amplitudo mea lædat, malè habeat, dolore molestiâq; afficiat.

Dignitate integrâ, fortunæ damna contemno.

To keep my honour I care not what losse I suffer.

Si modò dignitas incolumis, adimi de fortuna, detrahi de fortuna, fortunam comminui, fortunarum jacturam fieri, fortunæ detrimenta non recuso, contemno, nihili duco, in minimis pono.

Dignitatis meæ autor es.

You were my first founder, or, All my preferment and authority first began by you.

Dignitati meæ præfuisti: à te primùm fluxit, manavit, profectus est, ortus est, natus est, extitit honor meus: tu meæ laudis origo, fons, principium fuisti.

Dignitati tuæ serviet.

I will so order the matter, that he shall set all his minde to the furtherance of your honour.

Dabo operam, ut Francisci animum ab omni alia cogitatione ad tuam dignitatem tuendam traducam, convertam; ut Franciscus omnia sua studia tuam ad dignitatem conferat, tua in dignitate figat, locet, statuat, ponat, tuæ dignitati dicet, dicata velit, assignet, dedat.

Dignus

Dignus qui ametur.

Worthy to be loved.

Eſt qui ametur: dignus eſt qui diligatur: amore hominum dignus eſt:ſunt in illo,quæ amorem concilient: poſſidet quæ ad colligendam benevolentiam valent. Ad alliciendas voluntates, animos adjungendos, comparanda hominum ſtudia nihil deſiderat, nihil in eo requiras,nihil ei deeſſe dicas: cauſas amoris in eo plurimas, odij nullam invenias: ferreus ſit, averſus ab humanitate, expers humanitatis, prorſus homo non ſit, qui non illum amet, amore complectatur.

Diligentia deſiderata.

I require greater diligence.

Velim te plus diligentiæ, curæ, operæ, induſtriæ, ſtudij in ſcribendo ponere, locare, collocare, conſumere:plus diligentiæ ad ſcribendum conferri à te velim, operam navare ſtudio majore in ſcribendo cuperem: tuis in ſcriptis diligentiam deſidero,requiro, majorem poſtulo: non ſcribis accuratè, non diligenter, non ſtudioſè, non câ,quâ opus eſſet,quam res poſtulat, diligentiâ;minùs quam oporteat diligenter impiger in ſcribendo non admodum es: Scias ſuſpectum te mihi eſſe nomine negligentiæ.

Diſcedere.

To depart.

Mihi eſt in animo diſcedere,digredi,abire, proficiſci, locum mutare: de diſceſſu cogito: diſceſſum ſpecto,in animo habeo,meditor: animus eſt in diſceſſu.

Disjunctio.

Disjunctio.

A severing or parting.

Dirimere conjunctionem, discindere, dissuere, disjungere: jus omne conjunctionis tollere, delere, extinguere. Magno locorum intervallo disjuncti sumus. In ijs locis sum, quò propter longinquitatem tardissimè omnia perferuntur.

Diversa œconomia.

A diverse way, or another manner and fashion in governance and ordering of my house.

Genus rationum mearum dissimilitudinem habet cum illius administratione domestica: non eadem in re domestica tuenda, in administranda re familiari, in curanda domo, in gubernatione domestica utriusque ratio est.

Diversa ratio.

Another way of governance.

Dissentimus in regenda provincia: in administratione provinciæ diversa est utriusq; ratio, non eadem sunt utriusque instituta, longe distat ab illius institutis mea consuetudo: aliud ipse spectat, aliud ego sequor: institutorum nostrorum dissimilis, diversa ratio est.

Diversæ sententiæ in concordibus animis.

Our hearts are one, but our opinions are divers: we two are of contrary opinions, yet otherwise we love one another well enough, and agree together like friends.

Discrepant sententiæ nostræ, cùm tamen æquè nos

inter nos amemus, mutuus inter nos amor sit: opinione dissentimus, non voluntate: nostræ sententiæ non congruunt, cùm animi tamen nostri in amore consentiant: non idem sensus est, non idem judicium, eadem tamen voluntas, eadem benevolentia: opinionum est inter nos dissimilitudo, non animorum: diversa sentimus, eadem tamen volumus: animorum consensus inter nos est, opinionum dissensio.

Diversæ opiniones.

Diverse opinions.

Opinionum dissensione discrepamus: non idem, aliter, diversè, variè sentimus: non quod tibi, mihi idem videtur, placet, probatur.

Divites gratiosiores.

Rich men are more in favour, or more preferred and regarded.

Ea temporum ratio est, ut qui plus opibus valent, magìs excellant gratiâ, gratiosiores sint: conferunt libenter homines ea studia in locupletiores, ditioribus favent, student, suffragantur, prestò sunt.

Divitiarum hoc, non virtutis est.

It is riches, and not vertue that wrought it.

Copiarum hoc potiùs est quàm virtutis: non hoc in virtute, sed in opibus situm est: facit hoc non virtus, verùm copia divitiarum: divitiarum, non virtutis hoc est: pertinet hoc ad copias, non ad virtutes: non hoc virtus, verúm divitiæ præstant: pendet hoc à divitiis, non à virtute.

Divitiis

Divitijs plurimum tribuendum.

Riches must be much made of.

His temporibus magni faciendæ, pendendæ, æstimandæ divitiæ sunt: commendat nobis rem familiarem temporum ratio: ea ratio temporum est, ut plurimum divitijs tribuendum videatur, ut divitias non in postremis habere debeamus, non ultimo loco ponere, non in minimis ducere, constituere, locare.

Diuturnam vitam omnes expetunt.

All men desire a long life.

Ecquis est qui diuturnam vitam non amet, non cupiat, exoptet, expetat? cui diuturna vita non placet? qui diu vivere non cupit? diu vitam agere, diuturnam ducere, traducere, vitam agere, transigere, vivere, diuturnâ lucis usurâ frui, diu inter homines agere, cum hominibus versari, in terris morari?

Doleo propter te.

I am sorie for thy sake.

Tuâ causâ doleo: dolor meus à te est, provenit, proficiscitur, manat, fluit: tu paris dolorem meum: tuâ causâ fit, ut doleam.

Doleo exitio patriæ.

I am sorie for the ruine of my countrey.

Nemini concedo qui majorem ex pernicie & peste patriæ molestiam traxerit: exitio patriæ ità doleo, ut nemo magis, aut nemini concedam: tam doleo patriæ interitu, quàm qui maximè: angor, torqueor, crucior, sollicitor, afficior pernicie patriæ; sic ut nemo unquam ex ullo casu, aut ulla omnino calamitate plus hauserit acerbita-

acerbitatis, graviùs doluerit, majorem dolorem ceperit, majorem in sollicitudinem inciderit, devenerit, adductus sit.

Dolor ex alterius dolore.

Your sorrowing maketh me bea y; or, your sorrow and pain grieveth me as much as it doth you.

Doleo dolorem tuum: dolore tuo mœreo: socius ægritudinis tuæ sum, particeps sum mœroris tui, de tuo dolore communico: communis, par, simillimus, idem utriusque dolor est. pariter ac tu, æquè ac tu, similiter ac tu, non aliter ac tu, non secùs ac tu, idem ut tu, nihilo leviùs quàm tu, doléo, dolorem suscipio, capio, traho, haurio.

Dolore extingui.

To be consumed with sorrow and pain.

Dolore contabesco, consumor, conficior, perimor, exanimor: me dolor interimit, perdit: mihi dolor vitæ finem facit.

Dolores nimios sustineo.

I am overcharged, or overwhelmed with sorrow.

Tantum doloris, sollicitudinis, acerbitatis sustineo, quantum ferri vix possit: ferendo dolori non sum: impar dolori sum: impares dolori vires meæ sunt, ad dolorem infirmæ, dolore franguntur, vim doloris minimè sustinent: roboris in me tantum non est, ut acerbitatem tam gravem queam perpeti. Vide, *Extremè angor.*

Dolor immodicus.

An immoderate or unmeasurable sorrow and pain.

Dolorem sustineo, patior, fero gravem, acerbum, ejusmo-

ejuſmodi, qui ferri vix poſſit: dolorem incredibilem capio, ſuſcipio, haurio, traho: dolore angor, conficior, excrucior, torqueor, affligor, vexor, perturbor, frangor: omnes mentis meæ partes dolor exagitat, divexat, perturbat, afficit: vexor acerbiſſimâ ſollicitudine: dolore diſcrucior, divellor, dirumpor, perimor, interimor, exanimor, contabeſco, opprimor, perdor: concidit animus meus ictu doloris, vi curarum, ac ſollicitudinis, concurſu moleſtiarum labefactatus, atque convulſus: ità cecidit animus meus dolore perculſus, ut nulla res eum ad æquitatem poſſit extollere: jaceo in mœrore ac ſordibus: curis maceror. ægritudine contabeſco: ægritudine animi ità laboro, ut ſanari vix poſſim, vel potiùs planè non poſſim, ut ſpem ſalutis amiſerim, ſalutem deſperem, de ſalute deſperem, ſpes ſalutis nulla omnino ſuperſit: verſor in ſummo dolore, acerbâ ſollicitudine, gravi curâ, moleſtia, ægritudine, angore, mœrore.

Dolores tui mihi ſunt acerbi.

I am ſory for your heavineſſe, ſorrow and grief.

Tuæ me calamitates graviter afficiunt: tua mihi nimis adverſa fortuna graviſſima eſt: tua me torquent infortuniaq; tuis angor, excrucior, affligor, ſollicitor, vexor malis: miſerrimum tuæ vitæ ſtatum iniquiſſimè fero: ex tuis miſeriis dolorem haurio acerbiſſimum: tuæ me miſeriæ miſerrimum faciunt: miſer ſum tuâ miſeriâ: dolor meus ex tuo dolore pendet: tuis doloribus doleo, angoribus angor.

Dolor renovatus.

Sorrow renewed.

Dolorem meum refricâſti: ſopitum excitâſti dolorem meum, quem dies jam penè ſanaverat.

Domi

Domi lates.

Thou lurkest at home.

Nunquam exis, nunquam egrederis cubiculo: pedem è limine cubiculi nunquam effers: extra cubiculum nemo te unquam videt: perpetua tibi sedes cubiculum est; nunquam evolas è tuo illo nido.

Dubia in aliud tempus vita.

It is uncertain whether I shall live unto that day, or, I am not sure to live so long.

Optandum est, ut ad id tempus ducere spiritum possim: incerta ad aliud tempus vita est: vereor, nè non tam diu vivam, nè non usque eò vitam producam: vitam quis mihi præstet ad aliud tempus? explorata mihi ad eam diem vita non est.

Dubito de capessenda republica.

I am in doubt whether it be best to take the charge of the common wealth upon me, or not.

Integra mihi res non est ad consulendum, capessam nécne rempublicam: non est mihi libera, non expedita, non soluta de capessenda republica deliberatio: liberam non habeo capiendi consilii facultatem, de suscipienda, gerenda, administranda republica: teneor implicatus, nec mea expedire consilia possum de suscipienda republica,

Dubium de studiis alicujus.

I doubt what end his studies will have.

Vereor, nè quam de tuis studiis expectationem concitâsti, hanc sustinere ac tueri non possis: vereor ut studia

Diescit.

The day beginneth to appeare, or, It is break of day.

Lucescit, albescit dies: dies appetit, adventat, adest; crepusculum matutinum adest: sol exoritur: tenebras fugat lux: nocti succedit dies: noctem subsequitur dies: abeunte nocte dies advenit, lux appâret.

Dies constituta.

A certain day appointed, or a set day.

Ad diem constitutam, præstitutam, præfixam, præscriptam, pactam, de provinciis decedemus: eâ, quâ constitutum est, quâ convenit inter nos, die proficiscemur, in viam nos dabimus.

Difficilia imperas.

You command or bid me do such things which no man is able to bring to passe.

Soles ea mihi imponere, quæ sustinere vix possum: ea imperas, præcipis, jubes, mandas, committis, quæ vires meas exuperant; quæ præstare, perficere, exequi vix possum: magni negotii est, summæ difficultatis, operæ non exiguæ, ad exitum ea perducere, quæ in mandatis à te habeo: dura nimis, gravia, difficilia mihi imperas.

Difficilis in consuetudine.

Your company is nothing pleasant; or, You are so froward and churlish, that no man careth for your company, or desireth to be acquainted with you.

Nimiùm acerbus es, nimiùm in consuetudine difficilis,

ficilis, durus, asper: tua consuetudo difficilior est: abest consuetudo tua ab omni suavitate: non ea est consuetudo tua, quæ propter suavitatem expetatur: minimè jucunda est, amara potiùs atque odiosa tua consuetudo: quis naturæ tuæ perversitatem in consuetudine ferat? quis te possit uti homine omnium difficillimo, severissimo, asperrimo? quis tuam consuetudinem expetat, carentem omni suavitate, nullâ re jucundam? asperitatis ac perversitatis tantum habet natura tua, quantum in consuetudine ferri vix possit, vel potiùs planè non possit: usus tibi nullo cum homine diuturnus intercedit; ità difficilis ac durus es, ijs moribus, eo præditus ingenio. Neque benignitas, neque copiæ apud te sunt. Vide *Morosus*.

Dignitas imminuta.

A dishonouring, or honour impaired.

Violari tuam dignitatem, imminui, offendi, lædi, oppugnari, damno affici, injurias pati, detrahi de tua dignitate, minui, auferri, jacturam fieri tuæ dignitatis iniquè patior. Nihil unquam feci quod contra tuam existimationem esse vellem. Si res exiget, pro tua dignitate vitam libentissime profundam.

Dignitas spectanda.

An especiall regard of your favour and honest estimation.

Hoc primùm te moneo, ut referas omnia ad dignitatem: propositum decus tibi sit ante omnia, dignitati servias, dignitatem spectes, sequaris, dignitatis rationem habeas, nihil cogites à dignitate disjunctum, nihil alienum à dignitate, nihil non cum dignitate, non cum dignitate conjunctum: tuorum consiliorum, tuarum actionum finis, terminus, scopus honor sit: prima tibi sit, præcipua, antiquissima dignitatis cura.

Dignitas invisa.

Honour envied at.

Sunt quos meus in hac republica splendor offendat; quos mea dignitas angat, urat, torqueat, excruciet, pungat gravius afficiat; quibus dolori sit honor meus; quos amplitudo mea lædat, malè habeat, dolore molestiâq; afficiat.

Dignitate integrâ, fortunæ damna contemno.

To keep my honour I care not what losse I suffer.

Si modò dignitas incolumis, adimi de fortuna, detrahi de fortuna, fortunam comminui, fortunarum jacturam fieri, fortunæ detrimenta non recuso, contemno, nihili duco, in minimis pono.

Dignitatis meæ autor es.

You were my first founder, or, All my preferment and authority first began by you.

Dignitati meæ præfuisti: à te primùm fluxit, manavit, profectus est, ortus est, natus est, extitit honor meus: tu meæ laudis origo, fons, principium fuisti.

Dignitati tuæ serviet.

I will so order the matter, that he shall set all his minde to the furtherance of your honour.

Dabo operam, ut Francisci animum ab omni alia cogitatione ad tuam dignitatem tuendam traducam, convertam; ut Franciscus omnia sua studia tuam ad dignitatem conferat, tua in dignitate figat, locet, statuat, ponat, tuæ dignitati dicet, dicata velit, assignet, dedat.

Dignus

Dignus qui ametur.

Worthy to be loved.

Eſt qui ametur: dignus eſt qui diligatur: amore hominum dignus eſt:ſunt in illo,quæ amorem concilient: poſſidet quæ ad colligendam benevolentiam valent. Ad alliciendas voluntates, animos adjungendos, comparanda hominum ſtudia nihil deſiderat, nihil in eo requiras,nihil ei deeſſe dicas: cauſas amoris in eo plurimas, odij nullam invenias: ferreus ſit, averſus ab humanitate, expers humanitatis, prorſus homo non ſit, qui non illum amet, amore complectatur.

Diligentia deſiderata.

I require greater diligence.

Velim te plus diligentiæ, curæ, operæ, induſtriæ, ſtudij in ſcribendo ponere, locare, collocare, conſumere:plus diligentiæ ad ſcribendum conferri à te velim, operam navare ſtudio majore in ſcribendo cuperem: tuis in ſcriptis diligentiam deſidero,requiro, majorem poſtulo: non ſcribis accuratè, non diligenter, non ſtudiosè, non eâ,quâ opus eſſet,quam res poſtulat, diligentiâ;minùs quam oporteat diligenter impiger in ſcribendo non admodum es: Scias ſuſpectum te mihi eſſe nomine negligentiæ.

Diſcedere.

To depart.

Mihi eſt in animo diſcedere,digredi,abire, proficiſci, locum mutare: de diſceſſu cogito: diſceſſum ſpecto,in animo habeo,meditor: animus eſt in diſceſſu.

Disjunctio.

A severing or parting.

Dirimere conjunctionem, discindere, dissuere, disjungere: jus omne conjunctionis tollere, delere, extinguere. Magno locorum intervallo disjuncti sumus. In ijs locis sum, quò propter longinquitatem tardissimè omnia perferuntur.

Diversa œconomia.

A diverse way or another manner and fashion in governance and ordering of my house.

Genus rationum mearum dissimilitudinem habet cum illius administratione domestica: non eadem in re domestica tuenda, in administranda re familiari, in curanda domo, in gubernatione domestica utriusque ratio est.

Diversa ratio.

Another way of governance.

Dissentimus in regenda provincia: in administratione provinciæ diversa est utriusq; ratio, non eadem sunt utriusque instituta, longe distat ab illius institutis mea consuetudo: aliud ipse spectat, aliud ego sequor: institutorum nostrorum dissimilis, diversa ratio est.

Diversæ sententiæ in concordibus animis.

Our hearts are one, but our opinions are divers: we two are of contrary opinions, yet otherwise we love one another well enough, and agree together like friends.

Discrepant sententiæ nostræ, cùm tamen æquè nos
inter

inter nos amemus, mutuus inter nos amor sit: opinione dissentimus, non voluntate: nostræ sententiæ non congruunt, cùm animi tamen nostri in amore consentiant: non idem sensus est, non idem judicium, eadem tamen voluntas, eadem benevolentia: opinionum est inter nos dissimilitudo, non animorum: diversa sentimus, eadem tamen volumus: animorum consensus inter nos est, opinionum dissensio.

Diversæ opiniones.

Diverse opinions.

Opinionum dissensione discrepamus: non idem, aliter, diversè, variè sentimus: non quod tibi, mihi idem videtur, placet, probatur.

Divites gratiosiores.

Rich men are more in favour, or more preferred and regarded.

Ea temporum ratio est, ut qui plus opibus valent, magìs excellant gratiâ, gratiosiores sint: conferunt libenter homines ea studia in locupletiores, ditioribus favent, student, suffragantur, prestò sunt.

Divitiarum hoc, non virtutis est.

It is riches, and not vertue that wrought it.

Copiarum hoc potiùs est quàm virtutis: non hoc in virtute, sed in opibus situm est: facit hoc non virtus, verùm copia divitiarum: divitiarum, non virtutis hoc est: pertinet hoc ad copias, non ad virtutes: non hoc virtus, verúm divitiæ præstant: pendet hoc à divitiis, non à virtute.

Divitiis

Divitijs plurimum tribuendum.

Riches must be much made of.

His temporibus magni faciendæ, pendendæ, æsti-mandæ divitiæ sunt: commendat nobis rem familia-rem temporum ratio: ea ratio temporum est, ut pluri-mum divitijs tribuendum videatur, ut divitias non in postremis habere debeamus, non ultimo loco ponere, non in minimis ducere, constituere, locare.

Diuturnam vitam omnes expetunt.

All men desire a long life.

Ecquis est qui diuturnam vitam non amet, non cu-piat, exoptet, expetat? cui diuturna vita non placet? qui diu vivere non cupit? diu vitam agere, diuturnam duce-re, traducere, vitam agere, transigere, vivere, diuturnâ lucis usurâ frui, diu inter homines agere, cum homini-bus versari, in terris morari?

Doleo propter te.

I am sorie for thy sake.

Tuâ causâ doleo: dolor meus à te est, provenit, pro-ficiscitur, manat, fluit: tu paris dolorem meum: tuâ causâ fit, ut doleam.

Doleo exitio patriæ.

I am sorie for the ruine of my countrey.

Nemini concedo qui majorem ex pernicie & peste patriæ molestiam traxerit: exitio patriæ ità doleo, ut nemo magis, aut nemini concedam: tam doleo patriæ interitu, quàm qui maximè: angor, torqueor, crucior, sollicitor, afficior pernicie patriæ; sic ut nemo unquam ex ullo casu, aut ulla omnino calamitate plus hauserit acerbita-

acerbitatis, graviùs doluerit, majorem dolorem ceperit, majorem in ſollicitudinem inciderit, devenerit, adductus ſit.

Dolor ex alterius dolore.

Your ſorrowing maketh me hea y; or, your ſorrow and pain grieveth me as much as it doth you.

Doleo dolorem tuum: dolore tuo mœreo: ſocius ægritudinis tuæ ſum, particeps ſum mœroris tui, de tuo dolore communico: communis, par, ſimillimus, idem utriuſque dolor eſt. pariter ac tu, æquè ac tu, ſimiliter ac tu, non aliter ac tu, non ſecùs ac tu, idem ut tu, nihilo leviùs quàm tu, doleo, dolorem ſuſcipio, capio, traho, haurio.

Dolore extingui.

To be conſumed with ſorrow and pain.

Dolore contabeſco, conſumor, conficior, perimor, exanimor: me dolor interimit, perdit: mihi dolor vitæ finem facit.

Dolores nimios ſuſtineo.

I am overcharged, or overwhelmed with ſorrow.

Tantum doloris, ſollicitudinis, acerbitatis ſuſtineo, quantum ferri vix poſſit: ferendo dolori non ſum: impar dolori ſum: impares dolori vires meæ ſunt, ad dolorem infirmæ, dolore franguntur, vim doloris minimè ſuſtinent: roboris in me tantum non eſt, ut acerbitatem tam gravem queam perpeti. Vide, *Extremè angor.*

Dolor immodicus.

An immoderate or unmeaſurable ſorrow and pain.

Dolorem ſuſtineo, patior, fero gravem, acerbum, ejuſmo-

ejuſmodi, qui ferri vix poſſit: dolorem incredibilem capio, ſuſcipio, haurio, traho: dolore angor, conficior, excrucior, torqueor, affligor, vexor, perturbor, frangor: omnes mentis meæ partes dolor exagitat, divexat, perturbat, afficit: vexor acerbiſſimâ ſollicitudine: dolore diſcrucior, divellor, dirumpor, perimor, interimor, exanimor, contabeſco, opprimor, perdor: concidit animus meus ictu doloris, vi curarum, ac ſollicitudinis, concurſu moleſtiarum labefactatus, atque convulſus: ità cecidit animus meus dolore perculſus, ut nulla res eum ad æquitatem poſſit extollere: jaceo in mœrore ac ſordibus: curis maceror, ægritudine contabeſco: ægritudine animi ità laboro, ut ſanari vix poſſim, vel potiùs planè non poſſim, ut ſpem ſalutis amiſerim, ſalutem deſperem, de ſalute deſperem, ſpes ſalutis nulla omnino ſuperſit: verſor in ſummo dolore, acerbâ ſollicitudine, gravi curâ, moleſtia, ægritudine, angore, mœrore.

Dolores tui mihi ſunt acerbi.

I am ſory for your heavineſſe, ſorrow and grief.

Tuæ me calamitates graviter afficiunt: tua mihi nimis adverſa fortuna graviſſima eſt: tua me torquent infortunia: tuis angor, excrucior, affligor, ſollicitor, vexor malis: miſerrimum tuæ vitæ ſtatum iniquiſſimè fero: ex tuis miſeriis dolorem haurio acerbiſſimum: tuæ me miſeriæ miſerrimum faciunt: miſer ſum tuâ miſeriâ: dolor meus ex tuo dolore pendet: tuis doloribus doleo, angoribus angor.

Dolor renovatus.

Sorrow renewed.

Dolorem meum refricâſti: ſopitum excitâſti dolorem meum, quem dies jam penè ſanaverat.

Domi

Domi lates.

Thou lurkest at home.

Nunquam exis, nunquam egrederis cubiculo: pedem è limine cubiculi nunquam efferes: extra cubiculum nemo te unquam videt: perpetua tibi sedes cubiculum est; nunquam evolas è tuo illo nido.

Dubia in aliud tempus vita.

It is uncertain whether I shall live unto that day, or, I am not sure to live so long.

Optandum est, ut ad id tempus ducere spiritum possim: incerta ad aliud tempus vita est: vereor, nè non tam diu vivam, nè non usque eò vitam producam: vitam quis mihi præstet ad aliud tempus? explorata mihi ad eam diem vita non est.

Dubito de capessenda republica.

I am in doubt whether it be best to take the charge of the common wealth upon me, or not.

Integra mihi res non est ad consulendum, capessam necne rempublicam: non est mihi libera, non expedita, non soluta de capessenda republica deliberatio: liberam non habeo capiendi consilii facultatem, de suscipienda, gerenda, administranda republica: teneor implicatus, nec mea expedire consilia possum de suscipienda republica,

Dubium de studiis alicujus.

I doubt what end his studies will have.

Vereor, nè quam de tuis studiis expectationem concitâsti, hanc sustinere ac tueri non possis: vereor ut studia

dia tua expectationi hominum respondeant: timeo nè studiorum tuorum eventus ab hominum opinione dissentiat, alius atque expectatur, existat. timeo nè tuis studiis non is qui expectatur exitus contingat: magna me dubitatio tenet, nè non eum, quem homines expectant, studia tua fructum ferant.

Dubius animi.

All doubtfull, or uncertain what to doe.

Ancipiti curâ distrahor, jactor, versor: animi pendeo: incertus animi sum: pendet animus, inclinat, huc illùc fluctuat, jactatur, incertus est quid consilii capiat: utram in partem me dem, ignoro: explicare consilium, expedire me ex hac deliberatione, exitum meæ cogitationis invenire non possum: distrahunt me diuersa consilia: in utramque partem ità multa succurrunt, ut difficilis admodum sit, minimé expedita, minimè explicata, minimè explorata, minimè certa, perobscura, haud satis aperta deliberatio.

Dubius belli exitus.

The end of warre is doubtfull; or, No man is sure when this warre will end, or who shall have the victorie.

Dubium est, dubitandum est, dubitari potest, in dubio est, est cur dubitetur, dubitationem res habet, ambiguus est, in dubio versatur, in dubio positum est, in ambiguo, in ancipiti, planè non constat, non patet, non liquet, apertum non est, perspicuum, dilucidum, dilucidè non patet, qui sit belli exitus futurus: de belli eventu potest ambigi; certò divinare, conjicere, augurari, affirmare non licet: exploratum non est, certa conjectura non est: in dubium vocari potest eventus belli, in dubium venire, in dubitationem adduci: potest in

utramque partem judicari de belli eventu: anceps de belli exitu, ambigua, dubia, incerta, difficilis admodum, obſcura, quæ obſcuritatis & erroris habeat multum, non ſimplex, non aperta, non perſpicua, parùm certa divinatio, conjectura, opinio eſt: conjecturam facere de belli exitu cui licet? quid in bello caſurum ſit, utram in partem inclinatura victoria, nemo diſpicit, videt, intelligit, novit: exitum belli certa ratio non oſtendit, non permittit.

Dux ad virtutem.

A guide to vertue.

Omnem meam cogitationem in oſtendenda tibi virtute fixi & locavi: in tradenda tibi virtute ſum totus: hoc unum mea ſpectat induſtria, theſauros tibi virtutis ut aperiam ac tradam: verſor in hoc ſtudio totus, ut aditum tibi ad virtutem patefaciam, ut ornem te virtute, ut ad virtutem, duce me, pervenias: hac in re, cura atque mens mea tota verſatur, quæ ſit dignitas, qui ſplendor, quæ pulchritudo virtutis, me magiſtro, ut intelligas.

Egeſtas honoribus impedimento.

Poverty is a ſtay or hinderer of honour.

Sæpe aditum ad honores intercludit inopia, viam impedit, curſum moratur, ſæpe impedimento fuit: ſæpe fecit inopia, commiſſum eſt inopiæ culpâ, ex inopia contigit, nè liceret ad honores pervenire, nè liceret expeditè progredi, procedere, curſum tenere in honorum via: egeſtas, rei domeſticæ difficultas, rei familiaris anguſtia, domeſticæ difficultates euntibus ad honores impedimenta objecerunt. Vide, *Paupertas honoribus excludit.*

Egregiæ equeſtres copiæ.

A noble and valiant troup of horſemen.

Vix credas quantum in prælio valeat hæc equitum

turma, quàm firma sit, cujus roboris, quorum nervorum: hac equitum turmâ, hoc equitatu, hac equitum manu noli putare quicquam acrius, aut pugnacius esse.

Egregiè.

Excellently, greatly, passing well, noble, or honourable.

Summè, vehementer, valde, magnopere, etiam atque etiam, maximè, mirè, mirificè, incredibiliter, singulariter, unicè, egregiè, insigniter, cumprimis, imprimis, præcipuè, apprimè, admodum, majorem in modum, mirum in modum, mirandum in modum, supra modum, extra modum, oppidò, eximiè, maximopere, non vulgariter, non mediocriter, non minimè, non ad aliorum exemplum, non ex communi consuetudine, non ut solet, non ut mos est, non more, non ordine, non aliorum exemplo, extra morem, extra ordinem; præter exemplum, sic ut nihil magis, nihil suprà, nihil ultrà, nihil tale, nihil ad aliud, ut conferri nihil possit, simile, par, æquale, ejusmodi, ejus generis nihil sit.

E labore immortalitas.

Out of travell immortality; or, The pains you have taken in your noble work shall never be forgotten, but your labour shall be remembred and commended for ever.

Quos nunc suscipias labores, ii te apud posteros æternâ gloriâ donabunt, afficient, illustrabunt, ornabunt, decorabunt, tuum nomen immortalitati commendabunt, ab hominum oblivione, ab interitu vindicabunt, tui nominis famam in omnia secula dissipabunt, posteritati tradent, omnium sermonibus & scriptis exornandum, extollendum, celebrandum, honestandum,

ſtandum, tuendum: conſequêris tuis laboribus, nequa dies tui nominis famam delere poſſit, ut omnis de te poſteritas loquatur, nullæ tuas laudes literæ taceant, de tuis laudibus conticeſcant.

Elatus divitiis.

Puffed up in pride with worldly wealth.

Tuæ te efferunt divitiæ, non tuæ propriæ virtutes: inſolentia tua, arrogantia, ſuperbia, non ex animi, non ex ingenii tui præſtantia, ſed ex opibus tuis manat: iſtam inſolentiam, elationem animi, ſpiritus immoderatos, in te parit non ulla tua ſingularis, aut præcipua facultas, meritorumve conſcientia, ſed copiæ, divitiæ, opes: res domeſtica plus æquo major, commodorum abundantia animos tibi facit: tollit te ad iſtam animi intemperantiam res familiaris, non ulla tua propria bona, non artis honeſtæ ſcientia, aut virtutis ulla poſſeſſio.

Eloquentia Ciceroni fructuoſa fuit.

Eloquence was gainfull, or profitable to Cicero.

Fuit Ciceroni eloquentia ſummo emolumento, peperit emolumentum, commoda, utilitatem, copias, optima quæque, emolumentum attulit, profuit, fructum dedit, tulit, attulit, comparavit: magnum ex eloquentia fructum Cicero tulit, cepit, percepit, collegit, conſecutus eſt: admodum Ciceroni fructuoſum fuit eloquentia, utilitatis eximiæ, commodorum neque paucorum neque mediocrium.

Eniti ſummo ſtudio.

To endeavour earneſtly: to travell in a matter with might and main, or to labour and deviſe all the wayes he can poſſibly.

In arcem hujus cauſæ, in ſummam cauſam totus

 invadam,

invadam, omni vi, toto pectore incumbam: agam pro mea virili parte, pro mea parte, pro virili, pro viribus, toto pectore, cunctis viribus, omnibus nervis, omni meo studio, quantum est in me, quantum in me positum, in me situm, quoad possum, quantum valeo, quantum quidem ipse præstare possum, quantum consequi viribus licet: contendam omni studio: summè conabor: enitar omnibus tum animi, tum corporis viribus: conferam ad hanc rem omnes vires, omnia studia, quicquid erit in me industriæ, operæ, curæ, diligentiæ: minimè parcam viribus: elaborabo pro viribus: nullum studium, nullam operam aut industriam prætermittam, dabo operam, quantum in me erit, pro eo quod in me erit.

Error perniciosus.

To do amisse herein is very perillous: if you shall do otherwise than well, great danger and harm is like to ensue thereupon.

Offensionem imprimis esse periculosam, magno tibi futuram damno, tibi affirmo, si quid offendes, errabis, secùs efficies, committes, peccabis, labêris, si culpam commiseris, si quam in culpam incideris, si te minùs honestè, minùs sapienter gesseris: si te, quem non decet, eum præbueris, magno tibi constabit; non mediocre damnum, non levis jactura consequetur: tuam culpam gravi damno solves, magnâ mercede redimes, gravissimè lues,

Error pueritiæ.

The errour and misdoing of youth.

Multa leviter, inani quodam studio, temerè in pueritia committuntur: in prima ætate, primis annis, teneris annis, primis temporibus ætatis, à puero, ab ineunte ætate,

ætate, ineunte pueritiâ, primo ætatis initio. Si ducem & auctorem, & moderatorem aliquem puer habuissem, non ita graviter errâssem.

Es mihi charissimus.

Thou art dearest unto me, or, I love thee best of all men, or above any thing in the world.

Nemo est omnium, in quem magis quàm in te mea sit propensa benevolentia, qui mihi te sit charior, quem ego vehementiùs quàm te diligam, quem ego majore quàm te benevolentiâ prosequar, magìs ex animo quàm te diligam.

E studiis morbus contractus.

Sicknesse gotten by overmuch study.

Ægrotabat ex labore studiorum: jacebat ob studiorum labores: morbo languebat ex intemperantia studiorum: malè se habebat, inciderat in morbum, quòd immoderatè studiis uteretur, quòd ei studiorum modus esset nullus, quia minimè sibi parceret in studiis: affectus graviter est, valetudine utitur adversâ, decumbit oppressus morbo, laborat morbo, valet pessimè ex nimia studiorum consuetudine, ex immoderato usu.

Eventum felicem opto.

I wish a happy end.

Quod actum est, dii approbent, succedat ex animi sententia, succedat optimè, egregiè, præclarè cadat, procedat, optatum finem sortiatur, exitum habeat cum animo tuo congruentem, quem ipse vis eventum ferat: acta dii fortunent, confirment, rata velint.

Eventus rei felix erit.

The end shall be happy.

Exitum res habebit, mea quidem ut ſpes fert, exoptatum, felicem, qualem volumus & optamus: res ex animi noſtri ſententia ſuccedet: ſucceſſu res, quo volumus, eo concludetur ac terminabitur: eventus rei erit optimus: evadet res, quò volumus, non aliter cadet ac volumus. ſequetur id quod optamus: optatis fortuna reſpondebit: res conſequeter exitum, eventum, finem exoptatum.

Eventus dubius.

The end is doubtfull.

Utrùm res eum finem qui principio reſpondeat, à principio non diſſentiat, non diſcrepet, habitura ſit, ignoro: futurùmne ſit, ut extrema cum prmis contexantur, conjungantur, extrema primis reſpondeant, conſentiant, ſimilia ſint, non diſpicio: quem ſit exitum res habitura, ſimilèmne, an diſſimilem principio, ſuſpicari non poſſum.

Ex alterius virtute ſpes.

Hope in the virtue or prowesse of others.

Tua præclara facta, actiones egregiæ, tuæ res geſtæ, ea quæ geſſiſti, quæ tuæ ſigna virtutis oſtendiſti, virtus tua perſpecta, perſpicuis teſtata ſignis, præclaris factis declarata, excitavit eos qui antea timore perculſi jacebant, animos à metu ad ſpem revocavit, retulit, reduxit, tranſtulit.

Ex avaritia multa mala proveniunt.

From covetousnesse ſpringeth much evill.

Parit avaritia multa mala: exiſtunt, naſcuntur, proficiſcuntur,

ciſcuntur, proveniunt, effluunt, emanant, exoriuntur ex avaritia multa mala: multorum malorum cauſa, origo, principium, fons, radix avaritia eſt. multorum malorum cauſa referenda ad avaritiam, conferenda in avaritiam, adſcribenda, aſſignanda, tribuenda avaritiæ eſt: culpam ſuſtinet avaritia multorum malorum.

Ex bello calamitas

Of warre, miſerie.

Summis difficultatibus regionem univerſam bellum affecit: magnæ calamitates ex bello, belli cauſâ, propter bellum acciderunt, evenerunt, obvenerunt, contigerunt, obtigerunt, illatæ ſunt, allatæ ſunt, oblatæ ſunt univerſæ regioni: univerſam regionem in multas difficultates bellum conjecit, impulit: exitioſum, pernicioſum, calamitoſum univerſæ regioni bellum fuit, exitio fuit, damno, detrimento, incommodo, calamitati. Vide, *Belli calamitas.*

Excandeſcentia.

Great anger and wrath.

Exarſit iracundiâ vehementi: exarſit vehementer, excanduit: commotus, incenſus, inflammatus irâ vehementi furere cœpit: furor illum invaſit.

Excellens.

Excellent or paſſing good.

Virum excellentem, præſtantem, omnibus, ut aiunt, numeris abſolutum, omni laude inſignem, participem omnium virtutum, cui nihil deſit, in quo nihil deſideres, quem eſſe virum ſingularem dicas.

Ex concordia ſpes victoriæ.

Where unity is, there is hope of victory: where men agree well together, they are more like to have the upper hand.

In noſtra concordia ſpem maximam pono victoriæ: ex veſtra concordia victoriam ſpero: veſtra concordia victoriæ mihi ſpem affert: ut ſpero, pro mea quidem ſpe, quantum quidem ſpero, niſi me ſpes fallit, ut animus meus auguratur, quemadmodum ipſe mihi polliceor, victoriam pariet, afferet: veſtræ concordiæ fructus, niſi mea ſpes infirma prorſus eſt, erit victoria.

Excuſatio non neceſſaria.

A needleſſe excuſe.

Supervacanea fuit apud me tua excuſatio: officium excuſandi ſine cauſa ſuſcepiſti: non erat cur te excuſares: cauſam excuſandi nullam habuiſti: minimè neceſſaria fuit excuſatio tua: tuam excuſationem non deſiderabam, non requirebam, non expectabam.

Ex dignitate factum.

Done nobly, a noble act.

Nihil feciſti, niſi pleniſſimum ampliſſimæ dignitatis: omnia tua facta cum dignitate vehementer conſentiunt: in omnibus rebus maximè dignitatem ſpectâſti: in omnibus tuis factis propoſita tibi dignitas fuit: omnia tua facta ad dignitatem retuliſti quæcunq; egiſti, ad dignitatem omnia ſpectârunt. Gloria tibi ſemper prima fuit, antiquiſſima fuit, maximi fuit, ante omnia, ſummo loco, primum apud te locum obtinuit: ſcopus tibi ac finis in omni re dignitas fuit: tuarum actionum norma quædam & regula dignitas fuit: tua ſunt ejuſmodi facta, ut eximiis ornanda præconiis, divinis decoranda laudibus, tollenda ad aſtra, ad cœlum efferenda videantur: tuis omnibus factis æterna gloria, immortalitatíſque præmia debentur.

Ex

Ex gula obesus,

Of much eating and drinking cometh a grosse and fat lumpish body.

Nisi cibo parcas, à cibo abstineas, cibum minuas, de cibo detrahas, tibi temperes, modereris in cibis, nisi cibo parciùs utare, pinguior evades, quàm satis est, nimiùm pinguesces, nimiam pinguitudinem indues, obesior fies, nimiâ pinguitudine laborabis.

Ex injuria gloria.

Of iniurie renowne.

Illustrabit amplitudinem tuam hominum injuria: quò magis obscurare atque extinguere tuam dignitatem inimici tui conabuntur, eò plus etiam splendoris accedet, eò clariùs elucebit, eò patebit illustrius, eò fiet clarior atque illustrior.

Ex intellecta fraude desperatio.

When he saw himself intrapped, or deceived, he would have rid himselfe of his life.

Ubi se fraudatum, in fraudem inductum, fraude circumventum, irretitum, captum, deceptum, fictis verbis inductum, fallaciis à veritate abductum sensit, intellexit, vidit, cognovit, ubi fraus illi patuit, manifestæ fallaciæ fuerunt, patefactus dolus; ipse sibi manus afferre conatus est, voluntariam sibi mortem inferre, consciscere, voluntariâ morte vitam abrumpere.

Ex inimicorum injuria laus.

The injurie of thine enemies shall set forth thy praise, fame and renown.

Illustrabit amplitudinem tuam inimicorum injuria: quò

quò plus ad te oppugnandum ſtudii conferent inimici tui,quò erit gravior in te impetus inimicorum tuorum, quò ſtudioſius evertere te ac tua commoda conabuntur, quò acriùs ac vehementiùs in te erumpent,irruent, incurrent, invadent, impetum facient, impreſſionem facient, ſuas vires intendent, ſuos nervos contendent, ſeſe immittent, eò major ad tuam exiſtimationem fiet acceſſio, eò plus accedet ad tuam laudem, eò clariùs tuæ ſplendor dignitatis elucebit, eò clarior atque honoratior evades, eò tua laus fiet illuſtrior,eò magis augebitur, amplificabitur,extolletur, illuſtrabitur honor tuus,eò ſublimiùs tui gloria nominis aſcendet,extolletur,efferetur,evehetur;eò plus amplitudinis,dignitatis, gloriæ, laudis, exiſtimationis, honoris, acquires, obtinebis, aſſequêris, conſequêris, adipiſcêris, tibi parabis, tibi paries, tibi comparabis.

Exiſtimatio honeſta in ſenatu.

A good report, or an honeſt reputation in the Senate.

Pulcherrimè ſtabis in ſenatu, ſi tuorum adverſariorum ſententiam fregeris : locum obtinèbis honeſtiſſimum in ſenatu, magna tua erit in ſenatu exiſtimatio.

Exitii tuorum autor es.

Thou art the undoing, the utter overthrow of all thine.

Tu tuorum omnium ſalutem afflixiſti : tuos perdidiſti : tuos evertiſti fortunis omnibus : tuis exitium peperiſti, perniciem attuliſti, ſummam calamitatem ac peſtem importâſti : in ultimum diſcrimen, in miſerrimum ſtatum,in hanc omnium deterrimam,omnibùſq; miſerandam conditionem tuos adduxiſti.

Ex

Ex longa deliberatione, nihil.

After long deliberation, nothing done.

Diu deliberatum, actum, consultatum est; perfecta tamen, confecta, absoluta, profligata, ad finem producta res non est: exitum res non habuit, ad exitum non venit, perducta non est: deliberationem consecuta res non est.

Ex minore cura in gravem conjectus.

From a lesser care to a greater.

A minore curà maximam ad sollicitudinem traductus sum: curam equidem antea sustinebam, ferendam tamen; nunc sollicitudine premor, quæ ferri non possit: hac sollicitudine nihil gravius: vincitur animus meus, planèque frangitur hac tam gravi sollicitudine.

Ex omnibus causis tibi amicus sum.

I am thy friend in all causes, or, There are a thousand reasons why I should love thee.

Omnibus tibi necessitudinis causis conjunctus maximè sum: omnes mihi necessitudinum causæ, omnia necessitudinis summa jura, omnes necessitudines intercedunt: mihi tecum omnia sunt: ità multæ mihi tecum consuetudinis causæ sunt, ut nihil possit esse conjunctius. Amo te singulariter omnibus de causis: omnibus ad te amandum causis adducor, moveor, impellor: causam tui diligendi nullam non habeo. Quid est, cur te non etiam atque etiam diligam?

Experientia magistra multarum rerum.

Experience the schoolmistris of many things

Multa discuntur, percipiuntur ab experientia: mul-

carum rerum ſcientia, cognitio, intelligentia, doctrina, capitur, ſumitur, hauritur ab experientiâ & uſu: multa cognoſcuntur experientiâ duce: multarum rerum magiſter eſt uſus; multa docet, oſtendit, patefacit: viam aperit uſus ad multarum rerum ſcientiam: erudimur valde, inſtituimur, expolimur, ex ignorantiæ tenebris educimur, ad ſcientiam multarum rerum experientiâ duce pervenimus: multarum rerum ſcientiam conſequimur, experientiam ſecuti, experientiâ docti, experientiâ magiſtrâ.

Experientiâ vacans.

Without experience.

Rudis es, imperitus, nullius experientiæ, uſu minimè doctus, uſûs expers, rudis in rebus, novus tanquam hoſpes, planè peregrinus, ab uſu rerum imperitus, parum verſatus in rebus, rerum inſciens, ignarus, expers: peregrinaris in rebus: res non tractâſti: experientiâ vacas: uſum non habes.

Expers literarum.

Unlettered or unlearned.

Literas plane non noverat: parum in via literarum proceſſerat: literas vix attigerat, guſtaverat, literas à limine ſalutaverat: ex abditis literarum fontibus aut nihil, aut parum hauſerat: literis erat mediocriter, leviter, vulgariter, non admodum, haud ſatis, haud multum eruditus, inſtitutus, inſtructus: planè, perfectè, abſolute, exquiſitâ quadam ratione, excellenter, egregiè, præclarè literatus non erat: longè aberat à perfecta literarum ſcientia: reconditæ, exquiſitæ, ſingulares, egregiæ in illo literæ non erant: vulgares in illo literæ erant.

Ex rei eventu homines de te existimabunt.

Of the successe, or as it falleth out in the end, so men will judge, esteem, and think of you.

Ex eventu homines de te existimabunt: rei exitum hominum judicia consequentur: ut res cadet, ut succedet, ut evenerit, ut ceciderit, ità de te homines judicabunt: qualis rei finis, exitus, terminus, eventus, conclusio erit, talem de te opinionem homines suscipient: congruent, consentient in utramque partem, hominum de te judicia.

Expectationem meam fefellisti.

You have deceived my expectation.

Fefellisti opinionem meam: tractâsti me secus, atque existimabam: non eum in me, quem putabam, te præstitisti: expectationi meæ nequaquam respondisti: cum animo meo tua facta non conveniunt, consentiunt, congruunt: prorsus te alium, atque arbitrabar, sum expertus, re ipsâ cognovi, sensi: non præstas mihi eum animum, quem debes.

Extra conjecturam posita non scrutanda.

The things are not to be sought after, that cannot be guessed at, or that passe our capacity.

Abstinendum est ab earum rerum sermone, omittendus, dimittendus, prætermittendus, abjiciendus earum rerum sermo; suscipiendus, inducendus, habendus his de rebus sermo non est, quæ positæ non sunt in conjectura, minimè à conjectura pendent, à conjectura procul absunt, extra conjecturam sunt; quas conjecturâ antè capere, percipere, prospicere, providere, assequi, conjicere, conjectari, augurari, divinare,

non licet; quæ ſunt ejuſmodi, ut eas vaticinari, ad eas conjecturâ propriùs accedere, de iis certò conjicere, certam conjecturam facere; certus vates eſſe, conjector eſſe nemo poſſit; de quibus difficilis admodum conjectura, incerta & obſcura divinatio, obſcurum augurium eſt; in quibus quid futurum ſit, eventurum, quid afferre, parere dies, caſus, fortuna, ſors poſſit, ſuſpicari non licet.

Extremè angor.

I am vehemently, extremely tormented or vexed.

Vehementiſſimè ſollicitor: acerbiſſimè doleo: dolore angor incredibili: angor intimis ſenſibus: dolorem ſuſtineo quantum ferre vix poſſum, vel planè non poſſum; quantum ferre vix, aut nè vix quidem poſſum: me conficit cura, me dolor exanimat: ità fluctibus curarum jactor, ut à portu prorſus excludar, longiſſimè dimovear, amovear, ſummovear, arcear. Vide, *Dolores nimios ſuſtineo.*

Extremè infelix.

The unhappieſt man in the world.

Nemo omnium qui vivunt, me uno infelicior, aut infortunatior eſt: meas miſerias nulla æquat infelicitas: mea eſt miſerrima conditio: in ſumma verſor infelicitate: omnibus vexor, perturbor, exagitor infortuniis, calamitatibus, miſeriis, malis: omnes me premunt miſeriæ: infeſta, infenſa, adverſa, iniqua mihi ſunt omnia: nulla eſt tam miſera fortuna quàm mea: fortuna non ſuppetit, quæ ſit cum mea fortuna conferenda, quæ non infra meam fortunam ſit: miſerrimo ſum fato, ſingulari, deteriore quàm quivis omnium qui in terris degunt: meum eſt ſingulare fatum; ſingulari

lari utor fato: singulari fato natus sum; infausto nimiùm adversoque sydere sum natus: hæc mihi nascenti dicta lex est, nunquam ut secundâ fortunâ uterer, nunquam ut miser non essem, perpetuis ut vexarer miseriis, angerer, cruciarer, torquerer, affligerer malis: mecum agitur infeliciter: prorsus infeliciter ago: suas in me vires nunquam fortuna non exercet: omnibus me fortuna machinis, omni telorum genere, suis, quantascunque habet, opibus ac viribus oppugnat: non adversa tantùm, sed eversa penitus est mea fortuna; quis est omnium mortalium iniquiore conditione, deteriore loco quàm ego sum?

Ex valetudine amici voluptas.

Comfort to heare of the health of a friend.

Tua mihi valetudo magnæ voluptati erit, afficiet me voluptate, afferet mihi voluptatem, lætitiam pariet, gaudium, jucunditatem, oblectationem, hilaritatem. voluptatem capiam, suscipiam, percipiam, sumam, colligam, hauriam ex tua valetudine, corpore tuo confirmato.

Ex virtute gloria.

Glory followeth vertue.

Gloria comitatur virtutem, virtutis comes est, virtutem sequitur, cum virtute conjuncta, ad virtutem adjuncta, nascitur à virtute, oritur ex virtute, manat, proficiscitur à virtute: virtus gloriam parit, largitur, affert, ad gloriam ducit.

Exulavit æquo animo.

He took his banishment patiently.

Summâ voluptate Metellus patriâ cessit, egregiâque animi alacritate abfuit: discessum à patria æquissimo

simo animo tulit Metellus,& abfuit nullo dolore. Metelli animus, cum è patria discessit, æquissimus; dum abfuit, lætissimus fuit, erectus, alacer, minime demissus, aut dejectus. Vide, *Metellus æquo animo exul.*

Ex vultu homo cognitus.

His face bewrayeth him, or, A man may partly perceive by his face, what minde or affection he beareth inwardly.

Quoad ex facie, ex vultu, ex oculis & fronte potui colligere, conjicere, intelligere, suspicari; ut potui de vultu, qui est index & imago animi, conjecturam facere; ex ea significatione quam mihi vultus dedit, ut mihi vultus significat, ostendit; ut signa quædam, quæ animum in vultu coarguunt, patefaciunt, exprimunt, mihi demonstrant, malè animatus in me est, pessime de me sentit, inimicè cogitat adversus me, animo est mihi inimicissimo, admodum infenso.

Facies honesta.

A good face.

Facie liberalis est, facie liberali: facies ei liberalis est, pulchra, formosa, quæ ad amandum alliciat, quæ amorem concilict.

Facilè.

Easily.

Facile, non difficulter, non laboriosè, parvo negotio, satis leviter, qui sapientiâ valet, fortunæ resistit: sapienti facile est, non difficile, non laboriosum, operosum non est, negotii nihil est, difficultatis non est, laboris non est, difficilis operæ non est, impetum fortunæ sustinere, tueri se ab injuriis fortunæ.

Fami-

Familiaritas diuturna.

Long acquaintance.

Multos annos utor eo valde familiariter: magna mihi cum illo familiaritas, usus, familiaris consuetudo intercedit: mihi est familiaritate conjunctissimus: nihil est nostrâ familiaritate conjunctius: eo sic utor, ut nec familiariùs ullo, nec libentiùs: quotidiana mihi cum eo cosuetudo est: ità mihi familiaris est, ut nihil esse possit conjunctius: magno mihi familiaritatis usu conjunctus est, obstrictus est: amicitia nostra summam ad familiaritatem pervênit.

Fatum acerbum.

Hard hap or evill destiny.

Fatum hoc meum est, ut miserrima quæque sustineam: hæc mihi nascenti dicta lex est, eâ videor conditione natus, ut amarissimam fortunam in omni vita degûstem, nihil ut boni videam in vita, nihil ut mali non subeam, sustineam, perferam.

Feliciter pugnans.

Warring with good successe.

Sæpe cum Romanis exercitibus, copiis, Pœnus Hannibal feliciter, prosperè, secundâ fortunâ, prospero eventu pugnavit, pugnas pugnavit, pugnâ certavit, acie conflixit, acie contendit, acie congressus est, prælio decertavit, depugnavit, digladiatus est, manus conseruit.

Feriari â negotiis.

To rest after travell.

Quies nunc à negotiis est, quiescunt negotia, pro-

latæ res ſunt, negotia non geruntur, negotiorum nihil eſt, rerum nihil geritur, quieſcunt homines à negotiis, feriæ ſunt à negotiis, vacatio eſt à rebus gerendis: vacationem à rebus, quietem à negotiis concedit tempus. Hîc omnia jacent, hîc veternus omnes occupavit, omnes languent, omnes torquent, omnes frigent.

Feſtinanter agendum.

It muſt be done, or diſpatched quickly or ſpeedily.

Si tibi certum eſt, ſi habes exploratum, ſi pro certo exiſtimas poſſe te illius regno potiri, cunctandum non eſt, differendum non eſt, producenda res non eſt, proferenda, proroganda, protrahenda, extrahenda, longiùs ducenda: ſine mora, ſine cunctatione, ſine ullo temporis intervallo aggredienda res eſt, tentanda, incipienda: facienda mora non eſt, interponenda mora nulla eſt, omnis eſt abjicienda mora: immorari, cunctari, lentè agere, indormire non oportet. Vide, *Non cunctandum.*

Feſtiva oratio.

A merry jeſt, or pleaſant ſaying.

Dicta dicit ejuſmodi, iis utitur dictis, ità facetiis valet, ità bellè, ſcitè, venuſtè, argutè, ingenioſè, feſtivè, lepidè jocatur, ut ſingulis verbis riſum excitet, commoveat, faciat, ut audientes mirâ voluptate perfundat: ejus dictis, facetiis, jocationibus mirè capiuntur omnes.

Feſtivus puer.

A pleaſant boy, a merry childe, with a pleaſant and comely grace.

Nihil eſt eo puero feſtivius, nihil lepidius: lepores habet,

habet, qui amorem concilient: lepôre, festivitate, elegantiâ morum conferendus cum illo puero nemo est.

Fides dubia.

You will cause, or make men doubt of your honesty, faith, or credit.

Venies in suspicionem infidelitatis, parùm bonæ, sinceræ, rectæ fidei: tua fides in suspicionem adducetur, in dubium veniet, in dubium vocabitur: erit cur de tua fide non bene homines existiment: suspectus eris nomine infidelitatis: causam afferes de tua fide secùs existimandi.

Filius frugi.

A thrifty childe, or of honest nature and disposition.

Est cur gaudeas, habes quòd læteris, justam lætandi causam habes, lætari jure potes; si gratularis, jure facis, quòd moribus tam politis filium habeas, tantâ modestiâ præditum; quòd is tibi sit filius, qui continentiam in tanta cæterorum insolentia, tam dissolutis moribus, tam immoderato luxu tueatur & colat: florere laudibus filium, summæ mihi gloriæ duco.

Finis cogitationum.

The end of all musing, intent, study and devising.

Hic est terminus, finis, scopus, quò intenduntur cogitationes meæ: hæc est quasi meta, quò ut perveniam, elaboro, atque evigilo: huc spectat animus meus, huc me voluntas, huc judicium & ratio ducit. Vide, *Consilium.*

Fortis pro salute patriæ.

Stoute in the quarrell, or valiant for the safeguard of his Country.

Egregiâ laude se dignum ostendit, summam gloriam consecutus est, quia patriam fortiter tutatus est, acriter, strenuè, vehementer: acerrimum se patriæ defensorem præbuit: hostibus patriæ suum corpus objecit, opposuit: Ità pro patria pugnavit, ut fortitudinis laudem tulerit: prælia sustinuit pro patria: vires omnes ad salutem patriæ tuendam contulit: pro salute patriæ defendenda contendit omnes nervos.

Fortuna secunda amicos habet plurimos, adversa nullos.

Prosperity hath many friends, adversity none.

In prospera, secunda, commoda, optima forruna, florentissimis, prosperis, optimis rebus tuis, si tibi fortuna suffragabitur, favebit, facilis erit, facilem se tibi ac benignam præbebit, si tibi optimè cum fortuna conveniet, si fortunâ utêris prosperâ, secundâ, facili, benignâ, si tibi erit optimè, si commodè tecum agetur, tranquillus erit rerum tuarum status, res tibi ad voluntatem fluent, commodis abundabis, amicorum copiâ florebis, amicorum multitudinem non desiderabis: sin ages infeliciter, fortunâ uteris adversâ, tuis commodis atque optatis adversabitur fortuna, inimicam fortunam experieris, tuis optatis fortuna non respondebit, malè tibi cum fortuna conveniet, malè tecum agetur, incommodè tibi erit, casus aliquis rerum tuarum tranquillitatem perturbabit, perculsus fortunæ vi jacebis, languebis, jacebit fortuna tua, jacebunt res tuæ, commodorum inopiâ laborabis, aliqua te premet, urgebit difficultas, infestâ fortunâ uteris, infensâ, iniquâ, adversâ, difficili, durâ, acerba, parùm prosperâ, parùm secundâ

cundâ, parùm facili, parùm benignâ; tum amicos requires, amicorum inopia laborabis, omnes te destituent, deserent, à te desciscent, discedent, recedent.

Fortuna desperata.

A desperate case, or a state past all hope of amendment or recovery.

Eò te redactum video, ut ope humanâ servari non possis, ut actum prorsus de te sit, de tuis fortunis, de salute tua, ut spem haberi melioris fortunæ nullam possis, ut spes melioris eventus nulla relinquatur, ut ipsa te salus servare non possit.

Fortunâ extremâ utor.

I am quite undone, or I have lost all that I have.

Omnes & industriæ & fortunæ fructus perdidi: perierunt omnes fortunæ meæ: eversæ sunt, ac perditæ meæ res omnes: rerum mearum quid jam habeo? quid possideo? quid mihi reliquum fortuna fecit? ex meis pristinis ornamentis & commodis nullum obtineo: mearum omnium fortunarum jacturam feci, perniciem tuli, subii, passus sum: prorsus actum est de rebus meis: nihil mihi jam reliqui fortuna fecit: Ità perii, ità sum perditus, ut salutem planè desperem: oppressæ jacent gravissimâ fortunâ meæ res omnes: ità perditæ sunt fortunæ meæ, ut eas servare nè salus quidem ipsa possit.

Forutna urbes amplissimas evertit.

Fortune hath overthrowne most noble Cities.

Vi fortunæ aliquando perculsæ & prostratæ jacebunt,

bunt, fortunæ viribus perculsæ concident aliquando florentissimæ urbes: præclaras urbes obscurabit aliquando, atque extinguet, tollet, perdet, malè perdet, prorsus affliget, planè opprimet, penitus evertet, omnino delebit fortunæ vis: erit aliquando, cùm urbes amplissimæ jaceant, perculsæ vi fortunæ atque prostratæ.

Fortuna omnia summa evertit.

Fotune hath overthrowne, or cast downe the most renowned and excellent things that ever were.

Facilè summos hominum principatus fortuna delet: evertit fortunæ vis opulentissima regna: nulla est potestas tanta, quam fortunæ potestas non exuperet, quæ fortunæ potestàti non cedat, quæ fortunæ viribus frangi non possit: parvo negotio summos dominatus fortuna tollit, extinguit, labefacit.

Fortunæ inconstantia animadversa.

The inconstancy of Fortune spied.

Quo diligentiùs, studiosiùs, accuratiùs cogito, attendo, animadverto, meditor, mente animoque considero, in animo volvo, mecum ipse perpendo, examino, pondero varietatem, instabilitatem, levitatem, inconstantiam fortunæ, eventa varia, varios rerum eventus, qui à fortuna pendent; quo magìs ad fortunæ varietatem specto, animum intendo, intueor, meas cogitationes converto, eo longiùs à cupiditate divitiarum animum abduco, removeo, aufero.

Fortunæ non fidendum.

Trust not, hazard not, commit nothing to the adventure of Fortune.

Non improbo, non displicet mihi tuum consilium, non

non reprehendo quòd ad mercaturam exercendam, negotia gerenda, administranda, ad negotiandum te contuleris, ad mercaturæ studium te adjunxeris: te tamen hortor, tibi suadeo, autor tibi sum, nè fortunæ fidem habeas, confidas, credas; nè te fortunæ committas, credas, tribuas; nè fortunæ potestati te committas; nè multum in fortuna ponas; nè fidam, stabilem, firmam, constantem, certam fortunam ducas; ut à fortuna caveas, cautè agas cum fortuna, minimum tibi de fortuna pollicearis, spem in fortuna nullam reponas, constituas, ut fortunæ instabilitatem, levitatem, inconstantiam, varietatem, mutationem, varios casus, vicissitudinem extimescas.

Fortunæ bona incerta.

The goods of Fortune are uncertain or frail and mutable.

Quæ nobis fortuna largitur, detrahi, eripi, adimi, auferri, mutari facilè possunt: admodum incerta, instabilis, dubia, infirma divitiarum possessio est: usum divitiarum nemo sibi certum ac perpetuum potest promittere: quis præstare possit diuturnam fore divitiarum possessionem?

Fortunatus.

Happy or lucky.

Tuas fortunas nemo superat: æquas omnium fortunas. prosperè tecum agitur, sic, ut invidere nemini possis: felicitate conferri tecum fortasse multi: præferri tibi, anteferri, præponi, anteponi certè nemo potest: eâ fortunâ uteris, quæ potest esse maxima: tam beatus es, quàm qui maximé: itâ beatus es, ut nemo magis: iis vel ornamentis, vel præsidiis redundas, quibus majora esse nulla possunt: nihil non optabile consecutus es: nihil ad felicitatem tibi deest: ea possides

ac tenes, quæ beatam vitam efficiant, quæ sunt in vita expetenda, quæ qui possidet, fortunam accusare nullo pacto possit, nullius fortunam sibi exoptare debeat: nemo est paratior ab iis rebus, in quibus sita felicitas est: rebus omnibus affluis: non est, quòd quicquam desideres: optimus est rerum tuarum status: tibi satis est vel ingenii, vel fortunæ ad bene beatéque vivendum: animi & fortunæ bona sic in te sunt, ut in nullo magis.

Fortunis & dignitate auctus.

Advanced to honour and wealth.

Lætor quòd magnas tibi tum fortunæ, tum dignitatis accessiones video esse factas: multum et ad fortunam, & ad dignitatem tuam accessisse, additum esse, tum fortunam, tum dignitatem tuam magnopere crevisse, auctam esse, amplificatam esse, valde te fortunis simul & dignitate auctum, quòd tua sit dignitas illustrior, domestica res amplior, quòd & honore magis quàm antea florere, & abundare cœperis fortunæ bonis, vehementer gaudeo.

Frui.

To have the use, or to enjoy.

Est in bonis, fruitur bonis, bona tenet, possidet, fructus capit.

Fruor animo tranquillo.

To enjoy a quiet minde.

Credibile non est, quàm æquo animo sum, quàm fruar quiete, quàm sit animus meus omni curâ vacuus ac liber, omni curâ vacet, ab omni cura procul absit, quàm sit tranquillus animi mei status, quàm tranquillè seipso fruatur animus meus: æquitatem animi mei vix credas, conjecturâ vix assequare, cogitatione haud facilè comprehendas.

Funus

Funus ſplendidum.

An honourable or ſolemne buriall.

Funus ei ſatis amplum faciendum curavit: dedi operam, ut funere ſatis amplo, ſatis magnifico, ſatis honorifico efferretur, ut exequiis honeſtaretur: exequiis eum honorificis proſecutus ſum: honorificè ſepultus eſt: ſepulturâ honeſtatus eſt. Funeris, exequiarum, ſepulturæ honore non caruit: habuit in funere, quæ illum decorarent, illi honorem adderent, decori eſſent, honori eſſent.

Fuſte percutere.

To ſtrike with a club.

Fuſte illum malè mulctare, malè accipere, percutere, fuſtem illi volebat impingere: fuſtis ictus volebat illum experiri, fuſtis amaros ictus guſtare, ſenſu experiri, vim & gravitatem ſuſtinere, ferre, pati.

Gentes ſubactæ.

Nations overcome, or countreys vanquiſhed and ſubdued.

MUltis regionibus brevi auctum eſt imperium Romanum: multarum regionum acceſſio facta eſt ad imperium Romanum: multæ regiones ad ditionem venerunt, in poteſtatem redactæ ſunt, ſubactæ ſunt, ad imperium acceſſerunt, additæ ſunt, adjunctæ ſunt, jura poteſtatèmque ſubierunt populi Romani.

Geometra.

A Geomatrician.

Geometricis literis perfectè eruditus: penitus cognovit

gnovit Geometriam: tenet omnino Geometriam: callet omnino Geometricam ſcientiam. excellit in Geometria: perfectam, abſolutam, ſingularem, eximiam Geometriæ ſcientiam poſſidet: ità proceſſit in Geometria, ut ad ſummum pervenerit: prorſus Philoſophiam cognovit: vincit omnes, præſtat omnibus, antecellit omnibus, nemini ſecundus eſt, parem habet neminem, ſuperior omnibus eſt in Geometrica ſcientia.

Gigantes immenſæ magnitudinis.

Giants of high ſtature, or marvellous great bigneſſe.

Maximi inter cæteros homines feruntur eſſe gigantes, extraordinariâ, inuſitatâ, immenſâ magnitudine, magnitudinis immenſæ: vaſtiſſima ſunt gigantum corpora, horribili magnitudine: non ſunt gigantes cum cæteris hominibus corporis magnitudine conferendi: nemo noſtrûm eſt, qui gigantes magnitudine adæquet, qui gigantum magnitudinem æquet, aſſequatur, qui gigantibus par ſit: excellunt gigantes magnitudine inter homines reliquos, cæteris hominibus præſtant, antecellunt: gigantum magnitudo caret exemplo, extra ordinem eſt, præter naturæ morem, vaſtior eſt quàm mos naturæ ferat.

Gloria ex munere bene geſto.

Great honour and praiſe in executing his office well.

Hoc munus ſi cum laude adminiſtraveris, geſſeris, curaveris, in hoc te munere ſi præclarè geſſeris, expreſſior & illuſtrior tua virtus erit, tua virtus patebit illuſtriùs, extabit apertiùs; magis quam antea patefient, certiùſque cognoſcentur animi tui bona, qui vir ſis, & quantus, magis quàm antea res ipſa declarabit; majo-

rem

rem quàm antea ingenii animique tui significationem dabis; teipsum oculis hominum aperies, ac patefacies; ipse sic te probabis, ut antea nunquam.

Græcè & Latinè doctus.

Very well learned both in Greeke and Latine.

Præclarè tenes & quæ à Græcis, & quæ à nostris prodita sunt: unus optimè nôsti non nostra solùm, sed etiam Græciæ monumenta omnia: es omni liberali doctrinâ politissimus.

Grata salus alterius nomine dicta.

You have done mee a great pleasure in doing my commendations.

Quòd eum salvere à me jusseris, meo nomine salutaveris, quòd ei meis verbis salutem dixeris, amo te plurimùm.

Gratia reconciliata.

Reconciled, or brought in favour, or made friends againe.

Inimicitias deposuimus: in gratiam rediimus: reconciliati sumus: odia dimisimus, abjecimus, deposuimus. Vide, *In gratiam redire.*

Gratiâ excidere aliorum culpâ.

To lose the favour once obtained by the fault of another.

Gratiam tuam extinxit, perdidit, afflixit omnem, apud omnes delevit, non tua, sed tuorum culpa: factum est minimè quidem tuo, sed tuorum vitio, ut, quâ florebas gratiâ, eam amitteres: periit quod habebas gra-

tiæ, tuorum culpâ, non tuâ: commissum est à tuis potiùs quàm à teipso, per tuos potiùs quàm per teipsum, ut esses non ut antea gratiosus; ut eâ gratiâ, quâ fruebaris antea, prorsus excideres, ut amitteres hominum studia, ut ex animis atque amore hominum effluceres, excideres.

Gratus ero.

I will be thankefull, or doe my endeavour to requite your deserts and courtesie.

Qui tibi ex me fructus debentur, eos uberrimos capies, percipies, ex me colliges, feres: remunerabor te, remunerabor tua merita: reddam beneficia, parem gratiam referam: tuis beneficiis respondebo. quæ debeo, solvam: eo, quo premor, tuorum beneficiorum onere levabor: beneficiis compensabo: probabo me gratum ac memorem, paribus officiis: cumulatè tuis in me meritis satisfaciam: quæ in me contulisti, eadem recipies, aut paria. Laxabo me quasi vinculis quibusdam, si planè solvere non potero, beneficiorum tuorum: istam tuam liberalitatem semper in ore, animòque habeo.

Gravissimè me læsit, quòd amicum ignominiâ affecit.

Hee could not displease mee worse, then to slander my friend; or, Slandering my friend, hee slandereth mee.

Ex omnibus injuriis, quas in me contulit, conjecit, quibus me affecit, vexavit, exagitavit, insectatus est, nulla mihi fuit gravior, nulla me graviùs affecit, graviorem nullam sensi, graviùs nullam tuli, quàm cùm amici mei dedecus, ignominiam, dehonestamentum, per summam injuriam, nefandúmque scelus quæsivit, infamiam amico meo machinatus est.

Habitu

Habitu Hispaniensi.

Apparelled like a Spaniard.

ORnatu Hispaniensi, Hispanorum more, indutus more Hispaniensi, speciem hominum Hispanorum vestitu referens, præ se ferens ut in Hispania solet, ut Hispaniæ mos & consuetudo fert.

Hannibal bellicæ artis peritissimus.

Hannibal most skilfull in war-like affaires, or a very expert Souldier.

Hannibal in re bellica, in rei militaris scientia, in gerendis bellis callidissimus, vaferrimus, versutissimus, astutissimus fuit omnium Pœnorum; vafritie, calliditate, versutiâ, astutiis, astu, arte vicit, anteivit, antecessit omnes Pœnos; præstitit, antecelluit, superior fuit omnibus Pœnis; excelluit inter Pœnos, parem habuit Pœnorum neminem: vafritie, caliditate, versutia, astutiis, astu, arte, omnium Pœnorum nemo cum Hannibale conferendus, comparandus, æquandus, componendus: ad eam calliditatem, vafritiem, artem qua gerendis bellis Hannibal excelluit, aspirare ex omnibus Pœnis nemo potuit: in bellicis astutiis atque artibus aspirare ad Hannibalem ex Pœnis nemo potuit: quis Pœnorum Hannibali gerendorum bellorum scientia par fuit? quis perfectam belli gerendi rationem, ut Hannibal, tenuit, calluit, novit, possedit, consequutus est, obtinuit?

Hic tibi sit scopus.

Let this be your marke, intent or purpose.

Hoc tibi ante oculos propone, pone, statue, constitue,

tue, ad animum refer: huc mentem intende: huc ſpectet animus tuus: dirige tua conſilia, tuas cogitationes ad hunc finem: hoc tibi propoſitum ſit: mentis aciem in hoc intende.

Hoc ſapienti non obvenit.

This chanceth not to a wiſe man.

Hoc in ſapientem minimè cadit: non eſt, ut obvenire hoc ſapienti poſſit: hoc à ſapiente alienum: pertinere hoc ad ſapientem non poteſt.

Homo exploratus.

A well knowne man, or with whom I am well acquainted.

Pulchrè hominem novi, probè novi, præclarè, perfectè, planè, penitus: ſenſus ejus egregiè teneo: habeo illum omnino cognitum: neque ipſe me, neque ſtatus ejus ulla ex parte latet, præterit, fugit: qui ſit, quo animo, quo ſenſu, quo ingenio præditus, optimè novi.

Honeſtum utili anteponendum.

Honeſtie is to be preferred before profit.

Honeſtum utili præferendum, præponendum, anteponendum: debemus honeſtum ſpectare, colere, diligere, curare, ſequi magis quàm utile; pluris, quàm utile æſtimare, facere, pendere, putare, reputare, ducere, de honeſto potiùs, quàm de utili laborare, cogitare, curam gerere; propoſitum habere honeſtum potiùs quàm utile; ad honeſtum potiùs quàm utile, noſtra conſilia, ſtudia, cogitata intendere, dirigere: antiquior, potior, prior nobis debet eſſe de honeſto cura, quàm de utili: utile contemni præ honeſto decet: in noſtris conſiliis & cogitationibus plus honeſto, quàm utili debet

eſſe

esse loci: spectare honestum potiùs, quàm utile, conferri, referri ad honestum potiùs, quàm ad utile, nostra consilia, nostra studia, nostra debet industria: majorem decet honesti rationem habere, ducere, quam utilitatis.

Honor.

Honour and worship.

Existimatio, dignitas, honestas, honor, optima fama, amplitudo, honesta opinio.

Honore afficere.

To honour, esteeme and reverence.

Etsi te in tuenda, colenda, conservanda amicitia satis levem, parùm constantem, minùs firmum cognovi, à me tamen omnia ornamenta proficiscentur: nullum in te ornando, honestando, colendo, locum aut tempus, nullum studii genus, officii, observantiæ prætermittam: favebo tuæ dignitati, existimationi, honori: nullo non loco, nullo non tempore, quibuscunque rebus potero, conferam, referam, intendam ad honorem ac dignitatem tuam, omnia mea studia, officia, omnem industriam, curam, operam, diligentiam: figam & locabo in tua dignitate omnia mea studia: augebitur, amplificabitur meo studio tua dignitas: accessio tibi dignitatis meo studio fiet: tuæ dignitatis accessiones meo studio consequêris: meum studium honori tuo nullo loco deerit.

Honorem tuum defendam.

I will defend your honour.

Quod pollicitus sum, id re præstabo, ut honorem tuum defendam, tuear, ut honoris tui defensionem, contentionem, certamen suscipiam, ut pro honore tuo pugnem,

nem, contendam, certem, ut honorem tuum defendendum tuendumque suscipiam.

Honoris tui rationem habebo.

I will have consideration or regard of your honour.

Magnam omnibus in rebus tuæ dignitatis rationem habebo. Semper mihi tua dignitas ante oculos erit, proposita erit, erit antiquissima : meæ cogitationes tuam laudem spectabunt : animus meus in honore tuo fixus erit, ac locatus: in omni re quid honor tuus postulet, quid ferat, quid requirat, attendam,

Humanitas imprimis colenda.

Gentlenesse or courtesie especially to be embraced and esteemed.

Ex omnibus virtutibus nulla est, quæ magis hominem deceat, magis homini conveniat, in hominem cadat, ad hominem pertineat, homini magis propria sit, quàm humanitas: cùm omnes virtutes, tum una imprimis homini colenda humanitas est : ità decent hominem virtutes omnes, ut primum sibi locum vendicet humanitas : ità colendæ sunt, ita expetendæ, ita diligendæ virtutes omnes, ut præter cæteras amplectenda sit humanitas:inter omnes virtutes una maximè lucet, eminet,excellit humanitas;quærendæ sunt omnes virtutes, sed humanitati danda imprimis opera est :ut Hesperus inter sydera, sic inter virtutes præcipuè fulget humanitas.

Humanus.

Gentle, courteous and friendly.

Qui plus habeat, possideat, ostendat humanitatis, in

in quo plus humanitatis, plus officii sit, qui sit illi humanitate præferendus, magis ad humanitatem propendeat, humanitatis laude sit illo præstantior, humanitate magis abundet, illum humanitate vincat, ei præstet, antecellat humanitate, hactenus cognovi neminem; nemo est illo majoris officii, humaniore sensu; officii studiosior, in officio diligentior. A pueritia floruisti artibus iis, quæ ab humanitate nomen acceperunt: in hoc humanitatem tuam agnosco.

Hyems horrida.

An extreme Winter.

Teterrima, ac fœdissima hyems est: hyeme utimur injucundâ ac tristi: hyemem habemus perodiosam; nihil hac hyeme fœdius, nihil horribilius.

Iactura rei familiaris deprehensa.

To finde my stocke impaired, or to finde what losse I have sustained.

SI putaveris, supputaveris, duxeris, subduxeris rationes tuas; si subductis rationibus, summam facies rerum tuarum, summam colliges, perstringes, conficies, in unum coges; rei tuæ familiaris jacturam deprehendes, aperies damna rerum tuarum, detrimenta patefacies, intelliges, senties.

Idem omnium in re judicium.

The consent or opinion of all men in a matter.

Communi sensu, consensione omnium, omnium judicio, approbatione, sententiâ, consentientibus cunctis hominibus, approbantibus, nemine prorsus dissentiente,

ſentiente, nullâ cujuſquam diſcrepante ſententiâ, acta res eſt, geſta, adminſtrata: in ea re gerenda omnes conſenſerunt, conſenſus omnium par & idem fuit, omnes omnium ſententiæ convenerunt, nemo diſſenſit, ſententiarum varietas nulla fuit, diſſimilitudo voluntatum aut opinionum nulla prorſus extitit, ſenſu diverſo nemo fuit: omnes omnium voluntates, opiniones, ſententiæ, judicia congruerunt.

Idem fuit noſtri doloris autor, & ultor.

One man was both the worker, cauſe, or beginner of all our ſorrow, and the revenger alſo.

Noſtram vicem ultus ipſe eſt: quem hoſtem, eundem ſuimet ultorem habuimus: eundem & iniquum adverſus nos, & iniquitatis atque injuriarum vindicem habuimus: autor fuit, ac punitor doloris noſtri: quod noſtrum erat, ipſe effecit, ut injurias noſtras in ſeipſo vindicaret, ulciſceretur, perſequeretur.

Ignarus rerum gerendarum.

Voide of all experience, or nothing skilfull in doing and working of buſineſſe.

Rudis es, ab uſu rerum imperitus: experientiâ cares: uſum rerum ignoras: non ſatis es in tractandis rebus verſatus.

Ignavus.

Slothfull.

Hoc illi tribuebatur ignaviæ: commiſſum hoc ex ignavia homines interpretabantur: cauſam hujuſce facti in ignaviam conferebant: hoc ad ignaviam, inertiam, deſidiam, languorem referebant, adſcribebant ignaviæ, aſſignabant ignaviæ, ignaviâ hominis eſſe aiebant.

Igno-

Ignominiâ affectus.

Slandered.

Ignominiâ ſum à te affectus : tuli à te ignominiam : ignominiosè ſum à te tractatus : mihi ignominiam intuliſti, attuliſti.

Ignominiâ affectus immeritò.

Slandered wrongfully.

Doleo te immerentem convitio jactatum, exagitatum, vexatum, malè acceptum : angor animo, quòd ignominiam tuleris nullâ tuâ culpâ, quòd ignominia tibi ſit illata immerenti, quòd ignominioſè ſis tractatus, ignominiâ ſis affectus nullo tuo merito.

Immeritò accuſatus.

Accuſed unjuſtly.

Accuſas me innocentem, immerentem, inſontem, nullo meo merito, immerito meo, injuriâ, injuſtè, iniquè, contrà quàm jus eſt, contrà quàm meritus ſum, contra jus & æquum, abſque mea culpa : hæc in me ſine cauſa confertur culpa : mihi adſcribenda, aſſignanda, attribuenda cauſa non eſt : culpâ vaco, culpâ careo, longè abſum à culpa : procul abeſt à me culpa : remotus à culpa ſum : culpæ ſum expers, extra culpam ſum, non hæret in me culpa, culpam non ſuſtineo, affinis culpæ non ſum, culpæ mihi non ſum conſcius, in culpa non ſum : commiſſum à me nihil eſt, quare videar accuſandus : non erravi, non peccavi, non deliqui, lapſus non ſum, nullam in culpam incidi, nullam commiſi culpam, nihil commiſi, admiſi, perpetravi : nullo me ſcelere adſtrinxi, obſtrinxi, maculavi, inquinavi. Vide, *culpâ vacuus.*

Immeritò molestiis afficior.

Troubled without cause.

Vexor, exagitor, jactor, immerito meo: negotium exhibetur immerenti: molestiis & injuriis afficior sine causa: commissum à me non est, ut hæc tam gravia sustinerem.

Immodestus.

Unmodest, without modesty, shamelesse.

Locum in aula Romana non habuit, locus ei non fuit, ob immodestiam, impudentiam, temeritatem, imprudentiam, immoderatam vitæ rationem, quia parùm modestus est, non satis modestè vivit: modestiâ, modo, ratione non utitur: modestiam ignorat, longè abest à modestia, parùm modestis est moribus, de modestia nihil laborat, nullum ei modestiæ studium est, expers est modestiæ, judicii, prudentiæ, rationis: temerè agit, imprudenter, sine ratione, sine modo, immoderatè, immodicè, inconsideratè, inconsultò prorsus, sine consilio, quia inconsultus est, temerarius, imprudens, inconsideratus, immoderatus, immodestus, immodicus.

Impar es in amore.

An unlike lover, or unlike in love.

Animus tuus in amore mihi non respondit: parem in me benevolentiam minimè declarâsti: tuæ benevolentiæ significationem non dedisti: non esse te mutuo erga me animo, pariter atque ego sum in te animatum non demonstrâsti: tuum in me amorem non esse cum meo conferrendum, inferiorem esse meo, infra meum esse indicâsti.

Impediunt

Impediunt ſtudia ſalutationes amicorum.

The often greatings of my friends let my ſtudy.

Crebræ amicorum ſalutationes itâ me interpellant, ut prorſus me à ſtudiis abducant, avocent, abſtrahant, abripiant, avellant, amoveant: omnem prorſus colendi ſtudia facultatem, poteſtatem, frequentes amicorum ſalutationes eripiunt; nullam mihi ſtudiorum copiam, nullam ad colenda ſtudia, ad tractandas literas vacuam horam, nullum liberum tempus relinquunt: fit ſalutationibus amicorum adeuntium ad me, ventitantium ad me amicorum officio, ut ſpatii nihil habeam ad animum literis excolendum, ad ingenium ſtudiis exercendum: itâ ſum occupatus, occupationis habeo tantum in excipiendis iis, qui ad me officii causâ adeunt, ut otii nihil ſuperſit ad ſtudia literarum tractanda, ut nullam diei partem arbitratu meo in ſtudiis ponere, ad ſtudia conferre liceat.

Imperator.

The Generall, or Captaine generall.

Omnem cogitationem, omnia conſilia, mentem prorſus à bellis avocavit, abduxit imperator, is qui nomine imperatoris inſignitur, imperatoris titulo decoratur, imperatoris eximiâ dignitate fungitur, imperium in omnes habet, cujus imperium eſt, cui poteſtas eſt atque jus imperandi.

Imperatum, quod præſtare nequeo.

To command a thing unpoſſible.

Imperas mihi, jubes, mandas, id fieri à me vis, quod

exequi, efficere, præstare neque debeo, neque possum: id mihi imponis, quod sustinere neque debeo, neque possum: das mihi rem in mandatis parùm honestam, & ejusmodi, quæ vires meas exuperet.

Imperium annuum conficere.

To end his yeerely office.

Annuum munus confeci, absolvi: annuo munere sum perfunctus: absoluta est annua mea administratio: administrationis annuæ finem attigi, ad finem perveni: abiit annus imperii mei.

Impetus consilio repressus.

Violence repressed by wisedome.

Impetum perditorum hominum tua prudentia, tuum consilium, tuum mentis acumen, & vis eximia franget, debilitabit, irritum faciet, inanem reddet, reprimet, retundet: impetum perditorum hominum tua virtus franget, reprimet ac retundet. Hominum improbitatem infringent consilia tua.

Importunè Epistola reddita.

Letters delivered out of time, or in evill time.

Epistolam mihi non loco reddidit: reddendæ tempus epistolæ parùm scitè observavit: tempus epistolæ reddendæ parùm commodè cepit.

Improbandi.

Of disallowing.

Hæc mihi ratio rei gerendæ non probatur: non agis, ut agendum censeo: aliter agis, atque ego agendum existimo: cùm ità agis, à judicio discrepas meo, discedis,

dis, dissentis, procul abis. Hic tuæ vitæ cursus offendit eos qui te diligunt, optimèque tibi cupiunt.

Improbi ex judiciis elabuntur.

The wicked escape cleare without punishment, or escape the censure of the Law and are quit.

Sæpe homines improbi, culpæ, criminum, delictorum, flagitiorum, scelerum affines, criminum labe infecti prorsus atque inquinati, noxii, nocentes, sontes, judicio liberantur, judicum sententiis impunitatem assequuntur, à supplicio vindicantur, pœnâ eximuntur, pœnas vitant, effugiunt, evadunt ex judicio, elabuntur, servantur insontes, innocentes, expertes omnis culpæ, nullius affines culpæ, nullâ infecti culpâ, nullo astricti scelere, nullo contaminati flagitio judicantur, non puniuntur, non vindicantur non castigantur, meritâ non coërcentur pœnâ, pœnas non dant, non luunt, non pendunt, debitas pœnas non persolvunt, debito supplicio non mulctantur, non afficiuntur pœnâ, pœnas factis, vitâ & moribus dignas, improbitati debitas non ferunt, non sustinent, patiuntur, sentiunt: sæpe fit judicum culpâ, vitio, scelere, improbitate, injustitiâ, perfidiâ, ut homines impuri, perditi, scelesti, flagitiosi, delictorum omnium participes, sine pœna dimittantur, pœnâ eximantur, absolutionem consequantur, animadversionem effugiant: sæpe non animadvertitur in homines nocentes, supplicium de nocentibus nullum sumitur, pœna nulla capitur, secùs ac meriti sunt, ac eorum vita postulat, judicantur, sententiæ feruntur.

Improbi puniendi.

Wicked men or malefactors are to be punished.

Animadvertendum est in homines nocentes; justa est

in homines improbos animadversio : animadversione uti adversus improbos oportet : improbi afficiendi sunt pœnâ, vindicandi, puniendi, plectendi, ulciscendi, castigandi, malè mulctandi : sumendum est de improbis supplicium : capere pœnas de improbis æquum est : luant improbi pœnas factis dignas : debitum supplicium nefarii homines persolvant : dignâ eorum factis in animadversione improbi plectantur pœnâ.

Imprudens.

Unwise, rash, and unadvised.

Nimiùm te inconsideratum, imprudentem, expertem consilii, inopem consilii, expertem rationis, inopem rationis, aversum à ratione, propensum ad temeritatem, immoderati sensûs, præcipitis consilii, nimis in agendo præcipitem, incipientem, stultum cognovi.

Impudens.

Impudent or shamelesse.

Si tuum os haberem, si tuam imitarer impudentiam: si essem æquè ac tu, pariter ac tu, similiter ac tu, non secùs, non aliter ac tu, ità ut tu, utì tu, quemadmodum tu, sicuti tu impudens, ad impudentiam propensus, pudoris expers ac modestiæ, alienus à pudore, remotus à modestia, aversus à pudore, non immeritò impudentissimus haberer : transis verecundiæ fines, abes procul à pudore : modestiam nullam retines, tueris, colis : non te pudor retinet, non te modestia regit, non verecundia temperat.

Impudenter peccas.

You sinne without shame.

Nulla tibi est ad facinus verecundia, nullum tibi peccandi

candi modum verecundia ſtatuit: peccas, abjectâ prorſus omni verecundiâ: omni prorſus pudore es exutus: peccas ſine modo: peccas impudentiſſimè: non te pudor ullus, non te modeſtia deterret, abducit, removet à voluntate, à ſtudio, à conſuetudine peccandi.

In acie ceciderunt.

They fell in the fields, or were ſlaine in the Conqueſt.

In illa pugna, illa acie, illo prælio, conflictu, ducenti homines inſigni fortitudine præſtantes obierunt, ceciderunt, mortem oppetierunt, occubuerunt, deſiderati ſunt: ducentos homines pugna illa ſuſtulit. Vide, *Milites egregii cæſi.*

In adverſa fortuna bene animatus.

In adverſity of good courage, heart and ſtomacke.

Etſi fortuna mihi chariſſima quæque abſtulit, eripuit, ademit; etſi me orbavit iis rebus omnibus, quæ homini chariſſima ſunt in vita; non faciam tamen, non committam, ut ipſe me planè deſeram atque deſtituam, ut omnem planè ſpem abjiciam, ut ab omni ſpe animum abducam, ut de meliore ſtatu deſperem, ut ad deſperationem adducar, redigar: fortuna me prorſus omni ſpe ſalutis orbavit, nec tamen nihil ſpero: excluſa ſpes omnis videtur eſſe meliorum rerum, aliquâ tamen ſpe nitor, ſuſtentor.

In adverſis cœlum aſpicimus.

Wee looke up to Heaven in adverſity, or in every ſudden miſchance.

Hic eſt mos hominum, ità more comparatum eſt, ut

ut in repentinis adversisque casibus, si quid & præter opinionem, & contra voluntatem accidit, cœlum intueantur, suspiciant, aspectent, ad cœlum aspiciant, suspiciant, spectent, oculos tollant, intendant.

In aliqua existimatione esse.

To be in some reputation, credit, or countenance.

Paucorum dierum studio consecutus es, ut aliquo numero esses, ut aliquid haberes inter homines honestatis, ut aliquem inter homines locum obtineres, ut aliquo apud homines loco esses, ut aliquam tibi asciceres existimationem; nè prorsus jacêres, nè planè ignobilis, obscurus, vilis, abjectus, nullius honoris ac nominis esses, nè nullus omnino esses, nè nullo planè loco esses; nè tua esset inter homines obscura aut infirma conditio: parumper te honestavit, aliquo te in numero constituit, aliquem tibi locum tribuit, comparavit, peperit paucorum dierum studium.

Incendium.

A dangerous fire.

Hac nocte non mediocre excitatum est incendium: vehemens ignis est accensus: ædes multæ conflagrârunt, combustæ sunt, igne corruptæ sunt, consumptæ, absumptæ: gravis admodum periculi, summi damni exorta flamma est.

In conspectu.

In the sight, or before the eyes.

Tota mihi illa regio in cubiculo meo sedenti erat in conspectu, ante oculos erat, in oculis erat, sese oculis offerebat, ante oculos versabatur, egregiè patebat.

Incredibile.

Incredibile.

Incredible, or that one would not thinke or beleeve.

Credibile non est, credendum non est: non est ut credatur, ut credi possit, ut habenda fides videatur: fidem superat: verisimile non est: mendacium videtur, mendacii speciem habet, mendacium præ se fert: veritatis imaginem nullam ostendit: ejusmodi est, ut fide careat, ut adjungi fides nulla possit.

Incursiones hostium.

The inrodes, assaults, incursions of our enemies.

Decursionibus hostium audio regionem infestari, vastari, loca diripi: excurrere hostes audio, & loca diripere: incurrere hostes in regionem dicuntur, & ex ea prædas agere, eam damnis afficere, rapinis exhaurire, vastare prorsus, ac perdere.

Indignus amore.

Unworthy of love, or to be made of, and beloved.

Indignus est amore ac benevolentiâ filius tuus: indignus est qui ametur, non est qui ametur: nullam virtutem possidet: nullâ præditus est arte, quæ amorem conciliet: omnia prorsus animi bona, omnia desiderat ornamenta, quibus benevolentia colligitur, quæ ad colligendam, quærendam, comparandam benevolentiam faciunt, valent, spectant, apta sunt, accommodata, idonea, apta: nihil est in filio tuo, quod homines ad illum amandum alliciat: nihil est in illo, quare diligatur: nullâ arte, scientiâ, virtute, nullâ planè re commendatur, ut inire gratiam ab hominibus, adjungere sibi homines aliquâ benevolentiâ possit.

Indignus

Indignus beneficio.

Unworthy of a benefit, or good turne.

Tanto merito indignus es: non is es, in quem tanta gratia conferatur: non ità meritus es, non ea tua merita ſunt, ut affici tanto beneficio, ferre tantum beneficium debeas: non is eſt animus tuus, qui tantam gratiam capiat, comprehendere, complecti, capere, concipere, excipere poſſit; ineptus eſt ad tantam gratiam accipiendam: beneficii magnitudo, tua merita vincit: impar es tanto beneficio.

Indignus laude.

Unworthy of praiſe.

Laude indignus es: indignum te laude præbuiſti, oſtendiſti: non eum te præbuiſti, præſtitiſti, oſtendiſti, probaſti, non ità geſſiſti, non ita te geſſiſti, non ea tuæ vitæ ratio fuit, non ejuſmodi ſunt merita tua, non te talem vidimus, cognovimus, ſenſimus, experti ſumus, non is nobis cognitus es, ut afficiendus, ornandus, decorandus, honeſtandus, efferendus, extollendus laude ſis; ut laus in te conveniat, tibi debeatur; ut laudis præmium, quaſi tibi debetum poſſis exigere; ut laus, quaſi tuis meritis debita merces, perſolvenda tibi eſſe, tribuenda, deferenda videatur.

In divitiis quærendis occupatus.

Occupied in ſeeking after riches.

In re familiari augenda totus es: præter divitias nihil ſpectas: tuum omne ſtudium in quærendis opibus conſumis, locas, conſtituis: totus in divitiis incumbis: id unum agis, eò tantùm ſpectas, eò tuum ſtudium dirigis, confers, tuum conſilium illud eſt, tua planè ſingularis

laris

laris cogitatio, ut divitias tibi pares, compares, colligas, congeras; ut opes quæras, habeas, possideas; ut opibus abundes, affluas; ut divitiæ tibi redundent, tibi adsint maximæ, tuam in domum frequentes confluant, ut dives sis, copiosus, locuples, plenus, bene nummatus, multarum possessionum, munitus, instructus, paratus, minimè inops à re familiari, à re domestica, à divitiis, ab opibus, à copiis, à fortunis, ut abundes, ut cumulatè possideas, ut uberrima sint omnia, ut omnium rerum ubertate floreas, ut fortunæ tibi sint amplissimæ.

In eodem fortunæ periculo.

In the same danger.

In eadem es navi: eodem discrimine versaris: idem tibi periculum impendet: æquè tua salus agitur, tuæ fortunæ periclitantur, eadem tibi imminet calamitas, æquè periclitaris: in iisdem navigas fluctibus: eodem jactaris vento: eadem te procella perturbat: eodem loca res tuæ sunt: versaris in eodem periculo, in eadem fortuna: eadem te fortuna manet, tibi impendet, tibi imminet, te urget: pari es conditione: par, similis, eadem, non dissimilis, non dispar, non alia tua conditio est, non minùs de te agitur, tua res æquè agitur: de tua re itidem agitur, in periculum tua res adducitur, venit, periclitatur, periculum subit: eadem tibi instant mala, haud meliùs tecum agetur, haud meliore loco tuæ res erunt: non tibi erit meliùs: meliore loco res & fortunæ tuæ non erunt.

Ineptus studiis præ imbecilla valetudine.

Unable to study, because of his sickly nature, or weake body.

Infirmior est, imbecillior est, infirmiore, imbecil-

liore,

liore, tenuiore valetudine; infirmioris, imbecillioris, tenuioris valetudinis est; corpore est infirmiore, imbecilliore, tenuiore; viribus est infirmioribus, imbecillioribus, tenuioribus, quàm ut studiorum laborem, grave studiorum onus ferre, perferre, sustinere possit: minus habet virium, roboris, quàm ut studiorum labori possit esse: valetudine utitur infirmâ, imbecillâ, sic, ut labor eum studiorum facilè possit opprimere: eam illi valetudinem, eas natura vires negavit, quas laboriosa studiorum tractatio, assidua literarum exercitatio, gravissima literarum studia postulant, requirunt, desiderant, exigunt: corporis, valetudinis, virium infirmitas, imbecillitas, tenuitas facit, ut incumbere, quantum res poscit, in studia non queat.

Infamis.

Infamous.

Æternam ignominiæ labem subiisti: sempiternam ipse tibi ignominiam imposuisti: æterna tibi est inusta infamiæ nota: ipse te aspersisti, atque inquinâsti maculis infamiæ sempiternis: spem tibi omnem futuræ dignitatis ademisti: nullam tibi in posterum dignitatis partem reliquisti.

Infamiam aspergere.

To spread an evill name, or give forth slander.

Vehementer studes de mea fama detrahere, meam famam lædere, detrimento afficere, obesse, nocere, officere meæ famæ: id agis, ut æternas mihi infamiæ notas inuras, ut iis meum nomen sordibus, iis maculis afficias, inficias, inquines, inspergas, eas meo nomini sordes, eas maculas injicias, inspergas, inferas, quas nulla dies, nulla deinde res possit eluere, abstergere, auferre, delere:

delere: tuum consilium, tuum studium illud est, ut me in omne tempus, in omnes annos, in omnes meæ vitæ dies, in perpetuum infamem reddas, infamiâ notes, infamiæ tradas: id spectas, ut perpetuò malè audiam, perpetuam in infamiam adducar, æternâ ut infamiâ flagrem, laborem, ut in sordibus infamiæ nunquam non jaceam, ut perpetua verser in infamia.

Infelices se premi existimant.

They which are unfortunate, thinke themselves opprest, or, poore men judge themselves most miserable.

Videre licet multos, qui se credant, quia laborant inopiâ, egestate premuntur, in summa infelicitate versari, constitutos esse, pessimè fortunatos esse, afflictâ penitus fortunâ esse, miserrimæ conditionis esse, omnibus malis affligi, omnibus miseriis opprimi, omnibus infortuniis vexari, sic redactos esse ad summam infelicitatem; prorsus infeliciter, miserrimè, pessimè secum agi; suas rationes, suas fortunas pessimo loco esse, afflictas, eversas, perditas esse, fortunâ se iniquissimâ, adversâ, gravi, infensâ imprimis uti.

Inferiori non cedere.

Not to yeeld or give place to one that is inferiour or lesse worthy.

Cur ei cedere, loco cedere, locum concedere, locum dare ei debeo, qui comparandus, æquandus, conferendus, par omnino mihi non est? quamobrem, qui est infra me, qui nihil ad me est, mihi patiar anteponi? quid est causæ, cur primas ei partes concedam, primas ad eum partes deferri sinam, primo eum loco statuam, præponi mihi, ante me collocari, anteire me patiar eum, quem nulla res mecum æquat, cujus meritis

mea

mea merita antecellunt? quid est causæ, cur honore superior habeatur, qui virtute inferior est?

In fugam conversi.

Made to flie.

Cùm aliquandiu pugnâssent, in fugam se conjecerunt, dederunt, fugam arripuerunt, fugâ salutem petiverunt, fugati sunt, fugâ sibi consulere cœperunt, fugâ distracti sunt, dissipati, dispersi, disjecti; distraxit eos fuga, dissipavit, disjecit.

Ingenio præstans.

Of an excellent wit.

De ingenii tui præstantia, vi, acie, ità statuo, neminem tibi anteferri posse, paucos admodum conferri, excellere te ingenio, præstare, florere, valere, vel omnibus antecellere, vel certè nemini concedere: judico acutissimam esse aciem ingenii tui, egregio te à natura instructum ingenio, minimè te esse hebetem ad id quod melius sit intelligendum; eam esse ingenii tui aciem, nihil ut non videas, assequaris, facilè intelligas, scientiâ comprehendas: ingenii tantum in te duco esse, quantum esse potest plurimum: ingenium in te sentio esse summum, eximium, egregium, non mediocre, non vulgare, non quale multis contingit, exquisitum, rarum, singulare, præstans, acutissimum, planè divinum.

In gratiam redire.

To come againe in favour.

Ut mihi tua voluntas reconcilietur, operam dabo, enitar: contendam, elaborabo, ut gratiam mihi tuam meo merito restituas, ut amissam recolligam benevolentiam tuam, ut te mihi reddas, ut mecum in gratiam

redeas,

redeas, ut te mihi reconciliem; ut animus tuus, qui erat antea, idem in posterum erga me sit, ut sis in me, sicut antea, animatus; ut, si quid alienæ opinionis, aut parùm amicæ voluntatis adversus me suscepisti, deponas, abjicias. Vide, *Reconciliatus amor*.

Ingratitudo detestanda.

Ingratitude is to be detested or abhorred.

Vitium ingrati animi pessimè odi: nullum odiosius mihi crimen est ingrati animi culpâ: cùm omnia crimina, tum verò prætermissæ gratiæ, neglecti officii culpa gravis admodum, molesta, odiosa mihi est: nullum hominum genus acerbiùs odi, pejùs odi, acerbiore insector odio, quàm qui gratiam bene meritis non referunt, qui de gratia referenda minimum cogitant, parùm laborant.

Ingratus es.

Thou art unthankfull.

Meis in te meritis non respondes, gratiam non refers, non solvis id quod debes: officia mea tuis officiis non compensas, gratiam non reddis, officium non præstas, ingratè agis, ingratum te præbes: officium in te requiro, desidero: gratiam à te non fero: mea erga te non imitaris officia. Magna mihi debes beneficia, nec solvis.

Inhumanus.

Uncourteous or unkinde.

Neminem, qui tam longè ab humanitate abesset, tam esset alienus ab humanitate, tam expers humanitatis, in quo minus esset humanitatis, unquam vidi: omnem prorsus humanitatem liberalitatemque naturæ sic ignorat, ut nemo magis: minimè omnium de humanitate labo-

rat: officium negligit: ità nihil agit liberaliter, ut illiberalitatem esse virtutem existimare videatur.

In insaniam prorsus incidit.

He is fallen stark mad, or as mad as a bedlemer.

Vi doloris ità insaniit, ut mentem, rectum animi sensum, rationem nunquam receperit, in perpetuum amiserit, ad sanitatem nunquam redierit: insaniæ morbo ità est affectus, in morbum insaniæ ità incidit, ut nunquam postea convaluerit, ut furorem nunquam deposuerit, ut bonam mentem nunquam revocaverit, ut à furore, à dementia nunquam se ad sanitatem retulerit: ità discessit à mente, ità mentem perdidit, ut illum nemo postea ratione præditum viderit.

Iniquus.

Unjust or not indifferent.

Æquissimus mihi non est, paulò iniquior in me est, iniquiore animo erga me est, animo est in me non satis æquo. Nonnulli sunt in te obscuriùs iniqui.

Injuriâ afficere.

To do wrong.

Jure hæc in me conferres, si quando ipse tecum iniquiùs egissem, iniquior tibi fuissem, injurius tibi fuissem, injuriosus in te fuissem, injuriosiùs te tractâssem, injuriam tibi fecissem, intulissem, imposuissem, obtulissem, si te aliquâ affecissem injuriâ, si à me accepisses injuriam, tulisses injuriam; si me injurium, injuriosum, iniquum, gravem, tuis commodis adversum, infensum tibi sensisses, cognovisses, expertus esses; siquâ re te læsissem, tuus esset animus à me offensus, molestiam

aliquam

aliquam accepiſſet; ſi de tuis commodis aliquando detraxiſſem, tuis commodis obfuiſſem, obſtitiſſem, adverſatus eſſem; quia eſſes à me laceſſitus injuriâ, provocatus, commotus.

Injuria compenſata.

Injurie recompenſed, wrong requited.

Iniquè mecum egiſti, ſed erit, cùm tibi idem reponam: injuriam feciſti, injuriam adverſus me intuliſti, injuriâ me affeciſti, laceſſiſti, provocâſti, injurioſè me tractâſti, acerbè, iniquè, avarè, contra jura omnia, adverſus juſtitiæ leges, contrà quàm juſtitia præſcribit; ſed parem aliquando gratiam referam, merita meritis compenſabo.

Injuriam ulciſci.

To revenge injury.

Facilè idem reponam: is ſum, qui referre injuriam facilè poſſum, par pari referre, æquè te tractare: feres à me quod intuliſti: impunè tibi non erit, quòd injuriâ me affeceris: impunita non erit injuria tua, inulta non erit, inulta non relinquetur, ulciſcar injurias tuas, memorem injuriæ me ſenties, reperies.

Injurias non ulciſci, laudabile exiſtimo.

Not to revenge injurie, I judge it praiſe-worthy.

Nihil judico, duco, cenſeo, ſtatuo laudabilius, quàm injuriarum rationem non habere, non ducere: quomodo quidem ego exiſtimo, ut ego quidem arbitror, opinor, puto, autumno, ſentio, ut opinio mea eſt, ut mea fert opinio, quantum quidem aſſequi judicio poſſum, ut mihi ſuadet ratio, oſtendit ratio, niſi judicio

fallor, judicii ſum expers, rudis planè ſum; nihil eſt præſtantius, laudabilius, ad laudem illuſtrius, quàm injurias contemnere, nihili facere, obliviſci, ex memoria delere, minimè perſequi, ulciſci nolle, ultione non perſequi, referendæ injuriæ curam non ſuſcipere, de injuria perſequenda, ulciſcenda, referenda, de injuriarum ultione minimè laborare, nihil omnino cogitare, ultionem injuriarum non ſpectare, non curare: in contemnendis injuriis, obliviſcendis, ex animo evellendis, ex memoria delendis, oblivione voluntariâ conterendis, eximia ſita laus eſt, ea laus eſt, quâ nulla præſtantior.

In juſtitia virtutes omnes.

All vertues are comprehended or contained in one onely juſtice.

Omnes inſunt in una juſtitia virtutes, juſtitiâ continentur, comprehenduntur: continet juſtitia, comprehendit, complectitur omnes virtutes: omnes ad unam juſtitiam virtutes referuntur, ab una juſtitia pendent, in una juſtitia includuntur: qui juſtitiam tenet, non eſt ut virtutem ullam præterea deſideret, requirat, expetat: nullâ virtute juſtus caret, nulla virtus abeſt à juſto: conjunctæ ſunt, colligatæ, connexæ cum juſtitia virtutes omnes.

In liberos non ſæviendum.

We muſt not rage againſt our children, or, We ought not to be cruell over our children.

Sævire in filios, ſævitiam adverſus filios exercere, crudeliter agere cum filiis nunquam debemus: tanti nihil eſſe debet, ut crudeles in liberos ſimus, ut crudeles non liberi noſtri experiantur: ſi quid agitur cum filiis, crudelitas abſit, nunquam crudelitati locus eſt.

Incu

Innumeris periculis exposita est vita hominum.

The life of man is open to infinite perils, or subject to many dangers

Innumeris fortunæ telis proposita est, exposita est, patet hominum vita: impendent, imminent hominum vitæ casus innumeri; eventus rerum varii singulis propè horis extimescendi: quisquis vitam ingreditur, in hanc lucem prodit, spiritum è cœlo ducit, hujus lucis usurâ fruitur, eum casus innumeri manent; ei & quæ velit, & quæ nolit, expectanda multa sunt; ejus animus ex vario rerum eventu, perpetuò fluctuet necesse est.

Inofficiosus et inhumanus.

Uncourteous and unkinde.

Omnis officii & humanitatis expers est: longè abest ab officio & humanitate: prorsus humanitatem ignorat: ab humanitate remotissimus est; nihil possidet humanitatis: minimè omnium humanitatem colit, diligit, exercet.

In otio vivere.

To live at ease, or in rest.

Præstabo tibi otium: efficiam ut quiete fruaris, ut quietè agas, quietè vivas, quietam vitam ducas, & summa sit rerum tuarum tranquillitas, summa tui animi quies, ut otio tibi frui liceat, otiosè vivere, otiosam vitam agere, peragere, ducere, traducere, vivere.

In Republica justitia sequenda.

Justice is to be followed in a Common-wealth.

In administranda, tractanda Repub. in administratione

one Reipublicæ, jus, honestum, rectum tueri, spectare, sequi, nihil præterea debemus.

Insanus.

Mad, or out of his wit.

Quia causâ cecidit, litem perdidit, furere cœpit, ad insaniam, furorem, dementiam, amentiam redactus est, mente captus est, mentem amisit, mens eum reliquit, defecit, destituit, incidit in insaniæ morbum, prolapsus est in furorem, à seipso discessit, à mente discessit, sapere desiit.

Inscius revertor.

I return unwitting or unknowing.

Redeo, revertor, reverto, refero me ad rus, repeto rus insciens, imprudens, inscienter, præter voluntatem, pedes me ad rus inscientem referunt.

Insectari.

To reprehend sharply, or to exagitate.

In hoc Epicurum Stoici malè accipiunt, accusant, exagitant, insectantur, conviitiis urgent.

Insidiati mihi sunt, quibus potissimùm credidi.

They have intrapped me, or laid wait for me whom I chiefly trusted.

Quorum ego fide nitebar maximè, quibus ego fidei habebam plurimum, quibus apprimè credebam, quorum in fide multum ponebam, quorum esse minimè dubiam aut infirmam fidem existimabam, ii mihi insidias fecerunt, insidiosè vim, damna, ignominiam intulerunt, obtule-

obtulerunt, insidiosè me tractârunt, insidiis petiverunt, oppresserunt, perdiderunt, à me defecerunt, desciverunt.

Insomniâ laborare.

I could not sleep all the whole night, or, I slept not one wink all this night

Somnum hac nocte nunquam vidi, oculis nunquam vidi meis, capere nunquam potui: somnus hac noctè meos oculos effûgit, abfuit a meis oculis, nunquam se obtulit oculis meis, refûgit à meis oculis: noctem insomnem duxi: insomniâ laboravi: perpetuâ vigiliâ sum vexatus: spatium noctis universum pervigilavi: soporem nunquam gustavi: nunquam quievi: quies nunquam data est: omnes mihi noctis partes vacuæ somno, expertes somni, sine somno fuerunt.

Insontem accusas.

Thou accusest the innocent or guiltlesse man.

Accusas, culpas immerentem, expertem culpæ, vacuum à culpa: remotum à culpa damnas, in judicium vocas, reum facis, persequeris vitio tribuis, vitio vertis, fraudi das immerenti, ei qui culpam non commisit, culpæ sibi conscius non est. confers culpam in expertem criminis, insontem, immerentem, innoxium: exagitas illum, in culpam vocas, in infamiam vocas, adducis injustè, sine causa, injuriâ, immeritò, contrà quàm jus est. Vide, *Immeritò accusatus.*

Institutum tuum urge, si itâ expedit.

Continue or go froward as thou hast begun, if it be for thy profit and commoditie.

Perge ut cœpisti, tene tuum institutum, tene quem cœpisti cursum; quâ ire viâ cœpisti, eâ perge, tuam con-

ſuetudinem tuere ac ſerva, ſi tibi utile eſt, ſi utilitas tua ità fert, ſi ſuadet utilitas: ſi è re tua, è commodo tuo, ex uſu tuo, ſi ratio rerum tuarum ità poſtulat, ſi tibi conducit, expedit, prodeſt, bono eſt, emolumento eſt, utilitati eſt, ſi eſt ut juveris, ut utilitatem capias, fructum feras, percipias, colligas, ſi fructuoſum eſt.

In ſummas ædes aufûgit.

He fled away, and ran up to the top of the house.

Effûgit, fugâ ſe abripuit, fugâ evaſit ad ædium ſumma, ad ſummas ædes, ad faſtigium, ad culmen, ad ſuperiores, excelſiores, ſublimiores ædium partes: abdidit ſe in ſummas ædes, fugâ ſe contulit in ſummas ædes, fugâ petivit ſummas ædes.

Intemperantiâ langueſcit corpus.

The bodie is weakened or made feeble with inordinate or diſſolute living.

Vires corporis tibi minuit, diminuit, imminuit, comminuit, infirmavit, debilitavit, ademit, abſtulit, afflixit vitæ ratio minimè moderata, incontinentia, intemperantia, nequitia, luxus, libido: vita immoderatè, incontinenter, intemperanter, diſſolutè, nequiter, ſine modo, luxurioſè traducta, ad infirmitatem, ad imbecillitatem, tenuitatem corporis te redegit, adduxit, minus te firmum, minùs validum, minùs valentem, minùs robuſtum, infirmiorem, imbecilliorem reddidit.

Invidiâ premitur.

Hated or envied of all men.

In ſummam omnium invidiam incidit, adductus eſt: invidioſus apud omnes factus eſt: ſic egit, ita ſe geſſit, ut odio

odio illum omnes habeant, ut in illum nemo ſit optimè animatus, nemo illi faveat, nemo de illo bene exiſtimet: nullâ fruitur hominum benevolentiâ: premitur odio multorum, invidiæ eſt, odio eſt, in invidia eſt, in odio eſt: quis eſt, quem nulla unquam attingat invidia? Disrumpitur invidiâ. Valde Ciceronem exercebat invidia. Ciceroni multum erat cum invidis negotii.

Invidia ex dignitate.

I am envied, or have more ill will abroad, becauſe of honour, preferment or eſtimation.

Sunt quos meus in hac republica ſplendor offendat, lædat, pungat, angat, ſollicitet, afficiat, urat, dolore, curâ, moleſtiâ, ſollicitudine afficiat: florere me dignitate, exiſtimatione, honore, tantum honoris mihi haberi, tantum mihi dignitatis in republica eſſe, autoritatis, gratiæ, exiſtimationis, ſplendoris, nonnulli moleſtè ferunt, graviter, acerbè, ægrè, iniquè, iniquo animo; non facilè, non leviter, non patienter tangit animos quorundam, ſollicitos habet quoſdam hic ſplendor meus, hæc ſpecies, dignitas

In virtutis ſtudio valetudo curanda.

In the ſtudy of vertue, our health is not to be neglected.

Ità ſequi virtutem debemus, ut valetudinem non in poſtremis ponamus: valetudinis cum virtute ducenda ratio eſt: ſic ad ſtudia virtutis debemus incumbere, nè valetudo negligatur: plurimum virtuti, aliquid tamen valetudini tribuatur: ſpectanda virtus eſt; cum ea tamen, nè deſpiciatur valetudo: excubare virtutis in ſtudio, præclarum eſt; indormire tamen valetudini minimè debemus: excolatur animus virtutibus; nonnihil tamen corpori ſerviatur.

Ira-

Iracundè commissum, dedecus.

Shame followeth every furious act: whatsoever thou dost in thine anger, it will return to thy shame at the last.

Quicquid ages iracundè, iratus, in ira, cum ira, irato animo, animo irâ commoto, irâ affecto, irâ agitato, commotus irâ, adductus, inductus, impulsus, incitatus, actus, incensus, inflammatus, iracundiæ vi impulsus, turpiter ages, tua cum infamia, ignominia, tuo cum dedecore, turpi te maculâ inquinabis, labe inficies, dedecus infamiæ, turpis nota consequetur.

Iracundia multorum malorum causa.

Anger the cause of much mischief.

Sanè, sanè quàm, certè, certò, verè, re verâ, profectò, sine dubio, procul dubio, absque dubio, quidem, omnino, planè, qui se iracundiâ patitur efferri, auferri, abripi, à ratione avocari, à consilio abduci, is ea committit quæ mox infecta velit esse; in eum locum adducitur, unde exitus non facilè datur; eò progreditur, quò paulò pòst pœniteat: certum est, pro certo est, exploratum, minimè dubium, nemini obscurum, omnibus apertum, patet, constat, perspicuum est, oculis ac sensu ipso percipitur, vocari in dubium non potest, venire in dubium, ambigi, dubitari, nemini dubium esse potest, quin multa mala pariat iracundia, ex iracundia mala multa gignantur, erumpant, fluant, manent, multorum malorum culpam sustineat, iracundia multorum malorum causa sit, in iracundiam conferenda.

Iter difficile.

A troublesome or evill journey.

Admodum hyeme difficilis est, incommoda, impedita,

dita, plena laboris & periculi ea via quæ Patavio Vincentiam fert, ducit. qui se per hyemem in viam dant, ut Patavio profecti Vincentiam perveniant, molestiam itineris non mediocrem sustineant necesse est, in multas incidant difficultates, multa subeant pericula, multos perpetiantur labores, incommoda, odiosa, dura, minimè pauca: iter habentibus Patavio Vincentiam difficultates occurrunt multæ, viæ difficultas, & iniquitas impedimenta opponit maxima, impedimento vehementer est. In alpibus Appennini magnæ sunt admodùmque difficiles locorum angustiæ: impeditissimus est ad iter faciendum mons Appenninus: labor est maximus per montem Apenninum iter habentibus.

Iter omittendum infirmâ valetudine.

A journey is not to be taken in hand when a man is ill at ease.

Iter nè suscipias, nè te viæ committas, nè te in viam des, nè ad iter aggrediaris, nè viam ineas, itineris consilium abjice, omitte, dimitte, nisi rectè vales, nisi optimâ uteris valetudine, nisi corpore bene firmo: nè te viæ, nisi confirmato corpore, committas. Vide, *Non nisi sospes proficiscaris.*

Itinera hyeme odiosa.

Evill journeying in winter, or, Winter journeys are tedious.

Viæ sunt hyeme difficiles, incommodæ, impeditæ, abruptæ, iter habentibus odiosæ: nihil incommodius, quam hyeme iter habere: per hyemem itinera sunt incommodi plena, interdum etiam periculi.

Jucunda conjunctio.

A joyfull joyning.

Spero nobis hanc conjunctionem voluptati fore: optimam

timam de hac habeo conjunctione spem: de hac conjunctione spero optimè, spes me tenet optima, sustentat, alit, pascit, fovet.

Iudicium á naturâne, an ab arte.

Whether nature or art give judgement, I know not.

Nondum planè constitui, nondum satis habeo constitutum, deliberatum, exploratum, explicatum, certum, naturæne munere, an disciplinæ beneficio judicium contingat; judicii præstantia, excellentia, vis, subtilitas utrùm à natura, an ab arte ac disciplina proficiscatur, contingat, manet; naturæne privilegio concedatur, an sit ab arte ac disciplina petendum; utrùm is, qui rectè judicat, qui optimè judicio utitur, qui judicio valet, præstat, excellit, facultatem habet optimè judicandi, judicio abundat, naturæ debeat, an arti bonum illud acceperit à natura, an hauserit à studio, ab arte, à disciplina; naturalène bonum sit judicium, an potiùs in studio, arte, disciplinâ, doctrinâ, ratione situm; ejusmodi, quod doctrinâ tradatur, à præceptis ducatur; discatur à magistris.

Jus dicere.

To judge according to the law, or to minister justice.

Modò in hoc, modò in illo oppido forum agit, jus dicit, litigantes audit, res judicat, causas cognoscit, judicat de controversiis, disceptat, jus administrat, distribuit.

Justitia sequenda.

Iustice is to be followed: upright and true dealing is to bee used.

In administranda, gubernanda, regenda, capessenda, tractanda,

tractanda, curanda, gerenda republica, in administratione reipublicæ, in omni publico munere id solum spectare debemus, quid justitia postulet, ratio præcipiat, conscientia proponat; quid sit justitiæ, quid rationi consentaneum; quid cum justitia, cum ratione congruat, conveniat, consentiat: habenda justitiæ summa ratio est: una spectanda justitia, nihil præterea: de una justitia laborandum: sequi ducem justitiam debemus, agere cum justitia, justè, rectè, honestè: honestum tuendum est solum: nostra consilia, nostras actiones ad unam justitiam referri decet: propositam habere justitiam, justitiæ servire, ad justitiam incumbere, justitiam exercere debemus: non est in administranda republica nè latum quidem unguem, nè minimum quidem, nè tantillum quidem à justitia discedendum, recedendum.

Justitia curæ paucis.

Few have regard what is just.

Pauci sunt hac ætate, his temporibus, quibus justitia curæ sit, cordi sit; qui justitiam colant, exerceant, curent, tueantur, qui de justitia laborent, apud quos justitia locum habeat, justitiæ locus sit, qui se justos præbeant.

Juvabo te, ubi opus erit.

I will help thee when thou shalt have need, or as need shall require.

Adero tibi, præstò ero, opem feram, cùm res postulabit, ubi opus erit, ubi tempus feret, tuis temporibus, si rerum tuarum ratio poscet, si occasio requiret, ubi erit è re tua, si pertinere ad te videro.

Juventus improvida.

Youth is uncircumspect.

Si, quid insidiarum in vita sit, minùs dispicis, intelligis,

ligis, vides, minimè miror, cùm adhuc intra juventutis annos tua verſetur ætas, cùm juventutis annos egreſſus nondum ſis, nondum exceſſeris, prætericris; cùm in ea ſis ætate, quæ valet viribus, ac prudentiâ infirma eſt, viribus floret, à prudentiæ maturitate procul abeſt, longè diſtat à prudentia, in qua prudentia locum non habet; cùm adhuc ætas tua tanquam in vere ſit; cùm ætas juventutis, in qua tu es, inopiâ ferè judicii laboret, expers judicii, prudentiæ gravitatíſque ſit; uſu rerum, & experientiâ, unde oritur prudentia, prorſus vacet, vacua ſit, careat.

Labi proclive.

It is eaſie to fall, or to do amiſſe.

Quis eſt, qui non offendat, non labatur in tam difficili, tàmque lubrica rerum humanarum via? cui timenda offenſio non eſt? cuinam effugere ac vitare offenſionem licet? quis ab offenſione præſtare ſibi quicquam poſſit?

Labor.

Labour.

Si hoc ſuſcipis, ſumis, aggrederis, negotii multum habebis, feres laboris plurimum; rem difficilem, gravem, laborioſam, operoſam, moleſtam imprimis ac durам ſenties, experieris, cognoſces; valde tibi erit elaborandum; magnus in te labor, grave onus incumbet, oneris multum, laboris, moleſtiæ ſuſtinebis.

Labor finitus.

I am eaſed of my labour, or, My taſk is ended.

Perfunctus ſum labore graviſſimo, levatus ſum, liberatus, exolutus, exemptus: labori finis impoſitus eſt, factus

factus est: labor ad finem pervênit, terminatus est: jam me non urget, non premit, non vexat labor: labori gravissimo quies aliquando successit: labori finem feci, finem imposui: laborem terminavi, ad finem, ad exitum perduxi: laborem pertuli donec opus fuit, toleravi quatenus debui, sustinui quoad oportuit.

Læsus immeritò.

Hurt wrongfully, or otherwise then I have deserved.

Iniquè mecum egisti: injuriosè me tractâsti, injuriam mihi intulisti, injuriâ me affecisti, injuriam abs te tuli, passus sum, læsus à te sum immerito meo, nullo meo merito, nulla culpâ, absque culpa, nihil tale meritus: læsisti me immerentem, innocentem, nullius affinem culpæ, omnis expertem culpæ, ab omni vacuum culpa. Vide, *Immeritò molestiis afficior.*

Lætitiâ affectus.

A glad man.

Patrem tuum recens hic de tua dignitate nuntius allatus extulit lætitiâ, affecit lætitiâ, perfudit lætitiâ, lætitiâ complevit, lætitiâ cumulavit: pater tuus lætitiam cepit, sumpsit, hausit, lætitiâ affectus est, lætatus est, gavisus est, recreatus est, gaudium cepit, jucunditatem hausit.

Largitio invidiosa.

Hatefull bribery.

Invidiosa est apud omnes bonos tua largitio: invidiam tibi parit, invidiæ tibi est ista largitio, lædit animos bonorum: tuâ largitione graviùs afficiuntur bonorum animi: largitione alienas à te bonorum animos.

Latrones

Latrones ex occulto invadunt viatores.

Theeves set upon travellers unawares.

Latrones ex insidiis, ex occultis locis, subito, repentino, improviso, nec opinato impetu viatores aggrediuntur, adoriuntur, invadunt, petunt viatores, invadunt, in viatores invadunt, irruunt, impetum faciunt, impressionem faciunt, incurrunt, insiliunt, sese immittunt, se injiciunt, sese inferunt.

Laudare.

To praise or commend.

Omnes te summis laudibus extollunt, efferunt, exornant, in cœlum ferunt: semper aliquid ex te promis, quod alios delectet, teipsum laudibus illustret. Satisfacere immortalitati laudum tuarum mirabiliter cupit. Cato res Ciceronis ornavit, divinis laudibus extulit, prosecutus est. Brutus effertur laudibus, in cœlum tollitur, quia contendit ut in pristinam libertatem patriam vindicaret, restitueret.

Laudem summam consecutus est.

He hath gotten him a great praise or commendation.

Summam ex eo munere laudem, eximiam, egregiam, miram, mirificam, insignem, immensam, singularem, unicam, incredibilem, excellentem, præstantissimam, amplissimam, æternam, sempiternam, immortalem, non mediocrem, non minimam, non vulgarem consecutus est, adeptus est, obtinuit, tulit, quæsivit, sibi peperit, comparavit: jeci fundamenta dignitatis meæ, ingressus sum in laudem. Nunc tuæ summæ laudes excelso & illustri loco sitæ sunt.

Laudis

Laudis ſtudioſus.

Deſirous of praiſe, or hunting after praiſe.

Omnes tuos ad laudem impetus novi: quàm ſis ad laudem propenſus, inclinatus, quanti ſit apud te laus, quàm labores de laude, quàm vehementer ad laudem incumbas, quàm laudi ſtudeas, quo ſtudio laudem ſequaris, quæ tua ſit laudis cupiditas, præclarè novi, habeo cognitum.

Laus gratiæ causâ.

To curry favour by praiſing of men, or to commend others, thereby to get himſelfe more favour of them.

Tantas in me laudes confers, effers me laudibus non judicio tuo, meritòve adductus meo, ſed ut ineas à me gratiam, gratiæ causâ, ad colligendam benevolentiam: gratiam meam his laudibus aucuparis, das hoc auribus meis: largiris mihi, non veritati: auribus inſervis, loqueris ad voluntatem: non hoc ex animo facis, ſed eo conſilio id ſpectas, id ſecutus, meum tibi ut amorem hoc artificio, hoc tuo quaſi merito? adjungas, ut mihi gratificeris.

Laus ex ſola virtute.

A commendation riſing from vertue onely.

Tuæ ſapientiæ eſt, veram laudem in una virtute poſitam exiſtimare: pertinet ad ſapientiam tuam, ſpectat ad eam ſapientiam, quâ tu excellis; eſt ejus ſapientiæ, quæ in te elucet, viget; tuum eſt, qui ſapiens & haberis, & es, qui ſapientiâ præſtas, abundas, in quo ſapientiæ plurimum eſt; virum ſapientem, qualis es tu, decet in animum inducere, pro certo habere, ſic habere, ità credere, exiſtere veram laudem, naſci, fluere, manare ab

una virtute, verum decus in una virtute situm esse, locatum, constitutum, solidam gloriam non aliunde, quàm à virtute pendêre.

Laus in virtute posita.

Iust praise consisteth in vertue onely.

Tuæ sapientiæ est, veram laudem in una virtute positam, sitam, locatam, constitutam existimare; in una virtute consistere, ab una virtute pendêre, nasci, fluere, manare, proficisci.

Levatio luctûs.

A lessening of sorrow.

Hæc te non mediocriter cogitatio confirmabit: hæc si tibi propones, apud animum tuum propones, animo agitabis, animo spectabis, levabis tuum luctum, levabis te luctu, ægritudine, sollicitudine, curâ; sanabis vulnus doloris tui, ipse te lenies.

Levis.

Light, inconstant, or vaine.

Vaniorem, inaniorem, leviorem, dementiorem vidi neminem: nihil est in eo gravitatis: nihil est illo inanius: vento levior est, aëre inanior.

Leviter offendere.

Somewhat to stirre a man, or a little to displease a man.

Dedi operam, ut eum parcè ac molliter læderem: non id egi, ut eum graviter offenderem: nihil paulò gravius in illum cogitavi: commovere illum leviter volui, non acerbè vexare.

Liberalis.

Liberall or bountifull.

Latè patuit in provincia liberalitas tua, tua excelluit

fuit humanitas, nemo est à te non liberalissimè tractatus, liberalitatem nemo in te desideravit: prolixa fuit imprimis, ac benefica natura tua, sic ut nihil magis: fructus liberalitatis tuæ uberrimi fuerunt, ad multos pervenerunt, pertinuerunt.

Libertatis cura.

A care or regard of liberty and freedome.

Nihil aliud à communi libertate, nihil præter communem libertatem quæsivi, curavi, secutus sum, spectavi: ad unam civium libertatem meas curas intendi, cogitationes retuli, studia contuli: præter communem libertatem, proposita mihi nulla res fuit.

Libertatis publicæ ratio habita.

Consideration of the publike liberty.

Nihil antiquius communi salute ac libertate judicavi: omnium rerum mihi prima fuit publica salus ac libertas: communi salute ac libertate nihil mihi potius: omnia sum aspernatus præ communi salute ac libertate: pluris apud me, quam omnes res, universorum salus ac libertas fuit: nulla de re tantum, quantum de communi salute at libertate laboravi: salutem publicam ac libertatem omnibus rebus anteposui, præposui, prætuli: curæ mihi fuit salus ac libertas publica, sic ut nulla res æquè.

Libri tui in honore habentur.

Thy bookes are much regarded, or are in great estimation.

Libri tui omnibus vigent: egregia de tuis libris opinio est, existimatio est: præclarè de tuis libris omnes existimant, sentiunt, judicant: tui libri magno apud omnes in honore sunt, omnium judicio probantur,

laudibus ac testimoniis ornantur, in manibus sunt, in manibus habentur, manibus teruntur, sinu foventur, circumgestantur, circumferuntur, assiduè tractantur, diligenter evolvuntur, accuratè ac studiosè lectitantur.

Liceat mihi cubiculo tuo uti.

Let mee have the use of your Chamber.

Velim mihi commodes, accommodes de cubiculo: si mihi cubiculum concesseris, meo commodo consules: sine me uti cubiculo tuo: liceat mihi cubiculo à te concesso, tuo beneficio frui, tuâ humanitate ac liberalitate.

Literæ gratæ.

Letters welcome.

Literæ tuæ, quod facilè cognoverim, intellexerim, senserim, conjecerim, judicaverim, quod facilè nosse, intelligere, sentire, conjicere, conjecturâ consequi licuerit, potuerim, ei per jucundæ fuerunt, summam ei jucunditatem attulerunt, pepererunt, magnâ illum jucunditate affecerunt, perfuderunt. Omnis amor tuus ex omnibus se partibus ostendit in tuis literis: quas ad me literæ mittis, multo sunt officio refertæ, multis insignes amoris notis.

Literæ detrimentum ex morte Aldi Manutii accipiunt.

The death of Aldus Manutius was a great losse to learning.

Multum jacturæ tulerunt, grave detrimentum ceperunt, damnum adierunt, subierunt præclara literarum studia ex morte, obitu, interitu Aldi Manutii: grave vulnus optimis literis inflixit obitus Aldi Manutii: iste

grav

gravi perculsæ sunt, ac penè prostratæ liberales disciplinæ, quo die Aldus Manutius occidit, interiit, extinctus est, periit, obiit, diem obiit, oppetiit, decessit, è vita discessit, è vita exiit, vitam cum morte commutavit, morte sublatus est, morte nobis ereptus.

Literas non committere.

Not to deliver letters.

Ejusmodi sunt, eius generis, eius momenti meæ literæ, ut eas non audeam temerè committere: non eius generis, non eiusmodi sunt meæ literæ, ut eas audeam temerè credere; quoties mihi certorum hominum facultas erit, literas ad te dabo.

Literæ semper jucundæ & utiles.

Learning is alwaies both pleasant and profitable.

Mi fili, semper usui, semper delectationi literæ tibi erunt, fructum tibi afferent & voluptatem in omni vita, nunquam non utiles, nunquam inquam iucundæ non erunt; te semper commodis, semper voluptate afficient, juvabunt pariter, & oblectabunt in universo tuæ vitæ cursu: vitæ tuæ par atque adeò longior literarum utilitas erit.

Longinquitas temporis finem doloribus affert.

All sorrow, paine and griefe in continuance of time will cease or have an end.

Dolorem minuit ac mollit dies, temporis longinquitas, vetustas: quæ nobis à fortuna infliguntur vulnera sanantur vetustate: vis doloris cum tempore languescit; detrahit de dolore dies, atque adeò extinguit

 omnem,

omnem, planéque tollit: quovis dolore affectis, quovis malo laborantibus medetur tempus, medicinam dies affert, vetustas opem fert, opitulatur, subvenit, auxilio est, subsidio est: finem doloris dies affert: habet hoc tempus, ut quemvis dolorem, quamvis acriter in animo insitum, avellat atque abjiciat: est hoc temporis, ut omnem malorum memoriam, omnem adversæ fortunæ recordationem, ex animo deleat, auferat, eripiat, expellat, amoveat. Vide, *Calamitatum consuetudine sensus amittitur.*

Lucri gratiâ causæ dicuntur.

Gaine maketh many a pleader, pleading for gaine.

In forum multi veniunt, ut lucri plurimum faciant, ut lucrentur plurimum, ut quæstus maximos faciant, lucri cupiditate adducti, lucelli dulcedine illecti, lucrum spectantes, lucrum sequuti, lucro commoti, lucri spe: multos in forum lucri cupiditas adducit, ad agendas causas impellit: facit augendæ rei cupiditas, ditandi, spes congerendarum opum, comparandarum divitiarum, pecuniæ colligendæ, ut in forum se conferant, vocem in quæstum conferant, ut agendis causis se dent, ut industriam suam in agendis causis exerceant.

Lucrum ex re turpi.

A dishonest or shamefull gaine.

Quæstus maximos, sed turpissimos fecit: rem fecit turpissimè: divitias quæsivit malis artibus: multum ille quidem, sed inhoneste, sordide, parùm laudabiliter, cum dedecore lucratus est, cum infamia lucrum secutus est: tanti lucrum fecit, eâ cupiditate ad lucrum incubuit, ut expetendum sibi vel cum dedecore, cùm infamia, turpi cum fama existimaverit.

Luctus perpetuus.

Continuall mourning.

Conficior lacrymis, ſic ut ferre non poſſum, luctu conſumor, contabeſco, modum lugendi nullum facio, finem lacrymis non impono, lacrymis me dedo, lacrymis nunquam abſtineo, uberrimus meus eſt fletus, aſſiduæ lacrymæ, perennes lacrymæ, nunquam non lugeo, luctum nunquam intermitto, non dimitto, non omitto, totus in luctu verſor, aſsiduæ fluunt ex oculis lacrymæ, comes mihi ubique luctus eſt: perdunt me lacrymæ, nunquam lacrymis non hument oculi.

Luctus è publico malo.

To ſorrow and mourne for the common-wealth.

Luges Reipublicæ tempora: tuus fletus exoritur, exiſtit, manat, proficiſcitur à publicis malis: lugendi cauſam affert adverſa fortuna Reipublicæ: calamitas publica, publica mala te ad fletum impellunt: miſeriæ tibi publicæ lacrymas excutiunt, exprimunt.

Mœreo.

I lament, mourne, or take thought.

Iaceo in mœrore ac ſordibus: afflictus mœrore jacet, ac languet animus meus: peſsimè eſt animo meo: triſtiſsimis vexor & conficior curis: mœrore contabeſco, debilitor, conficior, obruor: nil me triſtius, deditus triſtitiæ ſum, triſtis valde ſum, animi dolore torqueor, jucunditas à me omnis abeſt: nimiùm te triſtitiæ tradidiſti.

Magiſter ſcripturæ.

The Maſter of requeſts, or Secretary.

Magiſter ſcripturæ eſt, ſcripturæ præeſt, vectiga-

libus præest, princeps publicanorum est, uni potissimùm demandata vectigalium cura est, ei maximè commissa vectigalia sunt: unus præcipuè vectigalium curam gerit, sustinet: vectigalia præcipua quodam jure, summo quodam jure exercet.

Magistratui rectè præfuit.

He so behaved himselfe in his office, that hee got all mens commendations thereby.

Pater tuas eximiam ex hoc magistratu laudem collegit, tulit, cepit, adeptus est, consequutus est: præclarè pater tuus hunc honorem gessit: egregiè se pater tuus in hoc munere tractavit: pater tuus hunc magistratum pro sua, reique publicæ dignitate administravit.

Magistratus certus.

I was sure hee should have that office, or, I never doubted that he should come to that honour.

Nunquam dubitavi, dubium nunquam mihi fuit, ambiguum mihi nunquam fuit, nunquam mihi venit in mentem dubitare, ambigere, suspicari; nunquam mihi fuit obscurum, aut parùm apertum; nunquam suspicatus sum fore, ut hic tibi magistratus non deferretur, ut excludereris hoc magistratu, ut repulsam ferres, ut rejicereris: pro certo semper existimavi, certò sum arbitratus, certa spes animum meum tenuit, exploratum mihi fuit, prorsus mihi persuasi futurum, ut ad hunc honoris gradum pervenires, ut aditus tibi ac via pateret, nè tibi unquam eunti ad hunc honorem, via præcluderetur: petitionis tuæ ratio nunquam explorata mihi non fuit; incerta, dubia, ambigua, obscura nunquam fuit. Non dubito, quin summum atque altissimum gradum civitatis obtineas.

Magistratus summus.

The highest Officer or Magistrate

Penes eum est potestas, omnia sunt, est imperandi jus, est in omnes imperium: dominatur, imperat, regnat, tenet omnia, rem tenet publicam, arbitratu suo cuncta moderatur ac regit, ejus in manu sunt omnia: ejus ità potestas latè patet, ut omnia complectatur: ejus dominatu nihil vacat, ad eum omnia sunt delata, ejus voluntas pro legibus est, ab ejus voluntate ac nutu pendent omnes, omnia posita sunt in unius voluntate. Tanti non est, multis mortalibus imperare, quanti nobiscum hîc vitam ducere.

Magnas res suscipis.

Thou takest upon thee great matters.

Etiam atque etiam vide, quantum facinus conere, animadverte quid suscipias, quid sustinere possis, quàm grave subeas onus, quantum tibi oneris imponas, quantam ineas rem, cujus difficultatis, cujus industriæ, cujus operæ sit, quam difficile, durum, spissum, laboriosum, operosum, quantum industriæ, quam facultatem, quas vires, quos nervos, quantum roboris postulet id quod conaris, moliris, tentas, instituis, suscipis, aggrederis. Gravissimis rerum susceptarum oneribus premor. Videre te scio, quantum officii sustineam. In arcem hujus causæ invadam totis viribus, toto pectore contendam.

Magni æstimatur.

It is in great estimation.

Multorum nummorum est mea bibliotheca, pretii magni est, plurimi valet, magnæ æstimationis est. Tanta esse puto verborum tuorum pondera, ut ex tua laude omnia me consecutum existimem.

Magni-

Magnitudo animi absque prudentia.

Heart without wit, or a courage without discretion.

Sæpe qui magnitudine animi præstant, prudentiâ minùs valent: sæpe contingit, evenit, usu evenit, accidit, fieri videmus, non rarò fit, non parùm, sæpe fit, ut animi magnitudinem comitetur imprudentia; ut in nonnullis magno animo præditis, animo præstantibus, prudentia requiratur, desideretur.

Majores nostri divitias virtuti postponebant.

Our elders preferred vertue before riches.

Majores nostri divitias minimi putabant, unam virtutem sequebantur: apud majores nostros minima divitiarum, virtutis erat ratio maxima: nullo loco apud majores nostros divitiæ fuerunt, virtus una vigebat maximè: plurimum semper apud majores nostros virtus valuit, minimum divitiæ; opes in minimis ponebant; postremæ omnium rerum divitiæ illis erant; rem familiarem, quæque nos bona appellamus parvi, minimi, nihili reputabant, ducebant, æstimabant, pendebant, faciebant, flocci faciebant, flocci non faciebant: (idem enim significatur, sive absit, sive adsit particula *non*) minimi erant apud majores nostros opes, minimi ponderis, nullo apud eos loco, parvi momenti; postremum apud eos locum opes obtinebant, de opibus minimum laborabant; divitias præ virtute contemnebant, infra virtutem ducebant, post virtutem habebant, virtute posteriores judicabant.

Majoribus mentiri turpissimum fuit.

Our forefathers thought it a foule shame to lie.

Majorum nostrorum ætate, tempestate, temporibus, quo

quo seculo majores nostri vixerunt, mendacium probro maximo fuit; mendacium dicere, turpissimum fuit; veritas ità colebatur, ut falsi homines pessimè audirent.

Malè audis.

Thou art evill spoken of, or, Thou hast an ill name.

Pessimè tibi omnes dicunt, turpissimè atque acerbissimè de te loquuntur; turpia quædam atque inhonesta in te conferunt; valdè te exagitant, jactant, insectantur, vituperant, accusant, carpunt, vellicant: omnes tibi gravissimè obtrectant, de tua existimatione multum detrahere conantur, liberrimè invehuntur in te, nefaria quædam de te dissipant, disseminant, jactant, maledictis te onerant gravissimis, maledicta in te conferunt, congerunt, conjiciunt; ità de te loquuntur ut honori tuo labem inferant, aspergant maculas, tenebras offundant, ut honorem tuum turpi labe inficiant.

Malevolentiâ à sententia detrusus.

Their malice hath forced mee to change my minde or opinion.

Istorum malevolentissimis obtrectationibus de vetere illa mea sententia depulsus sum, dejectus, deturbatus: factum est horum culpâ, commissum est horum iniquitate, ut à mea illa vetere sententia desciverim, ut veterem illum sensum deposuerim, ut abjectâ vetere illâ sententiâ, novam susceperim.

Maritima regio me delectat.

The countrey by the sea-side pleaseth me best, or, The sea-coast best liketh me.

In maritimis facillimè sum: jucundè versor in mari-

timis:

timis: maritima loca cum voluptate frequento: maritimâ regione libenter utor: in ora maritima versari jucundum est: maritima sedes me capit, oblectat, tenet: pascor maritimæ regionis aspectu: meis oculis regione maritimâ nihil est jucundius: miram haurio jucunditatem maritimæ regionis aspectu.

Maximopere rogo.

I request earnestly, or, I pray thee heartily.

Singulari studio, quàm possum studiosissimè, valde, hoc ex animo à te contendo: hoc à te ita postulo, peto, contendo, ut fortunas in eo meas politas putem: velim existimes quod à te peto, id ejusmodi esse, ut meæ fortunæ omnes agantur, in eo consistant, locatæ, repositæ, constitutæ, sitæ sint: sic à te peto, quasi in eo mihi sint omnia, quasi rationes ex eo meæ pendeant, ad unum illud referantur. Officium in te requiro, desidero. Vide, *Rogo magnopere.*

Medicus eruditus.

A learned Physician.

Bene doctus est, eruditus, instructus medicâ scientiâ, medendi arte, medicis literis: sciens imprimis est, peritus, intelligens, gnarus medicinæ: processit in medicinæ scientia: novit penitus medicinam, tenet, possidet, callet: medicinæ scientiam ità est assecutus, ut pauci: medicinæ scientiâ valet, floret, præstat, excellit: medicinæ doctrinâ, scientiâ, peritiâ, cognitione, intelligentiâ, eruditione cum paucis conferendus est, inferior nemini: nota ei præclarè medicina est: patent ei, quæ multos latent ex medica scientia, ex medendi arte: multum hausit ex iis libris, unde manat medicinæ cognitio: medicinæ scientiam planè complexus est, mente atq; animo comprehendit, ingenio sibi aperuit, comparavit, peperit.

Meditari.

Meditari.

To muse, study, or devise.

Colligere se, animum intendere, meditari accuratiùs, diligentiùs animadvertere, considerare cum animo suo, versare in animo, diligenter animo tractare, agitare animo diligenter, studiosè cogitare, intente aliquid animo intueri, attentiùs examinare, perpendere, ponderare.

Mei ingenii homo.

One of my nature or disposition, or a meete mate for mee.

Valde mihi aptus est, mirè factus est ad naturam meam, vehementer est ad meæ vitæ rationem & consuetudinem accommodatus: convenit optimè cum ingenio meo.

Memor beneficii.

Mindfull of a good turne, or never to forget the same.

Semper meminero, memoriâ retinebo, tuebor mente atque animo, nunquam obliviscar, nunquam apud me delebit oblivio beneficia, officia, merita erga me tua: memorem me tibi, quæcunque se occasio dederit, obtulerit, probabo: gratum me tibi memoremque præstabo: præstabo tibi eam, quam debeo, memoriam meritorum tuorum: gratum me nullo non loco, nullo non tempore, memorem gratiæ referendæ, studiosum senties, experieris, cognosces: grati animi laudem in me non requires, non desiderabis: non committam, ut ingratum me appellare possis; ut in illo officio, quod bene merentibus debetur, jeure me ac merito quisquam reprehen-

reprehendat; ut in vitium ingrati animi non incidam; nè quis mihi turpem ingrati animi notam possit inurere; ingrati animi vitium, crimen, culpam possit objicere: ut ab ingrati animi vitio, criminè, culpâ, turpi infamiâ longissimè sejungar, discedam, absim, valde procul absim; ut eâ culpâ vacem, vacuus sim, caream: ejus culpæ sim expers, quam committunt, qui nullam referendæ gratiæ curam suscipiunt, qui de referenda gratia minimum laborant: enitar, &, ut spero, consequar, ut te de me optimè esse meritum læteris, ut officia erga me tua voluptati ac lætitiæ tibi sint, ut ex tuis in me officiis voluptatem capias, officiorum tuorum fructum feras, percipias, colligas; ut gratiæ tuæ gratiam à me feras, ut parem tibi referam gratiam, par pari ut referam, ut officia tua paribus officiis æquem, compensem, remunerem, remunerer. Vide, *Beneficii memor.*

Mendax.

A Lyar.

Quicquid dicis, falsum est, minimè verum, alienum à veritate, à veritate sejunctum, abest à vero, adversatur veritati, mendacium est: falsa est omnis oratio tua: quicquid loqueris, falsò loqueris.

Mens mutata.

His minde is changed.

Ad eundem furorem rediit: iterum defecit à fide, à pristina mente discivit, discessit, abductus est.

Mente captus.

Mad, or beside himselfe, or out of his wit.

Desipiens est, delirus, stultus, demens, insanus, à ratione aversus, omni ratione carens, delirat, desipit, discessit,

discessit à mente, desertus à mente, destitutus à mente, mens & ratio eum reliquit, insanit, mentem amisit, mente captus est, mentis lumine obcæcatus, mentis compos non est: mentis inops, mentis expers, inops à mente.

Mercatores divites.

Rich Merchants and wealthy.

Rem possident bene magnam, amplissimam, uberrimam, copiosam in primis mercatores Florentini; divitias tenent summas, abundant, affluunt re, copiis, divitiis, opibus; divites oppidò sunt, locupletes, opulenti, copiosi, à re parati, instructi, firmi, bene nummati, bene pecuniati: ampla res est, prolixa, copiosa, minimè angusta, bene multa mercatoribus Florentinis; amplâ re utuntur, prolixâ, copiosâ, bene multâ.

Merita tua non assequor.

I can never deserve your benefits bestowed upon mee.

Nullam unquam tuorum meritorum partem assequar: nunquam non modò referendâ, sed nè cogitandâ quidem gratiâ tuum beneficium consequar. Tantum tibi debere existimo, quantum persolvere difficile est. Cui re vix referre gratias possum, ei verbis non patitur res satisfieri. Magna ejus in me sunt, non dico officia, sed merita. Magnus ad tua pristina erga me studia cumulus accedit: incredibilem tibi quendam amorem, & omnia in te summa ac singularia studia debeo.

Metellus æquo animo exul.

Metellus left his countrey willingly.

Summâ voluntate Metellus patriâ cessit, æquissimo animo,

animo, minimè contra voluntatem: summa fuit Metelli æquitas animi in patria relinquenda. Vide, *exulavit æquo animo.*

Metu liberari.

To be set free from feare.

Abstergere volo animi tui metum, levare metu, liberare metu, à metu abducere, metum expellere, ejicere, auferre; animum confirmare, constituere; efficere, ne quis animum tuum metus perturbet, afficiat, commoveat, exagitet.

Metus miseriarum ex bellis.

Feare of misery after warre.

Hæc si bella durabunt, permanebunt, perpetua, diuturna, fixa erunt, quo cœpêre cursu procedent, longiùs producentur, consistent; nisi bellis finis imponatur, fiat, afferatur; nisi bella finiantur, terminentur, ad exitum perducantur, periit universa Italia, desperata omnis Italiæ salus est, actum est de salute Italiæ, suam salutem Itala desiderabit.

Miles fortis.

A stout or valiant Souldier.

In bellis ostendit se, probavit, præbuit, præstitit acrem & fortem virum: ita fortem ac strenuam operam navavit, ut magnam ex ea laudem tulerit: rem bellicam fortiter ac strenuè tractavit, gessit, administravit.

Milites egregii cæsi.

Notable souldiers slaine.

Periêre milites virtute præstantes: interiit egregia militum

militum manus, fortitudine excellens, cujus virtuti committi multum posset: flos exercitûs, & robur universum sobolésque militum cecidit. Vide, *In acie ceciderunt.*

Miser ob contemptos patronos.

A wretch, or in misery for despising his patrons and maintainers.

Cecidit, concidit, perditus est, extinctus est, periit; exitium, perniciem, ultimam calamitatem subiit, sustinuit, tulit, perpessus est, sensit; extremam fortunam subiit, adivit, sensit, dejectus est in miserrimam vitam, summas miserias, summas calamitates, durissima quæque, acerbissima quæque, miserrima quæque, postrema quæque, quia quos maxime debuit, eos minime veritus est, contempsit, nihili fecit, aspernatus est, nullo loco habuit, minimi duxit: habuit in postremis quos minime debuit, quos minime æquum erat: nullam rationem habuit, duxit eorum voluntatis, aut commodi, à quibus pendere, quorum voluntatem remque spectare, quibus consulere, quorum rationibus consultum velle debuit, quorum voluntati parêre, obsequi, morem gerere officio cogebatur.

Moderans studiis valebis rectiùs.

By using your studies moderately you shall have your health better.

Si modum studiis impones, facies, statues, si tibi moderaberis in studiis, si studia moderabere, si tibi parces in studiis, valetudine melior fies, valetudinem confirmabis, convalesces quotidie magis, firmior ac validior fies; bonæ valetudinis, firmitatis, virium, roboris quotidie plus assequêris, ad perfectam valetudinem quotidie propiùs accedes.

Molestia.

Trouble.

Aliquid me mordet, pungit, afficit: est quiddam quod molestiùs feram, submolestè feram, in quo nonnihil offendar.

Molestiâ liberatus.

Free from all trouble and griefe.

Quod Deo sit gratia, vacuus molestiis nunc quidem sum, sine molestia, cura, sollicitudine, procul absum à molestiis, extra molestiam sum, tranquillè satis ago: Dei benignitate factum est, contigit, ut nunc quidem omni molestiâ vacem, nullis angar curis, nullâ vexer sollicitudine, nulla meum animum paulò molestior, gravior, acerbior, exagitet, vexet, perturbet, commoveat, afficiat cogitatio: fruitur animus meus tranquillitate: bene est, tranquillè est, commodè est, quies est, pax est, tranquillitas est animo meo: animo sum ab omni molestia soluto, vacuo, libero, longè sejuncto: Dei me benignitas omni molestiâ exemit, liberavit, ab omni molestia vindicavit, eripuit, disjunxit.

Molestiâ affici à bene meritis.

To be troubled and vexed of them, upon whom you have bestowed most friendship.

Valde sum commotus, cùm eos audivi negotium tibi facessere, molestiam exhibere, molestos esse, infensos esse, sollicitudinem inferre, te vexari, injurias accipere, affici molestiâ ab iis, de quibus ipse bene meritus es maximè, qui summa tibi beneficia debent.

Moram

Moram adhibe.

Pause a while, or, Stay and deferre the matter as long as you can.

Rem sustine, suspende, quoad licet, moram interpone: rem ducas, producas, proroges, protrahas.

Moram averte.

Flie lingring.

Cave, nè mihi spatium producatur, dies proferatur, prorogetur, protrahatur, extrahatur, protendatur, fiat longior, nè res longiùs ducatur, nè in aliud tempus rejiciatur, protrudatur, reservetur. Vide nè quid mihi ad hoc negotium temporis accedat, nè tempus addatur, nequa fiat accessio temporis, nè quid mihi temporis in hoc negotio, in hoc munere, in hac administratione prorogetur, nè fiat longior, nè ducatur longiùs, nè sit diuturnior hæc administratio.

Moram trahere.

To deferre, stay, drive off.

Morari diutiùs, moram facere, moram interponere, procrastinare, differre, diem ducere, referre me in aliud tempus, rem proferre, ducere, producere, protrudere, protrahere, extrahere, in aliud tempus reservare non possum.

Morbus ex itinere.

Sicknesse taken in journey.

Itineris laborem ità gravem sensit, expertus est, itineris labore ità est affectus, defatigatus, fractus, ut in gravem inciderit morbum, ut morbo sit affectus difficilimo, ut ægrotaverit periculosè, dubiâ vitæ spe: labor

itineris ità graviter eum affecit, afflixit, ut morbi causam attulerit, & ejus morbi, qui vitam in discrimen adduceret, in quo de vita prorsus ageretur, vita veniret in dubium.

Morem tibi geram.

I will be ruled by you, or follow your advice and counsell.

Parebo tuis mandatis: exequar tua mandata: effectum dabo quod mandâsti: tuæ voluntati parebo, morem geram, obsequar, obtemperabo: sequar voluntatem tuam: meam voluntatem ad tuam aggregabo, cum tua conjungam: tuæ voluntati mea voluntas serviet: tua mihi voluntas lex erit, atque norma.

Mori.

To die.

Optabile est, effœtâ ætate diem obire ultimum, summum obire diem, vitam cum morte commutare, è vita discedere, vitâ excedere, migrare è vita, hujus lucis usuram amittere, obire, occidere, interire, perire, mori, vitam finire, mortem oppetere, ad exitum vitæ vocari.

Morosus.

Wayward, crabbed, or froward.

Cum nemine prorsus tibi convenit: tui mores ab omnium moribus abhorrent: aptus non es, ineptus es, minimè accommodatus ad mores, ad consuetudinem, ad naturam, ad ingenium cujusquam: nescis uti cujusquam consuetudine: alienus es ab omnium consuetudine ac moribus: non facilè tuos mores ad cujusquam mores conformas: morosus es, nimiúmque difficilis in consuetudine & usu: ità te morosum difficilémque

cilémque præbes in consuetudine, ità mores aliorum fastidis, ut nemo te, tu nemine uti possis; ut neque tu quenquam, neque te quisquam ferre possit; ut neque tu consuetudine cujusquam, neq; tuâ quisquam uti possit. Vide, *Difficilis in consuetudine.*

Mors immatura ex intemperantia.

Of intemperance, untimely death; or Through disorder in diet and surfetting, many die before their time.

Multos adolescentes conficit, perdit, immaturâ morte afficit, cruditas, crapula, immoderata, dissoluta victûs ratio: largiore, uberiore, pleniore cibo utuntur adolescentes, quàm ut stomachus digerere, ferre, sustinere possit, quàm ut vitæ conducat; id quod sæpe illis immaturæ mortis causam attulit.

Mors sine sensu est.

Death is without sense, or, Dead men feele not.

Nullus in morte residet sensus, mors nullum habet sensum, mortui sensu carent, mortuis nullus inest sensus, extra sensum mors est, sensus à mortuis abest, morte sensus amittitur, sentiendi vis morte extinguitur.

Multi non sapientes, secundis rebus sapientes habiti.

Many unwise men reputed as wise in their prosperity.

Multi, cùm sapientes non essent, summæ tamen sapientiæ nomen prosperis temporibus tulerunt, nacti sunt, consecuti, adepti: multi, cùm sapientiam haberent nullam, summam tamen posidere secundis temporibus crediti sunt, in prospera fortuna, secunda, læta, feli-

lici, optima, secundis rebus, rebus ad voluntatem fluentibus, cùm nihil esset adversi, cùm rebus omnibus esse optimè, cum omnia facillimo cursu procederent, jucundissimis, lætissimis, optimis temporibus.

Multis imperare, optabile.

It is a wished thing to have rule over many.

Optabile est, imperium in multos habere, habere multos quibus liceat imperare, qui pareant imperatis, quorum operâ jure tuo, pro tuo jure, pro potestate, tuo arbitratu possis uti, multis dominari, multis præesse, paratos ad voluntatem, ad imperium, ad nutum habere multos.

Munere afficere.

To give a present.

Donare cuiquàm, dona dare, largiri, munus offerre cuiquam, donis quenquam afficere, donare quenquam munere, dona in quenquam conferre, munera conferre, liberalis in quenquam esse, liberalitate uti, liberalitatem exercere non soles, in consuetudine non habes.

Munere egregiè perfunctus.

Hee hath ended his office with great commendation.

Magnificentissimè perfunctus est munere ædilitatis, præclarè se tractavit ædilitatis munere, ædilitatem summa cum laude gessit, nihil fecit non egregiè, justitiæ laude præstitit, specimen dedit minimè dubium virtutum suarum: ædilem se præbuit egregium, præstitit, ostendit: summam ex ædilitate laudem est consequutus, sibi comparavit, sibi peperit, cepit, tulit, retulit. Vide, *Magistratui rectè præfuit.*

Mutas

Mutas sententiam.

You change your minde or opinion.

Non permanes in eadem sententia, non persistis, non perseveras, non pergis : tuam sententiam non retines, non tueris, non servas : tibi non constas, discedis à sententia, labas in sententia, eadem non est, fixa non est, infirma est tua sententia, mutas sententiam, consilium, opinionem, discedis à sententia, consilio, opinione, sensus tuus non idem est, alius nunc est, immutatus est. Bono viro sensum rectum deponere, difficile est. Non ità flexibilem esse tuam voluntatem putâram, Vide, *Vir bonus constans est*.

Mutata de pace sententia.

His judgement is changed concerning peace.

Anno proximo, superiore, pacis autor præter cæteros eras, nunc videris à pristina causa descivisse: non quod anno proximo, nunc idem de pace sentis : tua de pace sententia cum superioris anni sententia convenire non videtur : non eadem tua est, quæ anno proximo, superiore, de pace sententia : pacem unus omnium maximè tuebaris anno superiore, nunc alia tua mens videtur, non idem sensus, diversa opinio.

Mutata sententia.

Your minde is changed.

In sententia non permansisti, sensum mutâsti, aliter existimas, à pristina sententia descivisti, à te dissentis, diversam opinionem suscepisti, cepisti. Vide, *Mutas sententiam*.

Mutatio rationis.

Alteration of state, another condition, or the case is changed.

Diversa nunc mea ratio est, non eadem est: immutata

est ratio rerum mearum: alius est rerum mearum status: aliter se meæ res habent, non eodem loco sunt.

Mutuò nos amamus.

Wee love each other alike.

Mutuò amamus inter nos, pariter, æque, similiter, vicissim, amore non dissimili, mutuo, pari: par voluntas ab utroque nostrûm accipitur, ac redditur.

Natura.

Nature.

Mos hic omnium est, consuetudo est, institutum est, moris est, consuetudinis, instituti, mos obtinuit, invaluit: ità fere omnium consuetudo, mos communis, nemo non ità consuevit, omnibus est à natura tributum, ità naturâ comparatum est, ità comparatum est, habent hoc omnes à natura: ita facti, ità instituti naturâ omnes sumus, ut vim vi repellamus, ut ab injuria nos tueamur.

Naturâ avarus.

Borne to be a niggard, or naturally covetous.

Multis argumentis inclinatum, ac naturâ propensum te ad turpissimum & execrabile vitium avaritiæ judicavi: quod multis argumentis potuerim conjicere, colligere, intelligere, suspicari ad avaritiæ vitium naturâ propendes, tua te ad avaritiam natura ducit, avaritiæ studiosus es exhortante naturâ, naturali quodam studio ad avaritiam inclinas, sequeris avaritiam quadam naturæ inductione.

Naturâ omnibus accomodatus.

A nature meet for all things, or framed of nature to all purposes.

Præcipuo quodam naturæ munere aptus erat, accommo-

commodatus, appositus erat ad omnia, factus ad omnia videbatur: ingenium acceperat à natura ad omnes res appositum, atque accomodatum: eo erat, eo utebatur ingenio, quidvis ut exequi & præstare satis commodè posset: natus ad omnia videbatur: dederat hoc ei natura, quicquid aggrederetur, ut egregiè conficeret, ut excelleret: habebat hoc à natura, ut quamcunque ad rem se conferret, quamcunque rem capesseret, eâ non pessimè persungeretur, ex ea cum laude discederet. Vide, *Ad omnia aptus.*

Necessitati parendum.

Necessity or need hath no law.

Sapientis est, sapientiæ est, consilii est, rationis est, sapientem decet, tempori cedere, necessitati parêre, rationem temporis habere, consulere temporibus, conformare se ad temporis rationem, consilia & actiones tempore moderari, pro temporum statu & suscipere, & deponere, ità se gerere, ut præcipere tempus videatur, ut temporis ratio ferat ac postulet: quasi ducem sequi in agendis rebus, quasi consiliarium habere tempus, consiliario uti tempore nos decet.

Nec usui, nec incommodo esse.

Neither to further nor to hinder.

Si tibi utilis esse non possum, incommodare tibi nolo, incommodo tibi esse, incommodo te afficere, incommodum tibi afferre, parere, præbere.

Negotiari.

To be occupied, or to traffique.

Mediolani negotiatur, habet negotia, gerit negotia, mercaturam exercet, res agit, negotia tractat.

Nemini

Nemini fidendum.

No man is to be trusted.

Nemini, vel ſummâ neceſstudine conjuncto, habenda fides eſt: nuſquam tuta fides: cavendum eſt nè cujuſquam fidei nos credamus, committanmus, res noſtras commendemus: cautionis eſt, ſapientiæ eſt, conſilii eſt, nemini ſe credere, committere, nemini planè confidere, nullius in fide omnia ſtatuere, ponere, collocare: quis eſt, quem tibi fidum præſtare poſsis; cujus incerta, dubia, infirma, fluxa, fides non ſit?

Nemini maledicendum.

No man is to be ſpoken ill of, or reviled and railed at.

Convitium cuiquam facere non debemus: malè cuiquam dicere non decet: dicere convitium cuiquam, jacere convitium, conferre convitium in quenquam, conviciis quenquam afficere, vexare, exagitare, jactare, turpe eſt, laudis non eſt, laudi non eſt.

Nemo ab omnibus incommodis liber.

No man free from all ill fortunes.

Quis eſt, qui nihil in vita mali videat, nihil ſuſtineat incommodi, nullam ferat calamitatem? cujus eſt perpetua felicitas, nullis interrupta malis? nemo fortunâ utitur perpetuè bonâ: nemini res ad voluntatem ſemper fluunt: nemo eſt cui proſperè omnia ſuccedant, nihil contra voluntatem eveniat, nullum accidat infortunium, ſecunda ſint omnia, optata omnia contingant. Nemini ſua conditio ſatisfacit; nemo eſt, qui acquieſcat fortunæ ſuæ.

Nemo

Nemo sine crimine.

No man without some fault.

Omnes in omnem culpam prolabuntur: incurrunt homines in omnem iniquitatem: nulla culpa est, quæ non hodie subeatur: omnes in omni scelerum flagitiorúmque genere volutantur: omnem improbitatem omnes amant: nullum hodie flagitium ignoratur, prætermittitur.

Nemo tantum habet, quantos sumptus facere possit.

No man hath so much, as he hath waies to spend it; or, No mans wealth is so great, but his expense may be greater.

Quis ità firmus ab opibus est, quis ità fortunæ bonis affluit atque abundat, cujus tantæ divitiæ sunt, quis tantum possidet divitiarum, quis opibus adeò pollet, cui res familiaris ità copiosa est, cui tantum fortuna largita est, de suis bonis impertivit, communicavit, ut sustinere sumptum possit, ut respondere sumptui possit, ut sumptum ferre possit, ut quantum res postulat, tantum facere sumptum, tantum erogare possit?

Nè quid dicam tristius.

To tell no worse newes, or, That I may tell no heavy tidings.

Nolo tristius quicquam dicere, nolo malis omnibus hanc rem prosequi, nolo malè ominari.

Nè sis autor.

Be not the author.

Noli me hortari, cohortari, adhortari, ut hoc faciam: nè mihi sis autor hujus consilii, nè me rationibus ad hoc

hoc impellas, nè cohortatione utaris, nè cohortationem suscipias.

Nihil sine numine felix.

Nothing happy without the grace of God.

Qui suas ad cogitationes Deum non adhibet, suis in cogitationibus non confugit ad Deum, sua consilia ad Deum non refert, cujus animus cum Deo nunquam loquitur, sæpe illum fallit humana prudentia, sæpe is ab humana prudentia in fraudem, in errores inducitur, sæpe labitur, aut offendit, aut errat: ab humana prudentia ductus, ducem sequutus humanam prudentiam, humanæ prudentiæ ductu, falsâ quadam rerum humanarum specie deceptus.

Nihil est laus ab illaudatis profecta.

To be praised of dishonest men, is nothing worth.

Ea de laude minimùm laboro, eam laudem minimi puto, reputo, facio, duco, æstimo, pendo, flocci facio, contemno, respuo, aspernor, nullam puto, in minimis pono, in postremis habeo, ab ea laude non pendeo, ea me laus minimùm movet, parùm afficit, non tangit, non capit, non ducit; eam laudem non specto, non amo, non curo, non expetendam duco, inter optabilia refero, (& hæc omnia passivis licet iisdem verbis convertere) quæ proficiscitur ab iis, qui ipsi in laude non vivunt, qui laudem ipsi nullam consequuti sunt, qui ab omni laude procul absunt, quibus ipsis laus nulla tribuitur.

Nimis arrogans.

Too proud, or too arrogant.

Nimium tibi tribuis, arrogas, assumis. Vide infrà, *Nimiùm es superbus*

Nimis

Nimis studiosus.

Too too studious, or too much given to study.

Nunquam te explent studia, tua nunquam expletur, aut satiatur studiorum sitis, nimius in studiis, nimium te studiis dedisti: præter modum, supra modum, extra modum, parùm modicè, immoderatè, minùs moderatè, sine modo, nimis intemperanter studia colis, tractas, exerces: nimiâ studiorum cupiditate flagras: te studiorum amor, & consuetudo nimiùm tenet.

Nimiùm es superbus.

Thou art too proud.

Nimiùm tibi places; plus tibi assumis, quàm deceat, quàm liceat, conveniat, æquum sit, oporteat, ratio ferat, patiatur, concedat: nimiùm te effers: arrogas tibi plus quàm licet: altiùs quàm oporteat, ipse te extollis: ità superbè agis, ut ferri non possis: superbiâ es prorsus non ferendâ, parem tibi esse neminem vis, te cunctis antefers, omnes despicis te verò unum suspicis, amas ipse te sine rivali, tibi ipse magnus es atque eximius, omnia putas esse in te uno collocata, fortunam ipsam minùs esse teipso fortunatam putas, persuasum habes tuis te fortunis ipsam fortunam anteire.

Nimius labor in studiis.

Excessive labour in study.

Nimis elaboras, invigilas, sudas, excerces te nimis immoderatè, supra modum, intemperanter in studiis: nimiùm laboriosè studia tractas, colis, exerces: sustines laboris plus quàm satìs est in studiis exercendis: sic elaboras in studiis, ut vires tuas imminuas, consumas, exhaurias, debilites, infirmes, affligas.

Nobili

Nobili necessariò virtuti studendum.

It is necessary for noble men to study vertue.

Quicunque honesto, claro, non obscuro, summo loco, claris parentibus natus est, ex nobili familia, clarâ stirpe, ei major quàm cæteris, colendi præclara studia, exercendarúmque laudandarum artium necessitas imponitur: habet hoc nobilitas & familiæ splendor, ut vitæ laudabiliter & cum virtute traducendæ, non modò occasionem, verùm etiam causam, néque causam tantùm, sed etiam necessitatem afferat: quem familiæ nobilitas commendat, oportet eum ad liberalium doctrinarum studia, ad studium summæ laudis, ad omnem laudem, ad decus eò studiosiùs incumbere, ad excellentem omnium rerum cupiditatem eò vehementiùs excitari: si quis ex egregia, nobili, præclara, illustri domo natus est, majore, quàm quivis alius, urgetur virtutis expetendæ necessitate.

Noctem studiis assumere.

To watch all the night at study.

Vigilare de nocte, noctu, per noctem: noctem studiorum causâ cepi: nocturnas vigilias diurnum ad studium cœpi adjungere, diurno cum studio conjungere: ad studia jam etiam aliquantum noctis assumo.

Nolo Rempublicam in discrimen adducere.

I will not hazard the common-wealth.

Nolo summam Reipublicæ, salutem Reipublicæ, publicam rem in discrimen, in dubiam fortunam adducere, deducere: non committam, ut incertam fortunam Respublica subeat, ut periclitetur Reipublicæ salus, ut in dubium vocetur, in periculum, in discrimen veniat.

Nomen

Nomen ex ſcriptis.

Immortall name by writings, or famous for ever.

Si tua ſcripta ad exitum perduces, perficies, conficies, abſolves, ſi tuis ſcriptis finem impones, extremam manum impones, perpetua erit, æterna, immortalis tua fama; nunquam deficiet, conſeneſcet, peribit, obſcurabitur, extinguetur, delebiur; nulla dies tuam famam terminabit, nullum temporis ſpatium circumſcribet, nulla vetuſtas corrumpet; vigebit in omnes annos tua fama; omnis te poſteritas cognoſcet, tuas laudes excipiet ac tuebitur; nomen tuum immortalitati commendabis, immortalitate donabis, immortalitatis præmium conſequêris, non ſimul cum corpore mors tuum nomen extinguet, delebit, auferet; tuum nomen ab interitu vindicabis, in hominum memoria tenebis, æternâ laude illuſtrabis, decorabis, afficies, ornabis; de te poſteritas omnis audiet, ac loquetur.

Non contendendum cum fortioribus.

Strive not with thy ſtronger.

Contendere, certare, pugnare, altercari cum valentioribus non debemus: adverſus valentiores, firmiores, robuſtiores, paratiores à viribus ſuſcipienda contentio non eſt.

Non cunctandum.

It muſt not be lingred, or delayed and deſerred.

Si exploratum tibi eſt, poſſe te illius regni potiri, illo regno potiri, regnum illud obtinere; non eſt cunctandum, producenda res non eſt, protrahenda, differenda non

non eſt, mora facienda nulla eſt, interponenda non eſt, omnis tollenda mora, languor omnis abjiciendus. Vide, *Feſtinanter agendum.*

Non dubito quin ſummus futurus ſis.

I doubt nothing to ſee you in great eſtimation.

Non dubito, quin ſummum atque altiſſimum gradum civitatis obtineas: nulla me dubitatio tenet, nihil mihi dubitationis relinquitur, non eſt cur dubitem, quin ea aſſequaris, quæ in Repub. putantur eſſe ampliſſima; quin futurus in civitate ſis honeſtiſſimus, ampliſſimus, eximius, honeſtiſſimo loco, ſummo loco, ſingulari loco.

Nondum aſſuefactus es laboribus.

You are not yet accuſtomed to paines.

Nondum laboribus aſſueviſti: nondum es à laboribus aſſuefactus, laboribus aſſuefactus, aſſuetus: labores ferre ac ſuſtinere nondum conſueviſti: labores nondum ſatis expertus es, ſenſiſti, tuliſti: nondum es in laboribus plenè verſatus, exercitatus: rudis es, inſolens in laboribus: nondum tibi familiaris labor eſt.

Nondum planè res abſoluta.

Not yet fully ended.

Sublata res tota non eſt, ſed magna tamen ex parte profligata: parùm abeſt, quin ad exitum res pervenerit: eò res proceſſit, ut ab exitu non longè abfuerit, ut ad exitum penè pervenerit, exitum penè attigerit.

Non eſt cauſa mutandæ ſententiæ.

You have no cauſe to change your minde.

Quid eſt, quod aliam in partem traducere me debeat? cur hanc opinionem abjiciam? cur hunc deponam ſenſum? cur ab hac ſententia deſciſcam, diſcedam? cur aliter ſentiam? cur à me ipſo diſſentiam?

Non

Non esse solvendo.

He hath not wherewithall, or, He is not able to pay.

Solvendo non sum : non est, ut possim solvere: non habeo unde solvam : non suppetit, unde creditoribus satisfaciam.

Non multum edo.

I eat not much, or but a little.

Non multum cibi sum:minimè sum edax:tenui cibo utor.

Non nisi sospes proficiscaris.

Travell not except you be strong, or, Be sure you have your health before you journey.

Ne te viæ, nisi confirmato corpore, committas: nisi rectè valeas, nè te in viam des. peregrinandi consilium nisi valetudine firmâ utaris, omitte. Vide, *Iter omittendum infirmâ valetudine.*

Non punitus.

Not punished.

Pœnam effugit: elapsus est: impunè illi fuit : impunitatem est assecutus: pœnam nullam tulit, sustinuit, perpessus est : evasit ex judicio: absolutus est: absolutionem est adeptus.

Non satis religiosus.

Not very devout.

Non satis diligenter, parùm piè, minùs religiosè quàm conveniat, sacris operam das, in templo versaris, Deum colis : satis piè non agis in templo : pietas in te desideratur, requiritur: non eam pietatem, non eam religionem, quæ Deo debetur, præstas in templo.

Non ſum inconſtans, quòd hominem ingratum negligo.

I am not inconſtant for ſetting light by an unthankefull perſon.

Non puto mihi famam inconſtantiæ pertimeſcendam, ſi tam ingratum hominem, tam immemorem officii, proſequi novis officiis nolui: non vereor, nè quis mihi tribuat, aſcribat, aſſignet inconſtantiæ levitatem; nè quis in me inconſtantis animi, levis, mobilis, inſtabilis, parùm firmi vitium conferat; nè quis mihi notam inurat inconſtantiæ; nè inconſtantiæ nomine malè audiam, ſuſpectus ſim; nè accuſer, quaſi parùm in officio conſtans, quaſi diſceſſerim à priſtina conſuetudine, quaſi diſciverim à meipſo.

Non tibi adulor.

I flatter you not.

Noli putare, me hoc auribus tuis dare, gratiam tuam aucupari, hoc me loqui ad voluntatem, me velle tuis auribus inſervire, nec eſſe blandum, aſſentatione uti, aſſentationis artificio tuam gratiam quærere: nè me putes fictè loqui ad colligendam benevolentiam tuam, ut gratiam à te ineam, te mihi ut adjungam, tuam in amicitiam ut me penitus inſinuem.

Non tuâ, ſed meâ intereſt.

It is not your part, but mine; or, It is no matter to you, but it concerneth or toucheth me very much.

Hoc tuâ nullam in partem intereſt, meâ multum: tuâ minimum refert, meâ plurimum: ad te nihil, ad me valde pertinet: tua res in hoc nulla, mea verò agitur maxima: hoc ad tuas res momenti nihil habet, vim nullam

nullam habet, minimum valet, ad meas valet in omnes partes, multum intereſt, refert, multum habet ponderis.

Novitatis cupidus.

Deſirous of newes.

Res novas quæris, cupidus es rerum novarum, ſtatus hic te minimè delectat, novitatem amas, novitati ſtudes, faves.

Novi tuarum rerum ſtatum.

I know your ſtate well.

Novi, cognitum habeo, probè teneo ſtatum rerum tuarum : qui ſit rerum tuarum ſtatus, optimè ſcio, præclarè novi, egregiè intelligo : de tuis rebus planè mihi conſtat, exploratum eſt, exploratum habeo, compertum habeo, mihi dubium non eſt, obſcurum non eſt: non me fugit, latet, præterit ſtatus rerum tuarum.

Nulla merita.

No deſerts.

Non valde de me meritus es, non magna in me beneficia contuliſti: gravia non ſunt, exigui momenti, parvi ponderis ea, quæ meâ causâ feciſti: beneficium vel à te nullum accepi, vel accepi minimum: exigua ſunt, quæ apud me beneficia collocâſti, poſuiſti : non magnis à te ſum affectus beneficiis: beneficia tibi debeo non ita magna: obligâſti me, obſtrinxiſti, devinxiſti mediocribus officiis.

Nullius pretii homo.

One of no account, or whom no man careth for, or ſetteth a point by.

Valdè miror, quòd hominis deterrimi ac ſordidiſ-

ſimi conſuetudine utaris: mirari ſatìs non poſſum, quòd ejus te hominis uſus & conſuetudo delectet, cujus infima conditio ſit, qui ſit infimæ conditionis, humillimi loci, obſcuri loci, nullius loci, nullius ordinis, nullius pretii, deſpectus, abjectus, contemptus, terræ filius, inops ob omni prorſus exiſtimatione, neque à ſeipſo neque à majoribus commendatus, nullâ majorum laude, nullâ ſuâ virtute commendatus, honeſtatus, nobilitatus, inſignis.

Nullo in honore eſſe.

To be of no credit or eſtimation.

Prorſus jaces: nulla tua exiſtimatio eſt: nullum apud homines locum obtines, nullo loco es, nullus es, nullo in honore es, nullius te pretii homines ducunt.

Nunquam tibi deero.

I will never fail you, or leave you.

A me omnia in te ſtudia atque officia, quæ quidem ego præſtare potero, velim expectes: mea omnia ſtudia atque officia polliceor: præſtò tibi ſemper fore me velim exiſtimes, planéque tibi perſuadeas, ſi quid valebo, valebo tibi: hoc editum ex oraculo puta, hoc tibi confirmo, ac re præſtabo, nullum me ſtudii genus aut officii, quod ad rem tuam ſit, quod ad rem tuam pertineat, quod ad rem, laudem, dignitatem tuam valere videatur, ullo eſſe loco prætermiſſurum.

Nunquam tua merita compenſabo.

I ſhall never requite your deſerts.

Nullam unquam tuorum meritorum partem aſſequar: nunquam nè minima quidem ex parte tuis in me meritis ſatisfaciam: nunquam omnino tibi ſolvam quantum debeo, ac nè ulla quidem ex parte: officia tua nunquam rependam, remunerabor, remetiar, compenſabo,

ſabo, officiis paribus æquabo. Vide, *Merita tua non aſſequor*.

Nuntius ſiniſter.

Evill newes.

Rumores de illo duriores erant: adverſa quædam de illo erant allata: nuntii venerant triſtes, adverſi, *in*fauſti, parùm commodi, minimè læti, parùm ſecundi: gravior de illo fama pervenerat, diſſipata erat, pervulgata: duriora quædam, graviora erant ſignificata, jactabantur, ſermonibus diſſipabantur.

Ob avaritiam vituperatus.

He is diſpraiſed for his covetouſneſſe.

AVaritiæ nomine malè audis, avaritiæ flagras infamiâ, laboras infamiâ: avaritiæ tibi crimen objicitur, exprobratur: in te confertur avaritiæ culpa: tibi avaritiæ nota inuritur. ſuſpectus in primis es avaritiæ nomine: accuſaris, reprehenderis, exagitaris, ut in avaritiam pronior, ad avaritiam proclivior, ut homo divitiarum nimis appetens, immoderatè ſitiens, ſupra modum cupidus, cupidior quàm ſatis eſt, nimius in divitiarum cupiditate.

Obeſt valetudini.

It is hurtfull to me, or it maketh me ſick.

Igne uti ſine valetudinis damno mihi non licet: ſi ad ignem accedo, obeſt valetudini, valetudinis cum detrimento fit, læditur valetudo, damnum facit, infirmatur, incommodo afficitur.

Ob liberalitatem laus.

Praiſe for his liberalitie.

Tuum nomen liberalitate extolles, efferes; tuam lau-

dem excelſo, ſublimique in loco, atque in illuſtri quadam ſpecula liberalitas conſtituet, collocabit: ad ſummam laudem, ad ſumma, ducem ſecutus liberalitatem, duce liberalitate, pervenies.

Obliviſcendum malorum.

All evill haps or ill fortunes must be forgotten.

Lætior tibi vita eſſet, jucundior, tranquillior, tranquilliùs ageres, ſi tuos caſus obliviſcereris, ex animo tuo, mente, memoriâ deleres; ſi memoriam tuorum temporum omitteres, deponeres, abjiceres, ex animo deleres; ſi tua priſtina mala, tuos caſus, tuorum temporum varietatem oblivione voluntariâ contereres, apud te deleret oblivio.

Ob oculos.

Before a mans eyes.

Tota mihi illa regio in cubiculo meo ſedenti erat in conſpectu, ante oculos erat, ſub oculis erat, ob oculos erat, ad oculos occurrebat, in oculis erat, ſeſe oſtendebat, patebat, aperiebatur, exponebatur.

Obſecravit me ut fidem ſervarem.

He humbly desired me to keep promise.

Meam fidem imploravit, ſuppliciter mecum egit, rogavit me quàm ſuppliciter potuit, ut fidem præſtarem, tuerer, ſervarem, ſolverem, ut ſtarem promiſſis, ut in fide permanerem, ut promiſſa perſolverem.

Obviàm ire amicitiæ gratiâ.

To go to meet him for old acquaintance.

Obviàm ibo, obviàm procedam, occurram, ut offi-

cium

cium amicitiæ debitum persolvam, ut id præstem quod amicitia postulat

Occupato non molestus.

Not to be troublesome to him that is occupied with weightie affaires.

Nolo tuas occupationes impedire, tibi tam occupato molestus esse, molestiam exhibere, obstrepere: nolo tuorum negotiorum cursum impedire, tuis rebus impedimento esse, avocare te à tuis negotiis, curis, occupationibus.

Officiosissimus,

Most officious, or readiest at all assayes.

Erat in omni genere officii maximè omnium diligentissimus, omnis officii diligentissimus: vincebat, superabat, anteibat, antecedebat omnes, excellebat omnes, antecellebat omnibus diligentiâ: par illi, æqualis, similis, cum illo comparandus, æquandus, conferendus, componendus in diligentia nemo fuit. Fide semper fuit & officio singulari: si complecti hominem volueris, neminem habebis, cùm res tuæ postulabunt, neque præstantioris animi, neque majoris in te benevolentiæ.

Ominosum.

An ill token, or signifying some evill hap to come.

Malè veteres ominabantur, augurabantur, infaustum omen, mali eventûs, omen adversum, calamitatem portendens, incommodum significans, judicabant, si quercus fulmine percuterentur, ferirentur, fulminis ictum sentirent, de coelo tangerentur.

Omnes morti obnoxii.

All men are subject to death.

Paterni obitûs dolorem hæc ratio depellat, quòd omnibus impendet mors: hac omnia lege creata sunt, ut morte deleantur, extinguantur, tollantur.

Omnes omnibus calamitates incumbunt.

All sorts of men shall feele the smart of ill, or trouble.

Ea temporum impendet conditio, ut optimè actum cum eo putem, qui antè è vita discesserit: omnibus omnia impendent mala: manet omnes, impendet omnibus, urget omnes, adventat, appropinquat, jam adest eadem calamitas: nemini rectè erit, nemo erit cui pessimè non sit, qui pessimè se non habeat, qui non adversâ fortunâ utatur, qui non adversis fortunæ fluctibus jactetur: communis erit, eadem omnium, par, simillima fortuna: suum quisque miseriarum pondus sustinebit: vexabit omnes eadem calamitas: miserrimè cum omnibus, atque infeliciter agetur: expers malorum nemo erit, miseriis nemo vacabit: malorum incendio flagrabit unusquisque. Nulla est acerbitas, quæ non omnibus impendeat, immineat, quæ non omnes maneat: adversa omnes omnia sustinebunt: pari omnes calamitate premuntur: communis erit omnium, non propria cujusquam malorum tempestas, vis malorum, iniquitas fortunæ. Vide, *Nemo ab omnibus incommodis liber.*

Omnia debeo tuis beneficiis.

Your benefits deserve all I can doe.

Omnia tibi studia, omnia prorsus officia debeo tuis beneficiis: præstare cogor tuâ causâ quicquid possum,

quantum

quantum valeo, quantum consequi viribus possum, quantum est in me situm: tua in me beneficia, meum omne studium, meum officium, omnes à me curas, omnem industriam, omnia denique quæ in me sunt, non solùm postulant, verùm etiam exigunt: quid est quod ego tuâ causâ non debeam? obsequi tuæ voluntati, morem gerere, parêre, inservire prorsus in omni re debeo.

Omnia nihili facio.

I set not a rush by all the world, or care not a straw for it.

Trahantur per me pedibus omnia, non laboro: nihil me afficit, nihil me tangit, nullâ re moveor, de quavis re súsque dèque fero, æquè omnia contemno, fastidio, respuo: nullà res apud me pondus habet: nullius momenti est, in pretio est, nè minimi quidem est.

Opera frustrata.

My travell or labour is in vaine.

Nunc me sentio frustra elaborasse, inanem laborem suscepisse, spes meas infirmis & labantibus fundamentis esse nixas; me ducem habuisse, ducem secutum esse incertam cæcámque spem; arido solo infructuoso campo, arenæ semina commisisse, mandâsse: imprudentiam consilii mei exitus rei mihi declarat, spe sum deceptus, ductus sum inani studio, laterem lavi, operam malè posui, oleum & operam perdidi, studium inutiliter consumpsi, locavi.

Opinio inveterata.

A setled opinion.

Erat hæc in animis hominum inveterata opinio, pervetus, diuturna, multi temporis

Opinor.

Opinor.

I suppose, or think.

Opinor, arbitror, puto, autumo, existimo, judico, censeo, duco, ità mihi persuasi, in animúm induxi, pró certo habeo, exploratum habeo, minimè dubito, planè credo, prorsus, omnino, penitus, certò, pro certo, minimè dubitanter, exitum fore, qualem sum auguratus, qui augurio meo respondeat, quem prædixi. Vide, *Meditari.*

Opportunitas amissa.

Opportunitie let slip

Amissum tempus est: elapsa de manibus est, abiit, præteriit, fugit, evanuit, amissa est, nulla jam est, prorsus periit occasio, tempus, opportunitas.

Opulentum patrimonium disperdis.

To waste a rich patrimony, or his fathers lands and goods.

Pater tuus opes, divitias, rem, ea quæ tu possides, quæ tibi reliquit, bonis artibus, honestis rationibus, laudabiliter, honestè bona quæsivit, collegit; at tu malis artibus, improbis rationibus, inhonestè, turpiter, per nequitiam, per luxum ac libidinem patrimonium exhauris, dissipas, consumis, perdis, malè perdis, disperdis. Vide, *Patrimonium dissipare.*

Opus inchoatum.

A work begun.

Opus non modò non perfectum, confectum, absolutum, ad unguem factum, sed inchoatum, ac rude reliquisti: tantum abes à perfectione operis, ut principia

vix

vix appareant: tantum abest ut opus ad finem perduxeris, ut minimùm ultra principia processeris, ut in ipsis penè principiis constiteris, hæseris: vix opus instituisti, vix aggressus es: operis initium fecisti, à fine autem longè distas: rem tu quidem habes institutam, sed perpolitio requiritur: instituta res est, non perpolita: operis tu quidem fundamenta jecisti, fastigium adhuc tamen nullum videmus, nullum extat.

Orestes matrem occîdit.

Orestes slew his mother.

Orestes parentem Clytemnestram suâ manu defôdit, confôdit, perfôdit, vitâ exuit, privavit, morte affecit, punivit, mulctavit, ultus est, vindicavit, interfecit, interemit, occîdit, cecîdit, peremit, trucidavit, obtruncavit, parenti vitam eripuit, mortem obtulit, attulit, intulit, vim intulit, attulit, manus attulit, intulit.

Ornatus animi & fortunæ bonis.

Beautified with the gifts of minde, and of fortune.

Honestus, gravis, plenus officii, bonus planè vir, & cùm virtutibus, tùm etiam fortunâ satis amplâ ornatus: animi bonis abundat, nec fortunæ tamen bona desiderat: animi bona multa, fortunæ non pauca possidet.

Ostendam me rectè fecisse.

I will justifie that which I have done, or prove that I have done well.

Omnino constitui, decrevi, deliberavi, meum factum purgare, probare, rationibus tueri: id mihi propositum planèque certum est, ut rationem reddam consilii mei: agere, probare, tueri, defendere, sustinere meam causam

ſam prorſus volo, argumentis minimè dubiis oſtendere, rationibus perſuadere, non me caſu, non temerè, non inani quadam voluntate, repentino mentis impetu, nullâ ſatis firmâ, certâve causâ commotum, adductum, impulſum: quod feci oſtendam jure factum, conſilio factum, optimis de cauſis, ratione ſuadente, ratione duce, certo judicio, rectè & conſideratè; ità factum, ut reprehendi non poſſim; ut mihi temeritatem, imprudentiam, inopiam conſilii nemo poſſit objicere, nemo poſſit in controverſiam, in dubium vocare, meritò damnare, vituperare, accuſare, exagitare.

Parcus ob egeſtatem.

Sparing or not liberall becauſe of povertie.

PArcus es in conferendis muneribus, quia copiæ tibi non ſuppetunt: anguſta eſt tua liberalitas pro tenuitate copiarum: ideo benignus & liberalis valde non es, quia non valde abundas, non valde copioſus es: quî poteſt eſſe prolixa atque ampla tua liberalitas, cùm anguſta ſit res tua familiaris? largiris tenuiter, infra modum potiùs, quam ſupra modum, quia non ſatis à copiis paratus es: ideo largè non das, quia quod des, non habes.

Parentes liberos ad virtutis ſtudia cohortentur.

Let parents exhort their children to the ſtudy of vertue.

Decet parentes illos, qui liberis conſultum volunt, non eos ad rem cohortari, quam facilè, nullo negotio, arbitratu ſuo tum largitur, tum eripit fortuna; verùm ad eas artes, quarum vitæ par uſus & poſſeſſio eſt: autores

tores filiis parentes esse debent,ut ad eas artes, ad earum artium studia sese conferant, applicent, animum adjungant, totò animo incumbant, quarum possessio vitam æquat: impellere filios parentes debent, incitare consilio, rationibus, argumentis adducere ad eas artes, laudare illis eas artes,ostendere illis earum artium fructum, hortatores esse ad eas artes, id consilii dare filiis parentes debent, ità consulere, eam suscipere cohortationem, eâ cohortatione uti: ea demum est apud filios egregia parentum cohortatio, quâ impelluntur ad eas disciplinas, quarum est æterna possessio, quarum nobis fructum una mors adimit, quarum usus interitu vitæ, nullâ re præterea terminatur. Filium tuum imitationem velim erudias.

Parenti vim afferre facinus atrocissimum.

A most wicked offence to offer wrong or violence to thy father.

Nullum crimen, piaculum, scelus gravius est,aut detestabilius, quâm patri manus afferre,vim inferre: maximo se astringit scelere, grave piaculum admittit, impiè facit qui parentem violat, lædit,qui violat eam pietatem quæ parenti debetur: nullum scelus abest ab eo scelere, in uno illo scelere omnia insunt scelera, cùm parenti vis infertur.

Parentibus senibus liberi solatio sunt.

Children a comfort to their aged parents.

Parentum ætas ingravescens filiorum in adoloscentia conquiescit: parentum imbecillitas filiorum nititur adolescentia: parentum senectutem fulcit ac sustentat filiorum adolescentia: subsidio est labantibus parentum viribus adolescentia liberorum: senio parentum subveniunt adolescentes filii.

Paries

Paries labefactatus.

A weakened wall.

Hic paries vitium facit, rimam ducit, rimam agit, labefacit, labefactatur.

Parva extollere.

To extoll or magnifie things of no price or value.

Magni oratoris est humilia tollere, efferre, ea quæ jacêre videntur, excitare atque erigere, obscuris dare lucem, splendorem afferre, obscura illustrare.

Parvus animus.

An humble minde, a base courage or stomack.

Ex humili animo, abjecto, pusillo, exili, jejuno, angusto, gloriæ cupiditas non emergit, exoritur, existit, effluit: angustos animos ampla & præclara cogitatio non ingreditur.

Pater colendus.

Thy father is to be reverenced.

Debes patrem tuum colere ante omnes homines: est cur patri tuo præcipuum quendam honorem præstes: tui muneris, tui officii, tuarum partium est, tuum munus, tuum officium, tuæ partes sunt, hoc in te convenit, ad te pertinet, à te postulatur, hoc tibi omnis ratio suadet, proponit, ut patrem tuum præcipuo quodam honore colas, observes, tuearis, afficias.

Patriæ res nescire, dedecus.

To be ignorant in the manners of thy native countrey, is a foul shame.

Turpe imprimis est, dedecus est, in patria peregrinari,

nari, hoſpitem eſſe in iis rebus quæ ad patriam pertinent; ea non tenere, ſcientiâ non comprehendere, uſu, doctrinâque percipere, in quibus patriæ res agitur.

Patriam ab interitu liberavi.

I have delivered my own countrey from utter ruine.

Patriam ſervavi, patriam ab exitio vindicavi, patriæ incendium extinxi: ſalutem attuli, peperi, dedi patriæ: operâ meâ patria ſtat: cadentem patriam ſuſtinui, labentem confirmavi, labentem excepi: ego ſalus patriæ fui, à me ſalutem accepit patria: patriam ab exitio, à pernicie, ab interitu, à peſte eripui, liberavi, tutatus ſum: patriæ mala ſanavi: patriæ ſalutem attuli, incolumitatem peperi, peſtem abſtuli; graviter laboranti patriæ opem tuli.

Patrimonium diſſipare.

To waſte the patrimonie.

Rem conſumis, perdis, diſperdis, malè perdis, diſſipas; in res inutiles, inanes, leves erogas; partam, quæſitam, comparatam, congeſtam ſummis laboribus majorum tuorum, quam majorum tuorum ſumma collegit induſtria. Vide, *Opulentum patrimonium diſperdis.*

Patris diſſimilis.

Unlike his father.

Patris tui diſſimilis es: patrem non refers, non imitaris: parentis tui conſuetudo in te deſideratur: parenti tuo diſſimilem te præbes: tua ratio à patris tui ratione longè diſtat: à patris tui conſuetudine longè diſcedis: non agnoſcitur in te pater tuus.

Paucis agendum.

Diſpatch in few words.

Pluribus tecum agere non debeo, longiorem orationem

onem tua non expectat humanitas, non patitur, non fert, non sustinet, rejicit, recusat, renuit, respuit: amicitia nostra minimè patitur, ut te pluribus rogem.

Paupertas honoribus excludit.

Povertie keepeth a man from preferment.

Sæpe facit inopia, ut honores consequi non liceat: prohibet, arcet, summovet ab honoribus rei familiaris inopia. impedimento egestas est, quò minùs ad ea quæ sunt in civitate amplissima, liceat pervenire: aditum ad honores intercludit rei domesticæ facultas: euntibus ad honores magnas difficultates objicit, magna impedimenta opponit, viam obstruit, obviàm it, occurrit inopia: imparatis à re domestica honores obtinere non facile est, multi negotii, magni operis est: honorum cursum impedit, interrumpit egestas: egentibus non facilis est, non expeditus honorum cursus, non patent honores inopiæ. Vide, *Egestas honoribus impedimento.*

Pecuniæ dives.

Rich in money.

Bene nummatus est, bene pecuniatus, bene paratus à pecunia, instructus à pecunia, abundat nummis, copiosus est à pecunia, minimè pecuniam desiderat, multum habet in arca, refertus est pecuniis, pecuniæ illi multum est, pecuniæ multum possdet, magnam auri vim argentique possidet, in numero habet.

Perditi adolescentes in viam redeunt.

Lost children oftentimes come home again, or, Youth that goeth astray will turn again.

Perditis in adolescentia moribus multi sunt, qui deinde meliorem adepti mentem, meliorem ad mentem & sententiam revocati, resipiscentes, honestiùs vitam instituunt, honestioris vitæ initium ordiuntur, laudabiliorem vitam exordiuntur: multorum est impuris moribus,

ribus, improbis, inhonestis, turpissimis, inquinata adolescentia, contaminata, infecta: vivunt multi turpiter in adolescentia, student vitiis, turpem vitam colunt, inhonestè vitam traducunt, pecudum more vitam transigunt, proclives ad vitia sunt, turpi voluptate capiuntur, culpam facilè committunt.

Perditorum fugienda societas.

The company of wicked men is to be avoided.

Non est cum improbis hominibus jungenda societas, coire societatem, coire in societatem, inire societatem cum perditis hominibus, dare se in societatem perditorum, conferre se, adjungere se, applicare se ad homines perditos, conjungere se, vinculo se societatis obstringere cum perditis hominibus, utilitatis vel maximâ spe propositâ, vel si spes utilitatis maxima ostendetur, non decet, turpe est, minimè debemus; qui se socium ad perditos homines adjungit, cum perditis hominibus coit, perditos sequitur, comitem se præbet improbis, facit turpiter, contrà quàm decet, minimè laudabiliter.

Per fratrem tuum agam.

I will compasse it by your brother, or, I will use your brothers helpe.

Vtar ad omnia tuo fratre: utar operâ fratris tui: fratri me tuo committam, tradam: si quid agendum erit, per fratrem tuum ut agatur, operam dabo. Vide, *Vtar fratre tuo.*

Periculum honoris.

The hazarding of your honour.

Tuus honor agitur, honor tuus in discrimen adducitur, de honore periclitaris. Vide, *Dignitas imminuta.*

Perpetuò gratus.

Alwaies gratefull or thankefull.

Dum vivam, quoad vivam, quatenus vitam producam, donec vivere licebit, dabo operam diligenter, id agam omni ſtudio, curabo, enitar, contendam, in illud ſtudium, illam curam, unam illam rem incumbam, id mihi propoſitum erit in omni vita, eò ſpectabit animus meus, cò curæ cogitationéſque meæ referentur, intendentur, cò mea conſilia dirigentur, ut me tibi memorem gratúmque probem, parem ut gratiam, par pari ut referam, ut in me gratum animum deſiderare non poſſis, ut officia tua paribus à me compenſentur officiis: in omni meæ vitæ curſu nihil mihi prius erit, nihil antiquius, res mihi non tam erit ulla propoſita, nulla de re laborabo magis, nulli rei ſtudebo magis, aut ſerviam diligentiùs, quàm ut te de me optimè meritum eſſe læteris.

Perverſitas hominum.

The crookedneſſe or frowardneſſe of men.

Summa eſt hominum perverſitas, graviori enim verbo uti non libet: perverſi ſunt hominum mores, duri nimis, ac difficiles: ingenio ſunt homines perverſo, difficili, duro, à ratione averſo. Improbi multis partibus plures ſunt, quàm boni.

Φίλαυτος.

A ſelfe-lover, a flatterer of himſelfe, or one that ſtandeth in his owne conceit.

Nimium tibi tribuis, nimium tibi arrogas, nimium tibi aſſumis, nimiùm te effers, nimiùm tibi places, aſſentaris ipſe tibi, te amas: cùm de te judicas, non rationem, non veritatem conſulis: largiris ipſe tibi plus quàm veritas concedat, plus quàm veritati.

Philo-

Philoſophiæ te adjungas.

Give thy ſelfe to Philoſophy.

Velim te ad ejus ſcientiæ ſtudium adjungas, unde naſcitur atque alitur moderatio vitæ, unde recta vivendi ratio atque omnis ordo manat: velim te ad Philoſophiam conferas, tuum ſtudium applices: velim Philoſophiam complectaris, Philoſophiæ te dedas, tuam operam tradas, tuum ſtudium dices.

Philoſophus in ſe, non in fortuna, collocat omnia.

The Philoſpher meaſureth all things by his owne wiſedome, and none by ſortune.

Hic eſt mos Philoſophorum, ea vitæ ratio, illud inſtitutum, non ut à fortuna pendeant, cujus eſt in rebus humanis maxima vis, ſed ut in ſeipſis omnia ſtatuant, collocent, ponant, omnes in ſeipſis ſitas ac locatas rationes & ſpes habeant, ſe ſpectent ipſos, ſuis nitantur viribus, nihil aliunde, ſpectent à ſeipſis omnia præſidia, conſtituant ad omnes caſus in ſeipſis omnia.

Pingit egregiè.

He painteth paſſing cunningly, or, He draweth very well.

Apelles Veneris caput, & ſumma pectoris politiſſimâ arte perfecit, mirè pinxit, egregiè, ſic ut nemo melius, ſingulari expreſſit atque exornavit artificio, egregiis picturæ coloribus illuſtravit, perfecit, ac perpolivit egregiè.

Pingues hebetis ingenii.

Fat men are of dull underſtanding.

Pinguis eſt, obeſus eſt, pinguitudine diffluit extrà

modum; quod hebetis, tardi, ſtupidi ingenii ſignum eſt; quod ingenii tarditatem arguit: qui poteſt in tanto abdomine, in tam vaſta corporis mole, ſpiritus locum habere, ingenio aut menti locus eſſe? ex illa pinguitudine, illo abdomine, illo ſumine nobiles, elegantes, præclaræ cogitationes minimè excitantur.

Pius.

Godly and devout.

Qui pius eſt, religioſus, pius in Deum, qui honorem Deo præſtat, Deum animo ſpectat, Deo ſervit, qui pietatem & religionem colit, qui ſuum animum, ſuas cogitationes, ſua conſilia ad Deum refert, qui piè religioſéque vivit, qui cum pietate vitam ducit, qui omnibus in rebus ducem Deum ſequitur, duce Deo utitur, ad Deum ſpectat, cujus eſt vita cum pietate conjuncta, qui nihil non piè, nihil non cogitat cum religione conjunctum, ei optata omnia contingunt, feliciter omnia ſuccedunt, nihil non proſperè ſuccedit.

Pœnas judicio perſequi.

To ſeeke for puniſhment by law, or, To follow the law for puniſhment.

Milo pœnas à Clodio judicio perſequebatur: id agebat Milo ut pœnas à Clodio debitas judicio exigeret. Hujus audaciam meritâ pœnâ ſi comprimitis, cæterorum animos frangetis.

Pollicitatio officii.

A promiſe of all duty, good will and diligence.

Quæcunque tibi commendare potero, omni curâ ac diligentiâ complectar: quæ tibi intelligam eſſe accommo-

commodata, omnia studiosè persequar, diligenter præstabo: meum erga te studium in iis maximè declarabo, quibus plurimùm significare potuero tuam mihi existimationem & dignitatem charissimam esse: à me omnia in te studia atque officia, quæ quidem ego præstare potero, velim expectes: velim utaris operâ mea: studium meum dignitatis tuæ, vel tuendæ, vel etiam augendæ summum omnes intelligent: nihil erit tibi tam promptum, aut tam paratum, quàm in omnibus rebus, quæ ad voluntatem, ad commodum, ad amplitudinem tuam pertineant, operâ, cura, diligentia mea: profiteor atque polliceor eximium & singulare meum studium in omni genere officii, quod ad honestatem, ad gloriam, ad rem tuam spectet: nulla tibi in re neque studium, neque benevolentia mea deerit, præstò non erit: qui antea fui, idem in posterum futurus sum in te ornando & amplificando: quæcunque mihi tui honestandi potestas dabitur, nihil prætermittam, quod positum sit aut in ipsa re, aut in honore verborum: nunquam mihi tibi aut colendi, aut ornandi voluntas deerit: polliceor tibi studium meum, & operam sine ulla exceptione aut laboris, aut occupationis, aut temporis: omnem meum laborem, omnem operam, curam, studium in tuis rebus consumam: quicquid valeo, tibi valeo: universum studium meum & benevolentiam ad te defero: vincam meis officiis cogitationes tuas.

Pollicitatio.

A promise.

Nihil non agam tuâ causâ: nullum pro te laborem, nullum onus, aut officium recusabo: subibo omnia tuâ causâ: tuis in rebus toto pectore cunctis viribus contendam: nervos omnes, ubi res tuæ postulabunt, intendam: omnia mihi pro te suscepta, nec difficilia, sed jucunda erunt: mea tibi studia, atque officia præstò erunt: pro te mori possum.

Pollicitatio studiorum.

A promise of good will.

Ubi se obtulerit occasio, mea in te studia extabunt, mea in te studia conferam, ornabo te, omnia tibi studia præstabo, mea studia non desiderabis.

Pontifex.

The Pope, or high Priest and Bishop.

Pontificium munus sustinet, Pontificis agit partes, Pontificem agit, pontificis loco est, vicariam operam, Pontificis loco præbet, Pontificis personam gerit, sustinet.

Post longum tempus rediit.

Hee came at the length, or, It was long before hee came.

Aliquando, denique, demum, post diuturnum tempus, longo temporis intervallo, cùm temporis multum abiisset, transacto jam multorum annorum spatio, rediit, revertit, reversus est, recepit se ad suos lares, patriam, cunabula, patrias sedes.

Potestatem summam obtinere.

To have the highest authority.

Audio te Mediolanum summo cum imperio obtinere, tuam esse summam potestatem, summum jus administrandi Mediolani res, præesse te Mediolano eo jure, quod amplissimum esse potest, eâ potestate, quæ potest esse maxima; ità te Mediolanum regere, ut summo utaris imperio, liceat tibi quicquid velis.

Præclara

Præclara ſcripta ſunt à veteribus de virtute.

Our ancients have written very well of vertue.

Ità veteres de virtute ſcripſerunt, ut in libris eorum ſingulis eniteat, eluceat, emineat, excellat induſtria: præclara ſunt à veteribus ad bene vivendum ſcripta, de virtutis præſtantia tradita, prodita, memoriæ mandata, monumentis conſignata literarum, ſcriptis explicata, conſignata chartis, commendata, comprehenſa, expreſſa, explicata.

Præmia virtutis, honores.

Honour the reward of vertue.

Si ut inſtituiſti perges, ſi curſum inſtitutum tenebis, ſi tuam conſuetudinem ſervabis, omnia quæ ſunt in Republica ampliſſima conſequêris, præmium feres tuæ virtutis eximios honores: ad ſummos honores, ad ea quæ ſumma ſunt in Republica, tua te virtus efferet, extollet: merces tuorum meritorum erit ampliſſima dignitas: aditum tibi ad maximos honores aperies, patefacies, viam ſtrues, munies: honorem in Republica nullum fruſtra petes, multi etiam non petenti ultro deferentur.

Præmia virtuti propoſita.

Rewards appointed for vertue.

Præmiorum ſpe magnâ, admodum firmâ niti poſſunt ii, quorum vita cum virtute traducitur: egregia præmia pro certo expectare, ſine dubio polliceri, planè ſperare licet iis, qui virtutem colunt, qui rectè atque honeſtè, & cum virtute vitam agunt, peragunt, ducunt, traducunt,

vivunt: magna ſunt rectè agentibus præmia conſtituta, propoſita: ſumma rectè agentes manent præmia: certum fructum boni colligent, capient, percipient, ferent ſuæ virtutis, probitatis, officii, optimorum conſiliorum atque factorum: mercedem actionum ſuarum expectare certiſſimam poſſunt, qui virtutem in vita primam habuerunt, quibus in vita virtus fuit antiquiſſima.

Pro alio ſolvendum.

You muſt pay for another.

Dependendum tibi eſt, quod mihi pro illo ſpoſpondiſti, pro illo ſolves, illius promiſſum præſtabis, pro illo ſatisfacies. Vide, *Solvendum pro altero.*

Probabo me tibi eſſe amiciſſimum.

I will ſhew my ſelfe thy very friend.

Nullum erga te officium hominis amantiſſimi prætermittam: meam in te non mediocrem, non vulgarem, eximiam, ſummam, ſingularem, incredibilem benevolentiam re declarabo, oſtendam, patefaciam, quovis officiorum genere teſtificabor, teſtatam apud te relinquam, tibi probabo; ſic officiis & ſtudiis illuſtrabo, ut eam & tu, & omnes clariſſimè cernant, ut ea tibi atque adeò cunctis hominibus clariſſimè pateat: notior & illuſtrior meus in te animus erit.

Probatio opinionis.

A proofe of my opinion.

Probabo tibi meam ſententiam: efficiam, ut opinio tibi mea cum ratione congruere videatur: oſtendam eſſe, cur probes meam ſententiam.

Procurat mea.

He doth all things for me.

Meas rationes tractat, mea negotia gerit, meas res curat,

curat, administrat, meus procurator est, mea negotia procurat: is est cui res meas commisi, credidi, commendavi, tradidi, mandavi: sustinet rerum mearum curam.

Prodigalitas turpis.

To spend wastfully bringeth shame, Prodigality is a shamefull vice.

Si tuam rem malè dissipaveris, perdideris, consumpseris, in res inanes erogaveris, conjeceris, dedecori tibi erit, infamiæ, ignominiæ, turpe tibi erit, infamia consequetur.

Producis rem.

You deferre, prolong, or delay the matter.

Id agis, ut rem extrahas, ducas, producas, protrahas, differas, proferas, proroges, protendas, in aliud tempus rejicias, protrudas, ut rem suspendas, sustineas, ut rei moram facias, moram injicias. Vide, *Res dilata.*

Proficiscuntur ad Deiotarum.

They take their journey to Deiotarus.

Ibant, proficiscebantur, commeabant, iter habebant ad Regem Deiotarum: conferebant se, recipiebant se ad Regem Deiotarum: erat illorum iter ad Deiotarum versus.

Propinqui & affines egregii.

Honourable alliance, or noble kindred.

Propinquis & affinibus flores: à propinquis optimè paratus es, munitus es: propinquis abundas: copiâ florres propinquorum.

Provinciam

Provinciam cum laude administravit.

Hee governeth the Province with great praise.

Provinciam rexit preclarè, egregiè administravit, cum laude gessit : magnâ virtutis & innocentiæ famâ, provinciæ præfuit : in illius administratione provinciæ summa virtus enituit : in gerenda provincia laudes illorum æquavit, quorum nomina propter egregia facta singularémque justitiam perpetuò vivent in animis hominum ; quorum vigebit memoria in omnes annos multis testata expressaque rectè factorum monumentis ; quorum memoriam ob justitiæ præclara facta excipiet ac tuebitur immortalitas.

Publica & privata æquè curanda.

Like care is to be had as well of publike, as your owne private wealth.

Debet unusquisque suam voluntatem ad publicam causam aggregare, rempub. curare, reipublicæ curationem habere : reipublicæ rationibus consulere eo studio debemus, quo rem nostram familiarem, quo fortunas nostras, quo privata commoda tueri, complecti, fovere solemus : unusquisque æquè publicam rem curet ac privatam.

Puerorum est intemperantia.

Not to be able to order or rule themselves, is childlish.

Puerorum hoc est, avidiùs appetere, ut ad appetendum procliviores sint, ut eos ab appetendo ratio non satis arceat, contineat ; ut in appetendo nimis efferantur, minimè sibi temperent, sibi moderentur, sibi parcant.

Pulchrè

Pulchrè factum.

Done honourably.

Nihil à te neque elegantius, neque ad honorem præstantius effici potuit: facinus fecisti pulcherrimum & in primis honorificum: speciosa res est, valdéque ampla quam præstitisti.

Pusillanimis.

A dastard, coward, or of base courage and stomacke.

Summam in eo animi humilitatem cognovi, animi demissionem, âbjectionem, infirmitatem, imbecillitatem, tenuitatem, angustias: hominem esse vidi exiguì admodum animi, demissi, abjecti, humillimi, infirmi, imbecilli, perangusti, imprimis pusilli, nihil altum suspicientem, nihil spectantem in laude positum, nihil de laude cogitantem, nullius laudis cupiditate flagrantem, aversum ab omni gloriæ studio, in humiles planéque sordidas cogitationes dejectum, tanquam humi serpentem.

Quâ causâ speres non video.

I see no cause why you should hope.

Non video cur speres, quare, quamobrem, quâ causâ, qua de causa, quam ob causam, quâ ratione adductus, quâ commotus causâ, quo impulsus argumento: quæ te ratio, quid rationis in hanc spem adduxit, impulit? cùm in hanc spem venisti, quam rationem secutus es? quæ te duxit, aut hortata spes est? quid effecit ut sperares? tuæ spei causam ignorare me confiteor: spei tuæ causa me latet, præterit, fugit; mihi quidem aperta, perspicua, manifesta, satis clara non est. perobscura apud me est, explorata mihi non est, obscuritatis apud me habet plurimum.

Quampri-

Quamprimum natus sum.

As soone as I was borne, or ever since I was a childe, from my infancy or youth.

Ab initio ætatis, à primo ætatis exordio, à prima ætate, ab ineune ætate, à primis temporibus, à puero, jam indè à puero, jam indè usque à puero, à prima pueritia, à primis annis; à teneris, ut Græci dicunt, unguiculis; à diè natali, ab ortu primo, à quo die natus sum, ex quo ingressus in vitam sum, ex quo lucis usurâ frui cœpi, ex quò vitæ limen áttigi, animam ducere, spiritum haurire de cœlo cœpi.

Quam tu dignitatem esse existimas, ego infamiam pùto.

What you esteeme as worship, I take to be an infamy to you, or will discredit you.

Qua tu in re dignitatem, ego deformitatem statuo, pono, loco, sitam censeo, positam, locatam, constitutam: quem tu dignitatis, eum ego locum infamiæ puto: quod tu valere ad laudem existimas, ego dedecus in eo, turpitudinémque constituo: unde tu decus & gloriam speres exoriri posse, indè ego, nè dedecus emergat, nè emanet infamia, ne turpitudo effluat, magnopere vereor.

Qui consolari à nemine queat.

Comfortlesse, or which cannot be comforted.

Nihil est, quod solatium, consolationem præbere, afferre, parere, solatio esse, consolationi esse mihi possit: nulla res est, quæ recreare, reficere, levare, vindicare à dolore, liberare sollicitudine, eximere dolore, abducere à cura, avocare à molestia, abstrahere, avellere à mœrore animum meum possit: afflictum à mœrore animum,

animum, languentem, jacentem erigere, excitare, confirmare nulla jam consolatio potest: affectum dolore animum sanare nulla ratio valet: laboranti animo, ægrotanti, pessimè affecto mederi satis nulla ratio valet, parùm apta remedia reperiuntur; inutilis, infirma, inanis, supervacanea prorsus omnis medicina est: quis jam homo (dicerem nisi esset impium, quis jam Deus) animo meo virtutem, dolore ereptam, restituere possit? quis ea sanare vulnera, iis vulneribus mederi, medicinam afferre, remedium invenire, quæ mihi fortuna intulit, imposuit, afflixit? ità dolore obruor, ut emergere nullâ ratione possim: ità malis opprimor, prorsus ut respirare non liceat: respuit jam animus meus, quasi desperata salute, omnem medicinam, remedia cuncta, omnium consolationum genera: frustra in me consolando ponitur opera; inanem operam sumit, qui ad me consolandum aggreditur: insitus, infixus in animo dolor ità penitus est, ut evelli nullâ ratione possit; ut nulla vis rationum possit esse tanta, quæ illum nè die quidem adjuvante, possit evellere, extrahere, educere, eripere: finem facere dolori meo, finem imponere, modum statuere, terminum statuere, dolorem medicari, neque homo est, neque res ulla, quæ possit: non est ut possim in dolore mihi temperare, dolore abstinere, dolorem sedare, abjicere ipsum; me ad eam hilaritatem, eam jucunditatem, quam dolor ademit, revocare; referre me ad pristinam animi æquitatem; in eum statum, unde me dolor dejecit, deturbavit, depulit, detrusit, restituere.

Qui Deo se dicat optimè facit.

Whoso dedicateth himselfe to God, doth best.

Qui se Deo dicat, addicit, dedit, totum tradit, optimam partem elegit, rectam init viam, cursum capit laudabilem, præclarè vitam instituit, egregiè sibi consulit:

fulit: sapienter facit, qui se ad unum Deum confert, qui suas omnes cogitationes, omnia studia in uno Deo figit, ac locat, qui ab uno Deo pendêre vult, qui unum Deum curat, contemnit cætera, qui divina studia, præterea nihil colit: qui Christianam pietatem non communi vulgarique instituto, sed proprio quodam studio, propriâ quadam mentis inductione complectitur, is omnium optimè suis rationibus consulit, ac prospicit.

Quid futurum sit, ignoro.

I know not what will fall out or happen.

Quid casurum sit, eventurum sit, quid cadere, quid consequi possit, ignoro, non dispicio: quid tempus laturum sit, exploratum non habeo: latent me quæ nasci possunt, futura me fugiunt: non assequor ea, non assequor conjecturâ, divinare non possum, aut mente præcipere, quæ ferre, parere, patefacere dies ipsa potest: futuri casus aperti mihi non sunt, mihi non patent, me fugiunt, præteriunt, latent.

Quid illos audis?

Why gavest thou eare unto them?

Cur ad istorum sermonem aures tuæ patent? cur horum sermonibus aures præbes? cur hi tuis auribus utuntur æquissimis? cur te tam facilem habent in audiendo? cur tantam audiendi molestiam aures tuæ sustinent?

Quis Rempublicam capesset tantis propositis periculis,

Who will gladly beare any office, or rule the common-wealth, the state standing thus dangerous.

Quis Rempubl. attinget, Rempubl. capessere, suscipere,

pere, tractare, ad Rempubl. se conferre audeat, tot periculorum metu proposito, qui sibi tot impendêre, imminere pericula intelligat? quis operam Reipublicæ dare, in Repub. versari, Rempub. gerere, administrare, ad Rempubl. sua studia conferre, tot periculis impendentibus, imminentibus, animum inducat, facilè ac libenter velit?

Quo animo in te fuerim, scio.

I know what my good will hath beene toward you.

Quo fuerim semper in te animo, qui meus fuerit erga te animus, quo sensu in te fuerim, quomodo animatus testis ipse mihi sum, teste uti me ipso possum, testem habeo conscientiam meam, teste licet uti conscientiâ meâ, conscius ipse mihi sum.

Quod crescit, minuitur.

Whatsoever increaseth, may decrease againe.

Quicquid augetur, crescit, majus atque amplius fit, amplificatur, quamcunque fit ad rem accessio, aliquid accedit, accrescit; eandem minui, imminui, diminui, comminui necesse est, attenuari, extenuari, jacturam pati, de ea detrahi, diminui, adimi, auferri.

Quod honori obsit.

Imparing your honour.

Hæc honori tuo, tuæ dignitati, tuæ laudi adversantur, adversa sunt, nocent, officiunt, labem inferunt, maculas injiciunt, tenebras offundunt, damno sunt, detrimento sunt, jacturam afferunt, de honore tuo detrahunt, adimunt, auferunt; lædunt honorem tuum, imminuunt, turpi labe inficiunt, quasi tenebris circumjectis, circumfusis, offusis obscurant.

Ratio

Ratio adversa.

A diverse or contrary way.

ALia mea ratio est, diversa mea ratio est, meæ res alio loco sunt, non eadem mea ratio est, aliter se habent res meæ, nihil simile, nulla similitudo, quid simile ? nihil habet res similitudinis, dissimilitudo magna, diversa omnia, dissimilia, prorsus alia.

Rationes dissentientes.

Unlike trades.

Dissimillima, diversa imprimis rerum nostrarum ratio est: meæ rationes admodum à tuis differunt, discrepant, distant, dissentiunt; multum inter res nostras interest: non idem est mearum ac tuarum rerum status: meæ rationes aliter ac tuæ se habent, dissimiliter, diversè, diversâ quadam ratione, prorsus alio modo.

Raro ad me scribis.

You write seldome unto mee.

Infrequens es in officio scribendi: raras à te literas accipio: minùs sæpe ad me scribis: calamo parcis: officium literarum abs te requiro, in te desidero: impiger admodum in scribendo non es: crebriores à te literas postulo: non satisfacis officio tuo crebritate literarum: crebriùs vellem ad me scriberes.

Reconciliatus amor.

Reconciled friendship, or made friends againe.

Cum inimicis in gratiam redii, reconciliatus sum, rejecto odio me conjunxi, pacem colui: inimicitias, simultates, odia deposuimus, abjecimus: omnem veterum injuriarum memoriam, omnem ulciscendi voluntatem ex animo delevimus: pulso odio successit amor;

amor: odium amore commutavimus: depositis odiis, mutuam benevolentiam suscepimus: orta est inter nos, veteri prorsus extincto odio, mutua benevolentia, animorum nostrorum in amore mutua consensio, ad amandum mutua propensio, animorum ac voluntatum similitudo.

Rectum judicium.

A good or an upright judgement.

A certo & vero sensu judicas, quod isti, nè faciant, malevolentiâ & livore impediuntur: non tuæ mentis oculos livor obduxit: rectum animi sensum in judicando sequeris: tuum judicium ratio dirigit, ac moderatur: quod ratio præscribit ac probat, id judicas, quod istis per malevolentiam non licet, quam istis facultatem eripuit livor & malevolentia.

Reditus importunus.

Your return was out of time.

In alienum tempus cadit reditus tuus: non redi opportuné: alieno tempore reverteris: revertendi maturitas nondum aderat: non erat cur hoc tempore redires: tuum reditum minimè tempus postulabat, ratio temporis improbat ac dissuadet: minimè convenit cum tempore tua reversio: si temporis rationem spectâsses, redeundi consilium non cepisses, aut susceptum abjecisses, improbâsses, vituperâsses, reprehendisses, damnâsses, ineptum, absurdum, aversum à ratione, planè stultum judicâsses.

Rei difficultas.

A busie work to compasse, a piece of trouble, or the defficultie of a thing.

Difficilis res est, laboriosa, non facillima, minimè facilis,

cilis;difficultatis habet,negotii,laboris plurimum: non ea res est quæ facilè, parvo negotio, levi labore, non magno studio possit effici, magnæ difficultatis, multi laboris, non parvi negotii,non operis exigui: laboriosa,operosa,gravissima res est,in qua sudandum sit,sustinendi labores,multum operæ ponendum,vigilandum, excubandum animo sit, non leviter laborandum,studii multum, industriæ plurimum sit adhibendum.

Rem meam non curavi.

I regarded not my own profit.

Nullam hectenus utilitatis meæ rationem habui, duxi, spectavi, quid esset è re mea, in rem meam, quid ad rem meam pertineret, in rem meam faceret, conveniret, quid meis rebus expediret, prodesset, conduceret,utile esset,utilitatem afferret, utilitati esset, emolumento esset,bono esset, fructum pareret. Vide, *Commodis meis non consului.*

Res adducta in optimum statum.

It is brought to a good passe or case.

Hoc videor mihi esse consecutus, ut optimam spem habere, optimè sperare, optimâ spe niti possimus: eò rem perduxisse mihi videor, ut eventum sperare quàm secundissimum liceat: rem, ut opinor, ità constitui, in eo statu collocavi, in eum statum adduxi,ità composui, atque confirmavi, nihil ut adversum timere, nihil contra voluntatem,omnia secunda,qualia volumus,ex nostra voluntate, ex animi sententia sperare possimus: jacta sunt à nobis fundamenta reipublicæ, sic inquam ut certâ propemodum in spe reliqua sint. Vide, *Ad finem optatum rem perducere.*

Res communis.

You shall use any thing that I have, as though it were your owne. Be as bold with my goods, as with your own

Communicabo tibi, impertiam tibi rem meam communis

communis inter nos erit mea res: partem capies de mea re: rei meæ particeps eris: non minùs tibi quàm mihi, tibi pariter & mihi, æquè utrique nostrûm, non mihi magis quàm tibi, mea res patebit: utemur communi jure, æquo jure, pari potestate meâ re: juris tibi tantum, quantum ipsi mihi erit in mea re: mecum rem meam communicabis, communem habebis.

Res dilata.

The matter put off, or deferred.

In Januarium rejecta, producta, dilata, prolata, prorogata, protracta, protrusa res est: cave nè mihi spatium producatur, dies proferatur, tempus prorogetur. Vide, *Producis rem.*

Res familiaris integra.

Thy goods are whole, or nothing impaired or diminished.

Integræ sunt adhuc res tuæ: salva sunt hactenus apud te omnia. nihil dum perdidisti: status idem est qui antea rerum tuarum: eodem loco sunt, quo antea, fortunæ tuæ: nihil detractum est de fortunis tuis: nullam res aut fortunæ tuæ jacturam fecêre, nullum damnum tulêre, nullum detrimentum passæ sunt, nihil adversi subierunt: nullam partem desideras fortunarum tuarum: nihil eripuit fortuna, abstulit, ademit, detraxit.

Res familiaris imminuta.

Thy stock is decayed or impaired

Fortunæ tuæ dissipantur: res familiaris tua disperditur, disjicitur, imminuitur, perditur, damnis afficitur, accipit injuriam, distrahitur: detrahitur de tuis fortunis: injuriosè tractantur fortunæ tuæ: damna inferuntur

tur fortunis tuis. invaduntur fortunæ tuæ: irruitur, impetus fiunt in fortunas tuas.

Res fructuosa.

A very profitable thing.

Nihil est uberius, fructuosius, conducibilius, ad utilitatem præstantius, majoris emolumenti, unde plus manet utilitatis, plus emergat commodi, plus existat emolumenti: nihil est è re magis, nihil magis ad rem pertinet, nihil pluris est: tantum continet utilitatis, quantum fortasse nulla res præterea; quantum haud scio, an ulla res præterea.

Res ità se habet.

It is so.

Induc animum, induc in animum, ità esse: pro certo habe, persuade tibi, pro certo existima: planè credas, ità crede ut minimè dubites, exploratum habeas atque omnino certum, pro comperto habeas: sit hoc apud te minimè dubium, sit exploratum, rem ità se habere, in hoc statu esse, hunc esse rei statum.

Res magna.

A weighty matter.

Gravis admodum hæc res est; gravitatis, ponderis habet multum, minimè levis est: inest in hac re gravitatis, ponderisque multum, non mediocre pondus. Hæc magni negotii res est, admodum operosa, occupationis non exiguæ, ejusmodi, ut curam ac diligentiam non mediocrem postulet, non leviter curanda, non frigidè aut languidè agenda, tractanda videatur.

Res meæ meliores essent, te defensore.

My affaires had been in better case, had you looked unto them.

Res meæ benè ex sententia successissent, prosperè cecidissent, nihil in rebus meis accidisset incommodè; si tu eas gessisses, administrâsses, tractâsses, curâsses, procurâsses; si rebus meis præfuisses, operam dedisses; si rerum mearum, fortunarum, cura penes te fuisset, ad te pervenisset; si tuâ in rebus meis operâ usus essem; si rationes meæ te curatorem, procuratorem habuissent.

Res minimè impeditæ

Matters nothing intricate or troublesome.

Res meas tibi tradidi, satis aptas, explicatas, expeditas, optimè constitutas, nullis difficultatibus implicatas; ejusmodi, ut exhibere tibi negotium aut nullum aut certè minimum possint; ut labori tibi esse, aut molestiæ nequaquam possint.

Res nostræ similes.

Our businesse is one, or, Our causes are alike.

Rerum mearum imaginem video in tuis rebus: in rebus tuis meas agnosco: simillima rerum nostrarum ratio est: à rebus meis tuæ minimùm differunt: nulla est rerum nostrarum dissimilitudo: planè res meas in tuis agnosco: res tuas nihil à meis intelligo differre, nihil discrepare: congruunt res tuæ cum meis: rerum nostrarum eadem ratio est, nulla dissimilitudo: qui tuas res intuetur, meas intueri se dicet: tuæ res nihil differunt à meis: inter res nostras nihil interest: nihil est, quo res tuæ differant à meis.

Res penè confecta.

Almost ended

Puto rem aut jam esse aliquam, aut appropinquare; puto aut confectum jam aliquid esse, aut inibi esse: ut opinio mea fert, res non abest longiùs: non longè absumus à re, longinqua res non est.

Res præclara.

A matter of great importance.

Magnum quiddam specto: magni momenti, magni ponderis rem in animo volvo: præclara quædam, admodùmque sublimia suspicit, & cogitat animus meus: post hominum memoriam, post homines natos, ex omni memoria, nihil gloriosius.

Respublica penitus interiit.

The common-wealth utterly undone or decayed.

Periit respublica, concidit, nulla prorsus est, formam planè pristinam amisit: actum est penitus de republica: formam, imaginem, simulachrum veteris reipublicæ nullum agnoscas: vestigium reipublicæ nullum superest; fuit respublica: communis res ità dilapsa est, ut nè spes quidem, meliùs aliquando fore, prorsus ulla relinquatur: periit omnino reipublicæ salus: non adversa tantùm est, verùm etiam penitus eversa fortuna reipublicæ: fractæ sunt opes, afflictæ vires, amissa dignitas, extincta salus reipublicæ.

Res reprehensa.

A matter misliked.

Res palàm exagitatur, vituperatur, accusatur, reprehenditur, damnatur, acerbè notatur, infamiâ notatur, improbatur: sermones ea de re minùs commodi sunt, parùm honesti dissipantur.

Res

Res salvæ.

All is well with you, you have no losse.

Res adhuc tuæ tibi sunt integræ, salvæ, incolumes: nullam res tuæ jacturam tulerunt, nihil detractum est de tuis rebus: incolumitatem obtinent res, rationes, fortunæ tuæ: bene est rebus tuis, nihil præter voluntatem, nihil secùs, nihil contra quàm velis.

Robore præstans.

Strong, of great strength.

Neminem cognovi fortiorem, validiorem; in quo plus roboris, firmitatis, virium inesset; qui firmior esset à viribus, qui virium firmitate præstaret, qui robore corporis illum anteiret, qui viribus magis valeret, cujus esset præstantior fortitudo.

Robustus.

Strong and mighty, valiant or puissant.

Tam firmus es, tam validus, tam fortis, tam robustus, quàm qui maximè: ità paratus es à viribus, ut nemo magis: viribus vales: nemo tibi viribus superior est, præstat, antecellit: superiorem viribus neminem habes, paucos pares: firmitate corporis excellis: vires in te sunt firmissimæ: virium, roboris, nervorum in te plurimum est: egregiè robustus es, validus, firmus, fortis.

Rogo magnopere.

I instantly desire you, or, I pray you heartily.

A te maximopere, pro nostra summa conjunctione etiam atque etiam peto & quæso: precibus tecum ago quàm possum diligentissimis: rogo te quàm studiosè possum, da mihi hoc, largire, sine me hoc à te impetra-

re, hoc in me confer gratiæ, hoc impertito gratiæ, noli pati meas esse irritas & inanes preces, sit apud te meis precibus locus: exaudi, excipe meas preces: nè me rogantem suppliciter à te rejicias: meis precibus facilem te prebe. Vide, *Maximopere rogo.*

Rogo ut hunc suscipias.

I desire you to shew him some favour.

Pro eo, quanti te facio, quanti es apud me, quanta mea est erga te observantia, quantum tibi tribuo, tibi defero, pro mea de te opinione, pro animo, voluntate, studio in te meo, peto à te, ut hominem suscipias, complectare, foveas, in tuis habeas.

Rudis.

Rude and ignorant.

Non est cur miremur si sæpe labitur is, qui est omnium imperitissimus, maximè rudis, maximè insciens, cujus ignorantia, inscitia, inscientia summa est, qui omnes inscitiâ vincit, cui neminem inscitiâ parem invenias, quem omnia latent, qui nihil prorsus novit, omnium rerum ignarus est, nihil omnino videt, nullam partem doctrinæ tenet.

Rumores incerti.

Uncertain rumours, newes, or tales.

Rumores sunt, satis illi quidem constantes, sed sine autore: rumor est, sed sine capite, sine autore, rumore ipso nuntio: sermones exaudiuntur, prorsus tamen incerti, inanes, infirmi, orti ex voluntate, qui nullâ veritate nitantur, dissipati sine causa: autore nullo jactantur hæc sermonibus incertis: sermones ii, quibus haberi fides nulla debeat, unde meritò fides absit, in quibus

bus non sit pondus, cui nihil certum sequantur, qui neque nuntiis, neque literis comprobentur, quos veritas nulla confirmet, qui nullâ veritate, nullo satìs firmo testimonio, nullo prorsus argumento, rationéve nitantur.

Ruri esse, jucundum.

Pleasant being in the countrey.

Ruri esse, ruri habitare, rus colere, rusticari, cum rusticis esse, in agris esse, rusticam vitam agere, perjucundum est, delectat imprimis, jucunditatem habet, summæ voluptatis est, malè affectum animum recreat, mœrorem fugat, mœroris medicina est.

Salvâ republicâ liberalis, nunc nimis parcus.

Before the publik plague of the Realm, he was liberall; but now too too sparing or niggardly.

SAlvis rebus, rebus nondum perditis, cùm salvi eramus, ante publica mala, dum reipublicæ salus erat integra, incolumi republicâ, stante republicâ, vigente republicâ, cùm respublica suum jus obtineret, sui juris esset, suum jus possideret, suo jure uteretur, cùm optimus esset reipublicæ status, ante casum reipublicæ, antequam respublica concideret, occideret. periret, liberalitate utebaris, eos quibus cum tibi res esset liberaliter tractabas; nunc in omni re frugaliter, parcè, tenuiter, restrictè, infra modum potiùs, quàm supra modum sumptum facis: in faciendo sumptu, parcus es & illiberalis: satìs moderatè, vel angustè potiùs impensam facis: tuos sumptus, nimis ad frugalitatem revocas, nimis accuratâ frugalitatis regulâ metiris

Salu-

Salutatores humaniter excipit.

He welcometh friendly all that salute him.

Complectitur, quisquis eum it salutatum, quicunque ad eum honoris causâ venit, accedit, adit: euntes ad eum salutandi causâ, salutantes eum honoris causâ, perhumaniter excipit, hilari admodum & benigno vultu, omni genere humanitatis, quod vultu & verbis exprimi possit, quàm licet humanissimè, sic ut nihil humanius eo vultu, qui facilè gratiam ineat, benevolentiam conciliet, hominum animos amore devinciat, ad amandum alliciat.

Sanum judicium.

A sound judgement.

Optimam partem elegisti, sapienter vitam instituisti, rectum cursum cepisti, optimo judicio usus es, sapienter judicâsti, cùm te ad ingenuarum artium studia contulisti.

Sapientes futura prævident

A wise man foreseeth that which is to come.

Sapientiâ præditi longè in posterum prospiciunt, res futuras ut præsentes intuentur, tanquam oculis cernunt: sapientibus eventa rerum patent, ante oculos futura sunt: sapientes percipiunt animo futura, conjecturâ futuras res assequuntur, ea quæ impendent tanquam ex aliqua specula prospiciunt.

Sat dives

He is sufficiently rich.

Satis erat divitiis instructus, munitus, paratus à re, res erat ei familiaris satis ampla, satis habebat, satis possidebat

debat divitiarum, satìs ei divitiarum erat: minimè erat ei angusta res domestica: satis valebat opibus.

Satìs diu vixi.

I have lived long enough.

Jam me ad exitum vitæ penè natura ipsa perduxit: ætatis satis supérque vixi: non est cur me pœniteat, quantum vixerim: vixi vitam satis diuturnam: cursus mihi vitæ jam penè confectus & absolutus est: decursum mihi jam propè vitæ spatium est. quantulum mihi vitæ spatium restat: quantulum mihi vitæ restat, superest, reliquum est, relinquitur: tanquam à carceribus ad metam vitæ jam pervèni: vixi quatenus homini licet, quatenus homini satis esse possit: extremæ senectutis onus sustineo: extrema mihi vitæ pars agitur.

Scelus committere.

To commit some bainous fault, or mischievous deed.

Gravissimè peccas, scelerate agis, summum dedecus admittis, piaculum committis, maximo te scelere adstringis, obstringis, culpam gravem committis, iniquissimè facis, scelus committis, perpetras.

Scio quanti hunc æstimes.

I know what account you make of him.

Novi locum, quem tenet apud te, novi quo sit apud te loco, qui sit apud te, quanti eum facias.

Scribendo præstas.

Thou excellest in writing, or, Thou Writest excellent fair.

Scribis egregiè, scribendi laude excellis, subtiliter

&

& eleganter ſcribis : ità ſcribis, ità verſaris in ſcribendo, ità te in optima ſcribendi ratione exerces, tua ut excellat induſtria : ſcribis ut pauci, propriam quandam laudem in ſcribendo conſequeris : præclara ſunt, quæ ingenio ſtudiòque paris, quæ tua parit induſtria: mirabiles ſunt, minimè vulgares ingenii & induſtriæ tuæ fructus.

Seditio peſtis rerumpublicarum.

Sedition, diſcord or variance, is a plague in common-wealths.

Multas reſpublicas civiles diſcordiæ perdiderunt, domeſticæ ſeditiones, inteſtina bella, controverſiæ inter cives, partium contentiones : è civilibus diſcordiis, contentionibus, controverſiis, diſſentionibus, ſeditionibus multarum rerumpublicarum pernicies fluxit, manavit, orta eſt.

Seditio peſtis urbium.

Sedition a plague of cities.

Civiles diſcordiæ, domeſticæ ſeditiones, civium diſſenſiones multas urbes, opibus admodum florentes, everterunt, ſolo æquârunt, diruerunt, exciderunt, afflixerunt, perdiderunt, ſuſtulerunt; multis urbibus perniciem, exitium, peſtem, excidium, ruinam, interitum attulerunt, exitio fuerunt.

Senes prudentiores.

Old men wiſer.

Senum conſilia non ſæpe inutilia ſunt, inania, ſtulta, abſurda : rarò labitur ſenilis ætas in conſiliis: ſapienter ferè conſulit ſenilis ætas: optimis, ac firmiſſimis rationibus ferè ſemper nititur ſenilis opinio, ſententia : ſapienter conſulunt ſenes, optimam partem eligunt, non peccant in conſilio, non errant, non labuntur, non offendunt:

offendunt: quorum grandior est ætas, qui longiùs ætate processerunt, is eorum solet esse sensus, qui à ratione non discedat, recedat, procul absit, qui cum ratione congruat, quem ratio confirmet, à quo ratio non dissentiat.

Sensus animi latens.

My inward minde or thought, not able to be expressed.

Mentis cogitata, consilia, animi sensus, sensus intimos, non est ut possim enuntiare, patefacere, ostendere: exprimendis animi sensis impar oratio est, animi sensa non efficit, verba desunt, apta verba requiruntur: mentem oratio non assequitur, non æquat, exprimere satis non potest.

Sententia è republica.

A sentence in the behalf, or for the profit of the common-wealth

Sententiæ nostræ, si minùs è re tua sunt, reipublicæ rationibus conducunt; tuam si utilitatem oppugnant, reipublicæ commoda tuentur; si tibi detrimentum, reipub. commodum afferunt; tua si minuunt, reipublicæ augent commoda, si tuis adversantur, reipub. rationibus expediunt.

Sententia à prudentibus approbata.

A sentence or opinion approved of all wise men.

Tua sententia magnum apud eos, qui rectè judicant, pondus habet: plurimi est apud intelligentes opinio tua, sensus tuus, judicium tuum, id quod tu probas, id quod placere tibi sentiunt, quod tu optimum censes: quod testimonio tuo confirmatur, grave est, magni momenti est; minimè levis est, magni ducitur, autoritatis

tatis habet plurimum, non vulgarem obtinet locum apud ſapientes opinio tua.

Sermo tuus ad me perlatus.

Your talk came to my eares.

Tuus ad me ſermo per honeſtiſſimos perlatus eſt, tuum ad me ſermonem detulerunt homines honeſtiſſimi, mihi ſignificârunt, aperuerunt, narrârunt, ipſa mihi verba tua expoſuerunt: perlatus eſt, delatus, allatus eſt ad me tuus de me ſermo.

Sermo inhoneſtus.

Unhoneſt talk.

Væ tibi, ſi turpiter aliquid dixeris, ſi minùs honeſtè, ſi temerè, parùm conſideratè, non ut ratio præſcribit, præter honeſtatem, contrà quàm conveniat, contrà quàm deceat, contrà quàm liceat, non ut conveniat, deceat, liceat; minùs quàm conveniat, deceat; ſecùs quàm conveniat, deceat, liceat; aliter atque conveniat, deceat, liceat; ſiquod ex ore tuo paulò turpius verbum exciderit; ſi oratio tua finibus exceſſerit iis, quos honeſtum, quos ratio, quos modeſtia præſcribit.

Sermones noſtros divitiis antefero.

I preferre our talk or conference before riches.

Omnes omnium divitias cum noſtris ſermonibus non confero: pluris apud me ſermones noſtri, quàm omnes divitiæ ſunt: ſordent apud me præ noſtris ſermonibus omnes divitiæ: ſit modò ſermonum noſtrorum copia, theſauros omnes contemno.

Servabo promiſſa.

I will keep my promiſe.

Dabo operam, quod pollicitus ſum, ut re præſtem, exitu præſtem, exequar, efficiam, re confirmem, ut præſtem

ſtem fidem meam, ſolvam fidem, tuear, ſervem, probem; ut promiſſa ſervem, obſervem, tuear, præſtem, promiſſis nè deſim, nè fides in promiſſis mea deſideretur, ut fidei ſatisfaciam, nè de fide mea parùm videar laborare; ut à meis verbis, ab affirmatione mea, à promiſſo exitus rei nè diſſentiat; ut verba res confirmet; ut id quod dixi, veritas probet; ut ſtem promiſſis, à promiſſis nè diſcedam : præſtabo fidem meam, perſolvam promiſſum, quæ pollicitus ſum exitu præſtabo, ſolvam fidem meam, tuebor fidem meam, ſervabo promiſſa, fidem non fallam, fidei non deero: ſtabo promiſſis.

Servata dignitas.

Keeping my honour or worſhip.

Sit modò dignitas incolumis, adimi de fortuna non recuſo : liceat modò dignitatem tueri, incolumem ſervare, permaneat dignitas in eodem ſtatu, modò nè cogar de ſtatu meæ dignitatis demigrare, ſit eadem dignitas, nè mutetur, nè diminuatur, nè lædatur, neque injuriâ, damno, detrimento afficiatur, nè quid jacturæ faciat, nè quam jacturam ſubeat, ſuſtineat, ferat, patiatur, nè damni quid faciat, nè de dignitate detrahatur, adimatur, imminuatur.

Simulatio aliena à viro bono.

Diſſembling muſt be farre from a good man; or, Honeſt men ought not to ſeigne and diſſemble.

Virum bonum ſimulatio non decet : non cadit in virum bonum ſimulatio : ab omni ſimulandi ſtudio vir bonus longè abeſt : non decet ſimulare, figmenta non probantur : aliud ſentire & loqui, non ejus eſt, qui vir bonus haberi velit : viri boni non eſt fingere : artem ſimulandi qui ſequitur, bonorum in numero non eſt, bonorum numero excluditur, longè à bonorum conſuetudine diſcedit.

Sine incommodo exploratus.

Tried without any losse.

Lætor, quòd mercede non ità magnâ, levi detrimento, non admodum gravi damno, satis exiguâ jacturâ, quomodo sis erga me animatus, quo erga me animo sis, quo sensu sis, qui tuus in me sit animus, qui sit sensus, intellexi: tuum animum, tuum sensum intellexi, perspexi, cognovi, aperui, patefeci.

Singulare fatum.

A strange destinie.

Præcipua, propria, minimè communis mea fortuna est: singulari sum fato, longè aliâ conditione ego sum, ac cæteri: est mea conditio, mea fortuna, ut conferri mecum nemo possit, ut exemplum simile planè nullum extet.

Si per otium potero.

If I have any leasure.

Si quid otii nactus ero, literas ad te dabo: si otium erit, si vacabo, si per occupationes licebit, si permittent curæ, si quid habebo vacui temporis, si quid erit spatii, si quod surripere spatium licebit, si quid ab occupationibus impetrare temporis licebit: nisi occupationes urgebunt, si mei juris ero, si qua horâ meo arbitratu licebit uti, si negotiis vacabo: si vinculum illud occupationum, quo & assiduè astringor & arctissimè, non dico prorsus exolvetur, sed paululùm modò, paulisper, aliquantùm, aliquantisper, nonnihil, aliqua ex parte laxabitur: si vacuus ero, curarum expers, liber à negotiis: si me iis rebus, quibus nunc teneor implicatus, explicavero: si dabitur otium, si quies erit, si quiescere licebit à curis, negotiis, occupationibus, molestiis.

Si

Si potero tibi navare operam, faciam.

If I can doe you any pleasure, or canst and you in any stead, I will doe it.

Si accidet ut operam navare tibi possim, ut opera mea tibi utilis esse, in rem tuam esse, è commodo tuo, ex usu tuo esse possit, officio meo non deero, satisfaciam officio meo, officium meum præstabo, non committam, ut officium meum desiderari possit, ut meæ partes requirantur : si continget, si eveniet, si usu veniet, si erit, si res, si tempus, si occasio feret, postulabit, poscet, exiget, requiret, si occasio se offerret, se dabit, se ostendet, offeretur, dabitur, ostendetur, si fortuna feret occasionem, attulerit, detulerit, præbuerit, ostenderit, si tempus accidet, si mihi grata omnia ac libera essent, si essent omnia mihi solutissima.

Si videtur fieri posse.

If you thinke that it may be done.

Si tibi res facultatem videtur habitura, ut id quod cogitas, consequi possis: si videris id posse consequi : si putas posse fieri : si eventum speras cum animo tuo congruentem, non alienum, non abhorrentem à tua voluntate.

Sollicitudo.

Carefulnesse, or thought-taking.

Gravem curam suscepi, gravis me excepit cura, gravis in me incubuit sollicitudo, acerba mihi invasit sollicitudo.

Solvendum pro altero.

To pay for another.

Pro illo ſolves: illius promiſſa tu præſtabis: dependendum tibi eſt, quod mihi pro illo ſpopondiſti: illius promiſſio, ſolutio tua erit. Vide, *Pro alio ſolvendum.*

Specie capi.

To be taken with outward ſhew or beauty.

Specie capitur adoleſcentia, oblectatur, gaudet, lætatur: ſpeciem amant adoleſcentes.

Spe dejecti.

Paſt hope of that which before they ſurely truſted upon.

Ex magna ſpe deturbati, dejecti, detruſi, depulſi jacent: ex alta ſpe deciderunt: ſpem illam quam ſuſceperant, abjecerunt, depoſuerunt, omiſerunt: ſpe non tenentur, ut antea, non paſcuntur, non aluntur: non eos quæ antea ſpes tenet, paſcit, alit: ſpes jam omnis abiit, diſceſſit, evanuit, nulla prorſus jam eſt: firmâ ſe niti ſpe putabant; ea quàm ſit imbecilla, nunc intelligunt.

Spe excidi.

I was deceived.

Spes me fefellit, opinione ſum deceptus, falſa me ſpes aluit, falſa lactavit opinio.

Spes bonæ famæ.

Hope of a good name.

Si tuam conſuetudinem tueberis, ſi, ut inſtituiſti, perges,

perges, optima consequetur fama, hominum existimatio, præmium feres famam.

Spes de virtute alicujus.

Hope of the vertue of one.

Spem affers eximiam summæ virtutis : adducis me summam in spem eximiæ virtutis : facis ut sperem de tua virtute, eâque minimè vulgari : inclinat animus meus, à te videlicet impulsus, ad optimam spem tuæ virtutis eximiæ : es tu quidem apud me in egregia spe virtutis propê singularis.

Spes falsa.

A vaine hope.

Spes me frustrata est : aliter atque opinabar, evênit, accidit, contigit, successit : non is quem volebam exitus consequutus est : successit præter sententiam, contra voluntatem, non ut volebam, secus atque opinabar : exitum sortita res est alienum à sententia mea, dissimilem voluntati, minimè cum animo congruentem, ab animo meo discrepantem, diversum, abhorrentem.

Spes frustrata.

Hope frustrate or deceived.

Spes me fefellit, frustrata est, decepit, delusit : spem meam non is quem volebam exitus est consequutus : non successit ut sperabam, non processit ex animi sententia : aliter ac sperabam, contigit, accidit, evênit, exitum res habuit contra spem, alienum à spe : inanem fuisse meam spem exitus rei declarat.

Spretum alterius consilium.

The counsell of another set light by.

Non egeo, non indigeo tuis præceptis, admonitio-

nibus, consiliis : supervacanea sunt, parùm utilia, nullius emolumenti, minimè necessaria, locum apud me non habent, à me non requiruntur, non desiderantur, non expectantur tua præcepta : tuis mihi monitis nequaquam opus est : tuis carere monitis facilè possunt.

Standum promissis.

Promises are to be kept.

Dependendum tibi est, quod promisisti : volo stes promissis, promissa serves, fidem tuearis, fidem solvas; quod promisisti, re præstes; cum tuis verbis facta consentiant, promissa tua exitus confirmet, nè fidem tuam fallas : falsa nè fuerint, inania, irrita promissa tua.

Stat sententia.

I am determined, or fully purposed.

Statui, decrevi, hoc mihi proposui, hoc deliberavi, consilium hoc cepi, quidvis potiùs perpeti, quàm susceptam rem abjicere, ab incœpto desistere, institutum omittere. Vide, *Tenax sententiæ.*

Status rei.

The state of the thing.

In hoc statu res est, rei status hic est, res ità se habet, ità res habet, ejusmodi res est, hæc in te sunt, in causa sunt, hoc loco res est.

Status temporum miserrimus.

The state of our time is most miserable.

Nemo est, cui rectè sit in hoc temporum miserrimo statu, in hoc tam misero temporum statu, his temporibus, his tam miseris temporibus, tam duris, tam adversis,

adversis, tristibus, infaustis, iniquis, improbis, perditis, tam alienis ab omni virtute, à bonis artibus, ab omni rectè vivendi ordine ac ratione; in hac tam adversa, tam dura, tam iniqua, tam misera, tam infelici temporum conditione; in tanta pravitate, atque improbitate, tantísque temporum vitiis; in his omni scelere ac flagitio temporibus refertis; in hac omnium rerum perturbatione, malorum colluvie, doctrinarum artiúmque liberalium pernicie.

Stomachi difficultas.

A weake stomacke.

Stomachus languet, infirmus est, malè se habet: stomachi virtus jacet, languet, debilitata est, infirma est, imbecilla, imminuta, nulla prorsus, minimè ad concoquendum apta: languente stomacho sum, infirmo, imbecillo, malè constituto: stomacho non utor optimè, stomachus laborat, non est qualem digerendi ratio requirit, qualem optima valetudo postulat: cruditas stomachi multos conficit adolescentes.

Studere rebus levibus.

To studie toyes.

Rebus levioribus tuum studium das: tibi placent levitates: contemplaris, sequeris, amas inania: contulisti tuum studium ad res inanes: colis ea, quæ non consistunt, nihil habent firmitudinis, nihil gravitatis, nihil ponderis, inania sunt, levia, nullius ponderis, infirma, minimè solida: amas ea quæ solidum nihil habent.

Studia relinquere.

To forsake his studies.

Multam literis salutem dicere, in animo est: prorsus

abjicere ſtudia cogito, ſejungere me penitus à ſtudiis, uſum ſtudiorum in perpetuum dimittere, minimè de ſtudiis in poſterum laborare, meam operam, meum tempus, meam induſtriam à ſtudiis aliò traducere, transferre, conferre.

Studia omittere ob valetudinem.

To leave off ſtudying by reaſon of ſickneſſe.

Cùm ſis valetudine infirmus, me perlibente uſum ſtudiorum dimittes, ſummâ mea voluntate ſtudia depones: libentiſſimè tibi largior, perlibenter concedo, utrâque manu do, ut à ſtudiorum conſuetudine te ſejungas: te à ſtudiis diſcedere facillimè patior: in ſtudiis omittendis cum tuo ſenſu meus quoque ſenſus congruit.

Studiorum in omnibus utilitas.

Studie alwaies profitable.

Studia nunquam non proſunt, non utilia ſunt, non utilitatem pariunt, non emolumento ſunt, non fructum ferunt: ſtudiorum utilitatem dies non imminuit: non terminatur ſpatio temporis, non definitur ullâ die, perpetua eſt, eadem eſt in omni tempore, vitæ par eſt ſtudiorum utilitas: ſtudiis res ſecundæ ornanrur, adverſæ adjuvantur: à ſtudiis delectatio petitur in ſecunda fortuna, ſalus in adverſa: ſtudiorum fructus in omni fortuna idem eſt: ſtudiorum tractatio nunquam non utilis, nunquam eſt infructuoſa: habent ſtudia quo juvemur in omni vita, in omni fortuna, in omni loco: ecquando ſtudiis non juvamur? ecqua dies utilitatem ſtudiorum extinguit, aut imminuit? de ſtudiorum utilitate nihil fortuna, nihil hominum injuria, nihil nè dies ipſa detrahit.

Studium

Studium pervestigandi.

A desire to seeke out.

Ut poëtarum fabulæ narrant, diu, ac multùm Proserpinam filiam, quam inferorum Deus Pluto surripuerat, Minerva perquisivit, investigavit: mulum studii posuit, valde vigilavit Minerva in filia perquirenda; omnia loca permeavit, perlustravit, investigavit, penetravit: quò non adivit, non accessit, ut filiam Minerva reperiret? nullum Minerva locum, nullas in quærenda filia latebras omisit.

Studium famæ.

A desire of name or glory, or to be made famous.

Id est omnibus optandum, ut bene audiant; bene ut ei dicatur, honestam famam, egregium nomen, bonam apud homines opinionem consequatur; ut ejus nomen fama divulget, pervulget, circumferat, circumgestet, per orbem terrarum dissipet, ad ultimas terrarum partes, ad ultimas terras pervehat, ut ejus nomen famâ celebretur, omnium sermonibus extollatur, sit in ore omnium, ut nominis fama ad extremas terras pervadat.

Sub virtute omnia.

All things subject to vertue.

Summa virtutis potestas est: præest virtus cunctis rebus humanis, regit omnia, temperat, moderatur, administrat: omnia sunt in potestate virtutis; ipsa nemini, ei omnes & omnia parent: virtus latè dominatur, regnat ubique locorum, imperium habet in omnes res, vim habet infinitam, valet ad omnia, assequitur omnia,

ſummum poſſidet jus, vincit omnes opes, omnes ſuperat difficultates, duriſſima quæque perrumpit, quaſlibet anguſtias, quævis clauſtra pertranſit, illuſtrat omnes tenebras, lucet in tenebris, pulſa loco manet, non ſurripitur furto, non eripitur vi, non vetuſtate ſeneſcit, non incendio corrumpitur, nullis capitur inſidiis, nullos fortunæ caſus extimeſcit, planè omnium rerum domina, omnium regina.

Summa de te ſperant.

Great things are looked for at your hands.

Magnum quendam atque excellentem virum te ſperant futurum : expectantur à te, quæ à ſumma virtute, ſummòque ingenio expectanda ſunt : nihil humile, nihil vulgare, nihil anguſtum, omnia excelſa, ampla, mira, divina prorſus à te expectantur.

Summum beneficium.

An eſpeciall benefit, or a ſingular good turne.

Hoc ego ſummi beneficii loco ponam, numerabo, inter maxima beneficia referam : hoc apud me non exigui beneficii, non vulgaris gratiæ locum obtinebit : ità credam, tuliſſe me beneficium ſingulare, gratiam tantam, quanta poteſt eſſe maxima.

Sumptibus impar.

Not able to beare ſo great coſts or charges.

Quis ità firmus ab opibus eſt, ut ſuſtinere ſumptum poſſit? cujus divitiæ ſumptui pares eſſe poſſint ? ferendo ſumptui quis ſit ? tantam impenſam quis ſuſtineat ? ità magni ſumptus fiunt, ut ferri non poſſint : ità gravis eſt impenſa, ut debilitare atque opprimere quemvis poſſit :
non

non is est sumptus qui ferri possit ; supra modum, immoderatus est.

Tacere,

To hold ones peace, or keepe silence.

Non faciam ut dicam, tacitum relinquam, tacitus prætermittam, tacitus pertransibo, tacebo, silebo, silentio involvam, silentio percurram, prorsus hoc omittam, abstinebo, oratione meâ non attingam, verbum non faciam, sermonem hac de re nullum habebo.

Tanti me non facio.

I set not so much by my selfe.

Hoc mihi non sumo, non assumo, non arrogo, non adscisco : me ad hunc sapientiæ gradum pervenisse non puto, eam mihi sapientiam contigisse non sentio : fateor eò me sapientiæ non pervenisse, eâ me sapientiâ non esse, non usque adeò me sapere : non ità mihi placeo, non ità mihi assentior, non eam de me opinionem suscepi, non ità me effero, non mihi tantum tribuo, non in me tantum statuo, pono, loco, non ipsi mihi tanti sum, non ità valde me amo, non ipse me tanti facio, æstimo, pendo, puto, reputo, duco.

Tecum sentiam, assentiente patre tuo.

I will agree with you, if your father like of it.

Assentiar tibi, probabo tuum consilium, meam sententiam ad tuam aggregabo, meum judicium cum tuo conjungam, ità sentiam quod tu sentis, ità faciendum judicabo, si modò, id ut faciat, suadet, censet, autor est, consulit pater tuus: assentiar tibi, assentiente patre tuo, si facis approbante patre, si tuo cum judicio patris tui judicium congruit, si de patris sententia facis, si pater non dissentit, si ad tuam sententiam pater accedit.

Teipso

Teipſo neglecto gratificaris aliis.

You gratifie or pleaſe others, not eſteeming your ſelfe, or not regarding your owne profit.

Alienam voluntatem ut ſequaris, ut alienæ voluntati morem geras, ut aliis ſatisfacias, aliorum causâ teipſum deſtituis, deſeris, derelinquis: de aliis plurimùm, de teipſo, tuiſque rebus minimè laboras: aliena tibi curæ ſunt, tua negligis: aliorum rationes pluris apud te quàm tuæ ſunt: propenſior ad alios, quàm ad teipſum tua voluntas eſt: quid aliis placeat, quid aliorum è re ſit, attendis; ratio rerum tuarum quid poſtulet, minimè cogitas: præ aliis teipſum negligis: ut ſequaris alios, diſcedis à teipſo, deficis, deſciſcis.

Tempeſtas ſpectanda in navigatione

In ſailing, the weather is to be marked or looked on; or, In paſſage of the ſea, the weather muſt be weighed or conſidered.

In navigando, tempeſtati obſequi artis eſt, parêre tempori, ad rationem temporis conſilia accommodare, quaſi ducem ſequi tempeſtatem, ſpectare quid poſtulet, pendêre oportet à tempeſtate, ſpectanda tempeſtas eſt, ad tempeſtatem conſilia dirigere debemus, habenda tempeſtatis ratio eſt: curſus navigationis ad rationem tempeſtatum moderandus, dirigendus, tenendus.

Tempeſtate ſecundâ navigabimus.

Wee have winde and weather, wee ſhall ſaile very proſperouſly, we will take time while time ſerveth.

Quæ prima navigandi facultas data erit, eâ utemur: nacti

nacti tempestatem opportunam, idoneam, aptam, minimè adversam, prosperam, secundam, discedemus, solvemus, proficiscemur, vela faciemus.

Tempori parêre sapientis est.

It is wisedome to give place to time.

Tempori cedere, necessitati parêre, res ad tempus accommodare, uti tempore, quæ tempus postulet, ea servare atque exequi, sapientia est, sapientiæ est, sapientis est, convenit sapienti, proprium sapientis est, decet sapientem, ad sapientem pertinet: qui tempus consulit, qui rationem temporis habet, qui nullam rem agit, quam tempus improbare videatur, is verè sapiens est, hunc verè sapientem dicas, sapientem si quis hunc appellat, non errabit.

Tempus matutinum.

Morning or dawning of the day.

Primâ luce, summo mane, diluculo, primo mane, cùm lucesceret, albescente die, in ortu solis, oriente sole.

Tempus vespertinum.

Evening, or even tide.

Advesperascit, vespertinum crepusculum adest, nox adventat, lucem tenebræ pellunt, vesperum appropinquat, diei jam succedit nox, dies abit nocte adventante, cedit jam nocti dies.

Tempus anni incommodum.

An evill, or unfit time of the yeere.

Anni tempus non fert, non permittit, non patitur, non concedit, non convenit, alienum est, parùm aptum,

tum, adversum anni tempus: non licet per anni tempus: adversatur anni tempus: pugnat cum ipsa re temporis ratio: aliud planè tempus, aliud res postulat, desiderat, requirit: rei maturitas non adest,: non convenit cum re tempus.

Tenax sententiæ.

Obstinate in opinion, that will have his own opinion.

Ab hac sententia deduci non possum: hanc deponere, & aliam suscipere opinionem, vix, ægrè, nullo modo, nullâ ratione, nequaquam, neutiquam, minimè possum, prorsus non possum. Si quis in recta sententia sibi constat, ei magna laus debetur. Si vocer ad exitum vitæ, non faciam, ut hunc sensum amittam.

Tibi amicísque tuis gratificabor.

I will gratifie or pleasure thee and thy friends.

Cupio, volo, non solùm tuâ, verùm etiam tuorum amicorum causâ, studio, aliquid agere, quod tibi, amicísque tuis gratum sit, gratum ac jucundum accidat, placeat, satisfaciat: inire gratiam & apud te, & apud amicos tuos ex aliqua re velim: opto gratificari, rem gratam facere, aliquid efficere, aliquid præstare, tuâ, tuorúmque amicorum causâ; ex quo tu & amici tui voluptatem, jucunditatem, lætitiam capiant, sumant, hauriant, colligant,

Tibi tuísque operam dabo.

I will doe my best for you and yours.

Volo, cupio, non solùm tuâ, verùm etiam eorum qui à te diliguntur causâ, rem gratam facere, gratificari; servire non solùm tibi, verùm etiam amicis tuis; servire

ſervire voluntati, & commodo non ſolùm tuo, verùm etiam amicorum tuorum; inire gratiam officiis meis, non à te modò, verùm etiam ab amicis tuis: tuam amicorùmque tuorum officiis meis gratiam quæro: aliquid efficere, navare, quod tibi, amicíſque tuis gratum ſit, placeat, ſatisfaciat, voluptatem, jucunditatem, lætitiam afferat, valde velim.

Timidus.

Feareful or cowardous.

Multos ità puſilli infirmíque animi videas, invenias, qui ad omnes caſus extimeſcant, pertimeſcant, timeant, metuant, terreantur, deterreantut, perterreantur, timore commoveantur, metu perturbentur, afficiantur, timorem ſuſcipiant: multos ob infirmitatem, imbecillitatem, tenuitatem animi quilibet caſus deterret, perterret, perterrefacit, metu afficit, perturbat, in timorem conjicit, ad timorem impellit.

Tranquillus animus.

A quiet minde.

Vix credas, non facilè putes, ægrè poſſis cogitatione aſſequi, quàm æquo animo ſim, tranquillo, quieto, ab omni cura vacuo, quàm omni vacem pertubatione, quàm ſim omnis expers curæ, quàm procul abſit animus meus ab omni cura, quàm tranquillo animo ſim, quam tranquillè agam, quàm tranquillè agat animus meus, quâ meus fruatur animus tranquillitate, quæ ſit animi mei tranquillitas; quàm nulla ſit animi mei perturbatio, cura, moleſtia; quàm parùm animus meus curâ fluctuet, jactetur, agitetur, commoveatur: æquitatem animi mei, tranquillitatem, ſecuritatem, quietem vix credas, haud facilè conjicias, aſſequi cogitatione vix poſſis.

Tribuas

Tribuas hoc amori noſtro, ut me honeſtes.

Doe ſo much for friendſhip ſake as to commend mee in your talke abroad, or to ſpeake well of mee, and give me your good word and report.

Meis libris velim, ſi minùs ex animo potes, gratiæ ſaltem causâ ſuffragere: meis libris ſi minùs judicii, at gratiæ ſaltem causâ faveas: quod obtinere à judicio tuo fortaſſe non poſſum, impetrem ab amore, ut mea ſcripta probes, commendes, tuearis: quod veritati non potes, amori tribue, ut mea tuo teſtimonio ſubleves, tuâ commendatione exornes, honeſtes, in honorem adducas.

Trib. pl. Reipublicæ Romanæ nocuerunt.

The tribunes did much hurt and hinderance to the common-wealth of Rome.

Multa mala, damna, detrimenta, incommoda, infortunia urbi Romanæ peperit, attulit, intulit, tribunorum pl. creatio: damna tulit, pertulit, ſuſtinuit, paſſa eſt, perpeſſa eſt, cepit, accepit, damnis affecta eſt, in damna incidit, incurrit, magnam ſui jacturam fecit, graviſſimis afflicta malis eſt, vehementer vexata, valde comminuta urbs Romana ex creatione, ob creationem tribunorum.

Triſtitia ex morte amici.

Sadneſſe or heavineſſe for the death of a friend.

Magnum mihi dolorem, gravem ſollicitudinem, acerbitatis

acerbitatis multum attulit, peperit epiſtola tua de interitu parentis tui: magno me dolore affecerunt literæ tuæ, valde me perturbârunt, afflixerunt, commoverunt: acerbè ſum affectus literis tuis: moleſtiæ plurimum, doloris, ſollicitudinis, acerbitatis cepi, accepi, ſuſcepi, tuli, contraxi, hauſi: legi magno cum dolore, moleſtiſſimè literas tuas.

Tuæ laudi faveo.

It rejoyceth me to heare well of thee, or, I deſire much to heare good report of thee, and commendation abroad of thy doings.

Mirè, mirificè, mirabiliter, mirum in modum, mirandum in modum, admirabili quodam ſtudio tuam laudem, tuum decus expeto, cupio, opto, exopto, percupio tuam laudem: ſum in deſiderio tuæ laudis: cupiditate tuæ laudis incredibili teneor, ardeo, flagro, ſum incenſus, ſum inflammatus, ducor, trahor, rapior, amore flagro: ſtudio ſum incenſus, alacri animo ſum ut honeſtiſſimum te videam, laude florentem, honoratum: tua mihi laus chariſſima eſt, cordi eſt, curæ eſt, prima eſt, antiquiſſima, in maximis eſt, inter prima ducitur, inter ea, quæ apud me ſumma ſunt.

Tuæ res tanto mihi gaudio ſunt, quanto meæ.

Your welfare and weldoing rejoyceth me as much as mine owne; or, I am as glad to ſee you proſper, as mine owne ſelfe.

Lætitiam ex rebus tuis eandem quam ex meis, nihilo minorem quàm ex meis, capio, accipio, percipio, ſuſcipio, ſumo, haurio: lætitiâ me afficiunt res tuæ æquè ac meæ, pariter ac meæ, non minùs quàm meæ,

non

non secùs quàm meæ, haud aliter ac meæ: tuæ me res efferunt lætitiâ, gaudium mihi afferunt, pariunt, præbent, voluptate me perfundunt itidem ut meæ: tuis rebus, utì meis, afficior: quæ meis è rebus, eadem mihi è tuis oritur jucunditas, voluptas, delectatio, lætitia, gaudium: tuis rebus ità lætor, ut meis.

Tuarum partium sum.

I take your part.

Tecum ero: tecum faciam: te sequar: à te stabo: tuis in præsidiis ero: tuas partes, tuam causam sequar, tuebor: de tuis unus ero, mè tuum numera, me de tuis unum habe, in numero tuorum ero.

Tui officii est.

It is your dutie.

Tuum est hoc munus, tuæ partes: hoc à te postulatur, tibi convenit, à te requiritur, exigitur, expectatur, tui muneris est, tuarum partium: hoc homines à te expectant, hoc ad te pertinet, attinet, spectat, in te convenit, te decet, tuum est, hoc debes, tibi non licet hoc negligere, propriè in te cadit.

Tuis rebus præsum.

I looke to your businesse.

Ego tuas res, pro eo ac debeo, utì debeo, tua negotia, quicquid ad te pertinebit, diligenter agam, curabo.

Tu mihi es charissimus.

Thou art my dearest or best beloved, or, I love thee best of all men in the world.

Summè, vehementer, valde, magnopere, maximo opere,

pere, maximè, etiam atque etiam, mirè, mirificè, incredibiliter, unicè, singulariter, egregiè, insigniter, ex animo, ex intimo sensu, cum primis, in primis, apprimè, præcipuè, admodum, oppidò, majorem in modum, mirum in modum, minimè vulgariter, non mediocriter te diligo: in te amando nemini concedo: qui te vehementiùs diligat, concedo nemini: benevolentia in te mea ad summum pervênit: amor in te meus is est, ità accumulatus est, ut addi nihil possit: amorem in te meum verbis exprimere quî possum, quem cogitatione vix complector, cujus magnitudinem vix mente comprehendo? amorem in te meum cogitatione fortasse consequi, complectíque possum; verbis quidem exprimere, explicare, expromere, profectò non possum: æquè, similiter, pariter ac meipsum, non aliter ac meipsum, non secùs ac meipsum, itidem ut meipsum, te diligo: sic te diligo, ut neminem magìs, nè me ipsum quidem: cùm te multi diligant, omnes tamen in amore vinco, principatum appeto, primas partes mihi vendico, principem locum obtineo: fero te in oculis, mihi es in amoribus, nihil mihi est te charius secundùm Deum, post Deum, excepto Deo: cùm à Deo discessi, nemo mihi est te charior: ego te ut oculos meos, aut si quid est oculis charius, diligo: singulari erga te animo sum: ut pater in filium, ità ego in te sum animatus: habeo te filii loco: amor in te meus tantùs est, quantus potest esse maximus: hæres mihi in animo, in medullis, in intimis sensibus: singulari sum in te benevolentiâ: primum in amore Deum, te habeo proximum.

Tuo consilio rectissimè utêris.

Your own counsell is best for you.

Tuo consilio si utêris, teipsum si audies, ipse tibi si obtemperaveris, morem gesseris, obsecutus fueris; nihil errabis, nihil contra rem tuam, nihil à tuis ratio-

nibus alienum committes, non labêris, non offendes, non cecideris, nullam offensionem, nullum casum aut errorem timebis: sapienter statues, rectè judicabis, optimam rationem inibis.

Tuo merito te odi.

I hate thee deservedly, or, Thou hast deserved my hatred.

Ità de me meritus es, ità te gessisti, ea commisisti, eum te præbuisti, præstitisti, ut minimè mihi curæ sis, nullo apud me loco sis, minimùm te curem, minimùm de te laborem, nullam propè tui curam geram, in minimis te ponam.

Turpe à parente dissentire.

It is a shame to dissent from thy father.

Honestè à parente tuo dissentire non potes: turpe tibi est à parente dissentire: non potes à patre sine infamia, sine dedecore, sine gravi culpa, sine turpi nota dissentire.

Turpe est sibi tantùm vivere.

It is a shame for one to live so, that he will do no man good but himself.

Seipsum curare, nihil præterea, de seipso tantùm, suâ tantùm unius causâ laborare, sibi uni studere, servire, prospicere, consulere, præterea nemini, turpissimum est, maximè dedecet, indecorum imprimis est, infamiæ, ignominiæ, dedecori est, dedecus affert, infamiam parit, turpem famam, opinionem minimè commodam aut optabilem parit; ejusmodi res est, quam summa consequitur infamia, ignominia, turpis infamiæ nota, dedecus, accusatio, reprehensio, fraudi est, vitio vertitur, tribuitur, datur, adscribitur, assignatur.

Turpe parentes ſenes deſerere.

It is a ſhame to forſake thy aged parents.

Deſeri à te, deſtituti patrem, tot affectum incommodis inopiæ, valetudinis, ſenectutis, minimè honeſtum eſt, haud æquum eſt, haud par eſt, minimè rationi conſentaneum eſt, non decet, non convenit, non oportet, jus non eſt, fas non eſt, nefas eſt, iniquum eſt, flagitium eſt, criminis eſt, turpe eſt: ut parentem deſeras afflictum inopiâ, morbo, ſenectute, in ſummis conſtitutum difficultatibus inopiæ, valetudinis, ſenectutis, honeſtum non fert, non patitur, ratio non concedit, non permittit: ſi patrem deſtitues, culpam committes, flagitium facies, flagitioſè facies, iniquè, injuſtè, inhoneſtè, turpiter, improbè, præter honeſtum, contra honeſtum, æquum, jus; non, ut honeſtum ſuadet, non æquum eſt, jus eſt, par eſt, decet, convenit.

Vacare aliquantum à ſtudiis.

To take ſome breathing time from my book: It is good ſometime to have ſome refreſhing, paſtime, recreation after ſtudy.

FEriari licet à ſtudiis: poſtulat tempus, ut ſtudia intermittantur: tempus fert ut ſtudiorum uſus parumper dimittatur: deponere aliquantiſper ſtudiorum onus licet, omittere ſtudia, levare animum onere ſtudiorum: vacatio datur à ſtudiis: avocare animum à ſtudiis honeſtè poſſumus: feriæ ſtudiorum conceduntur.

Valet apud intelligentes ſententia tua.

Wiſe men allow your judgement.

Magnum apud eos qui rectè judicant, tua ſententia

pondus habet, magni fit, magni æstimatur, magni penditur, autoritatis habet plurimum, gravissima est: rectè scientes in opinione ac judicio tuo plurimum ponunt, opinioni tuæ multum tribuunt, multum deferunt, facilè assentiuntur, acquiescunt. Vide, *Sententia à prudentibus approbata.*

Valetudine utor bonâ.

I am in good health.

Bene me habeo, mihi bene est, satìs commodè, satìs bellè habeo, bene valeo, commodè valeo, valetudine bonâ utor, mihi est ut volo: quales cupio, vires possideo: viribus utor firmis: roboris, virium, valetudinis habeo satís.

Valetudo restituta.

Health restored or recovered after sicknesse.

Ego te languentem, jacentem, malè affectum, ad pristinam valetudinem, virtutémque revocavi: meo beneficio pristinas vires recuperâsti, recepisti, confirmatus es: factum est à me, ut ex morbo planè convalesceres, ut ex infirmo validus fieres, ut amissam valetudinem recuperares, ut in statum valetudinis pristinum, optimum restituereris.

Valetudo adversa ex gula.

Sicknesse of surfetting and gluttony.

Non facilè convalescunt, quibus neque quantum comedant, neque quid comedant curæ est; qui quod comedant, neque quantum, neque quale sit animadvertunt; quibus omnem in cibis modum, omne judicium, omnem prorsus rationem gula eripuit; quibus neque

neque modus edendi, neque ulla deligendi cibi ratio eſt; qui & plus appetunt in menſa, quàm ſatis eſt, & ex eo genere quod obſit.

Valetudo nondum confirmata.

Not perfectly whole, my ſtrength not fully recovered.

Nondum vires colligere potui: nondum ſatis firmo ſum corpore: nondùm priſtina mihi reſtituta valetudo eſt: confirmatus à morbo nondum omnino ſum: non planè convalui: quas morbus mihi vires ademit, abſtulit, eripuit, nondum prorſus recuperavi, recepi, revocavi: priſtinam valetudinem nondum ſatis mihi videor aſſecutus: paulò adhuc deteriùs, aliquantò deteriùs quàm ſolebam, valeo: non ut ſolebam, valeo; minùs firmiter, minùs bellé: nondum utor priſtinâ valetudine: priſtinas vires quadam ex parte deſidero.

Varro doctior, quàm eloquentior.

Varro better learned then eloquent.

Scripta Varronis ex doctrina potiùs quàm eloquentia, magìs ob doctrinam, quàm eloquentiam, rerum causâ non verborum, probabantur ab omnibus: libros Varronis, ea quæ Varro chartis mandabat, literis committebat, componebat, ſcribebat, literis perſequebatur, literis explicabat, literarum monumentis tradebat, probabant omnes, rerum fructu potiùs, quàm ſpecie verborum adducti.

Vaſtare.

To ſpoil, waſte, and deſtroy.

Provinciam diripuit, vaſtavit, deprædatus eſt, rapinis exinanivit, exhauſit: prædas egit è provincia.

Vehementer.

Vehemently, or very much and greatly.

Valde, maximè, magnopere, maximopere, vehementer, admodum, etiam atque etiam, non mediocriter, non parùm, in primis, præcipué.

Velim te animum meum videre.

I would you ſaw my heart or good will.

Vellem, quæ ſit in te animi propenſio, poſſes inſpicere: cuperem ſenſus tibi patêre intimos animi mei: quàm vellem, quo modo animatus erga te ſim, oculis cernere tibi liceret: nihil mihi eſſet optatius, quàm ut eas mentis meæ partes quæ oculos latent, ab oculis remotæ ſunt, oculis minimè patent, poſſes introſpicere.

Velim ſcire quo animo in me ſint homines.

I would know how men are affected toward me, or what good will is born me.

Scire velim, quo quiſque in me animo ſit, ut quiſque ſit erga me animatus, affectus, qui cujuſque ſit erga me animus, qui ſenſus, quæ voluntas: ſenſum cujuſque nôſſe, tenere, callere velim, patêre mihi velim.

Velim noſtras à te hiſtorias conſcribi.

I would have you write a ſtory of our time and doings.

Velim à te noſtrorum temporum conſilia atque eventus literis mandari, res noſtras monumentis commendari tuis: noſtrum nomen tuis illuſtrari & celebrari

brari scriptis, tuis ornari scriptis valde velim: gloriæ sempiternæ commendari per te cupio.

Velim abs te amari.

I desire to be in your love and favour.

Nè patiaris me partem amoris tui minimam ferre, noli cōmittere ut partem amoris tui minimam capiam, ut exiguum ab amore tuo fructum feram, colligam, sumam, percipiam: fructum amoris tui velis esse non exiguum, non vulgarem, non mediocrem.

Veneti potentes & divites.

The Venetians mighty and rich.

Veneti opibus & potentiâ valent, pollent, vigent, præstant, excellunt, affluunt divitiis, opibus vigent, neque divitias, neque opes desiderant.

Venti à portu repulerunt.

We were driven from the haven by the winde, or, The winde kept us from the haven.

Portum, reflante vento, tenere non potuimus: portum inire conantes adversi venti vis repulit ac rejecit: nè portum obtinere licuerit, cùm omni studio conaremur, ventus effecit: venti vis portu exclusit: per venti vim portum ingredi, inire, obtinere, assequi non licuit: venti vis adversa portu nos exclusit, prohibuit, arcuit, amovit: rejecti sumus à portu reflante vento, portum ventus eripuit, summovit nos ventus à portu: portum inire conantes repulit ventus.

Verbis impugnata dignitas.

He sought as much as he could for your discredit, or defacing of your worship.

Acerba nimis adversus tuam dignitatem ejus oratio

fuit,inhonestè admodum de te loquutus est,gravissimè tuam dignitatem oppugnavit : loquutus est in te sic, ut acerbiùs aut inhonestiùs non potuerit.

Verbositas non est eloquentia.

Babling is not eloquence.

Si, cujus est prolixior, longior, uberior oratio,si qui diutiùs loquitur , qui longiorem sermonem habet,qui plura verba facit, is eloquentiam possidet; si ei qui verbosior est,qui plura effundit verba,laus eloquentiæ debetur ; si verborum in copia sita est elegantia ; næ tu omnium qui vivunt, eloquentissimus es,omnes mortales eloquentiâ anteis.

Vereor ut sustineas spem de tuis studiis conceptam.

I doubt how you will answer to the hope conceived of your studies, I fear you will not prove such a student as men think and look for.

Vereor, nè quam de studiis expectationem concitâsti, hanc sustinere ac tueri non possis : vereor,ut expectationi tua studia respondeant, nè tua studia expectationi respondeant , nè cum hominum opinione non consentiant ; nè alium, atque expectatur, exitum habeant; nè qui expectatur, fructum non pariant.

Verisimile.

Likely or reasonable.

Rationi consentaneum est , cum ratione consentit, consentaneum est, simile veri, credibile,non alienum à ratione,cum ratione congruens : ratio postulat, ut credatur: est, cur credatur, verum putetur: verisimilitudinem,

nem, ſpeciem, formam, imaginem, præ ſe fert, oſtendit: non diſcrepat, non diſſentit, non procul abeſt à ratione.

Veritas pluris quàm amicitia facienda.

Truth to be regarded before friendſhip.

Veritati plus, quàm amicitiæ tribuo: majorem habeo veritatis quàm amicitiæ rationem: pluris eſt apud me veritas, quàm amicitia: amicitiæ veritatem antepono: locum apud me honeſtiorem veritas obtinet quàm amicitia: apud me cedit amicitia veritati: nihil amicitiæ largior: nihil veritati nego.

Verſari in re levi.

To be occupied in things of little price, or, To follow a trade of little gains.

Tenui mercede, levi quæſtu, exiguo lucro das operam in ſcriptura: operam navas iis, qui vectigalia tractant, vectigalibus præſunt. Vide, *Studere rebus levibus.*

Via obſtructa.

The way is forbid or barred up.

Tranſitus interdictus eſt, intercluſa via eſt, non patet aditus.

Vide nè honori tuo diſcedat.

Take heed leſt you crack your credit: do your endeavour, that your honour or good name and report be not ſtained.

Da operam diligenter, enitere, conare omni ſtudio, contende omnibus viribus, intende omnes nervos, incumbe

cumbe toto pectore, elabora quantum in te est, studium adhibe quantum potes, confer huc omnia tua studia, omnem operam & industriam, age hoc quàm diligenter potes, nè quam tuus honor jacturam faciat, nè quod ferat detrimentum, nè quam injuriam accipiat, nè quâ labe inficiatur, nè quam labem aut maculam suscipiat, contrahat.

Vim à te non valeo avertere.

I cannot warrant you from all violence, force, or resistance; or, I cannot promise you a cleare passage.

Ego tibi à vi nihil præstare possum: vim tibi nullam factum iri, allatum iri, oblatum iri, pro certo non polliceor, planè non affirmo: tutum à vi te futurum nè pro certo existimes: nullam fore vim, exploratè, asseveranter, certò promittere non audeo: eâ te curâ prorsus non libero, non eximo, non adimo, non aufero, nè quando tibi vis inferatur ulla, nè quam aliquando vim feras, sustineas, patiare, sentias, experiaris, nè quid aliquando per vim patiaris.

Vindictæ omissio.

A remission of revenge.

Ultionis omne libenter consilium abjicio, depono, omitto: omnem acceptæ injuriæ memoriam ex animo deleo: de ultione nihil planè cogito, animus meus ultionem non spectat, abduco animum à vindicta.

Violare patriam aut parentem, scelus turpissimum.

The betraying of thine own countrey or father, is the most shamefull deed that may be.

Nullum est gravius piaculum, quàm patriam aut parentem

rentem violare, quàm patriæ aut parenti vim afferre, inferre, manus afferre, injuriam facere, inferre.

Vir bonus constans est.

A good or true man is constant.

Vir bonus, ut sententiam mutet, non facilè adducitur, impetrare à seipso nullo modo potest: bono viro sensum rectum deponere difficile est, magni negotii est: vir bonus in sententia firmissimè constat, vir bonus à rectâ sententia desciscere vix potest, ut sententiam mutet non facilè adducitur. Vide, *Mutas sententiam*.

Virtus neglecta.

Vertue neglected.

Probitas, integritas, probati mores, vita illa, quæ cum virtute traducitur, à paucis hodie probatur, colitur, amatur: pauci sunt, qui probitate delectentur, probitatem colant, ament, sequantur: parvi fit hodie probitas & morum integritas: qui suum studium in probitate ponant, pauci sunt, reperiuntur, numerantur, paucósque invenias.

Virtus præmiis cumulata.

Vertue laden with rewards.

Magna sunt rectè agentibus proposita præmia: omnes qui sese in recta vivendi ratione exercent, magna merces manet: fructum rectè factorum viri boni uberrimum ac præstantissimum ferent: præclaram honestámque vitam res utilissimæ consequuntur: vitæ laudabiliter actæ, cum virtute traductæ, præmium est decus, & earum rerum copia, quas qui possidet, optimè cum illo agi existimatur.

Virtus egregia.

A noble minde and vertuous.

Tuâ virtute & magnitudine animi nihil eſt nobilius: ſingularis in te laus ob tuam virtutem, atque animi præſtantiam confertur: majorem aut virtutis, aut præſtantis animi opinionem apud homines, plus famæ, conſequutus eſt nemo.

Virtus magìs honore afficienda, quàm divitiæ.

Vertue more to be honoured then riches.

Placet mihi, probatur, valde ſatisfacit mos & conſuetudo tua: laudem tuæ conſuetudini tribuo, quòd ea colas, verearis, obſerves, in honore habeas, honore, obſervantiâ, ſtudio proſequaris, honore afficias, obſervantiâ colas, quòd iis honorem habeas, tribuas, præſtes, obſervantiam ac ſtudium præſtes, qui virtute potiùs, quàm divitiis abundant, excellunt, eminent, valent, qui ſunt à virtute paratiores quàm divitiis, quos virtus potiùs quàm divitiæ commendat, qui virtutem magìs quàm fortunæ bona poſſident.

Virtus extollit ignobiles.

Vertue ſetteth up men of low degree.

Multos infimæ conditionis, humillimæ ſortis, obſcuri loci, nullâ parentum aut majorum laude commendatos, obſcuro loco natos, ignobili, obſcuro, infimo genere editos, extulit atque illuſtravit virtus: multos generis humilitate jacentes virtus erexit: nobilitantur atque honeſtantur virtute multi genere ignobiles & obſcuri.

Virtus florens oppressa inimicorum injuriâ.

Flourishing vertue overthrown by the injurie of enemies.

Quo tempore florere debeas, debuit illustrior esse tua laus, altiùs ascendere, plus consequi dignitatis, majorem obtinere existimationem, præstantiore esse loco, plus habere autoritatis, plus possidere laudis, honestior esse, clarior esse, major ac præstantior haberi debuisti: te tuorum inimicorum afflixit injuria, perdidit, evertit omnibus fortunis; oppressit, ad exitium detrusit, impulit, non modò è numero viventium, sed planè infra mortuorum conditionem amandavit.

Virtus utilis in omni fortuna.

Vertue profitable for all fortunes, or whatsoever happeneth.

In utraque fortuna maximus ex virtute fructus capitur, percipitur, colligitur: virtus tum in adversa, tum in secunda fortuna uberrimos fructus affert: magnas utilitates in omni fortuna parit virtus: adversis pariter & secundis in rebus commoda proficiscuntur ex virtute multa: semper utilis & fructuosa virtus est: in omni tempore juvamur à virtute, imbecilli confirmamur, jacentes & afflicti excitamur, sublevamur, erigimur: ecquando non utilis virtus est? ecqua utilitas cum virtutis utilitate conferenda?

Virtus laboribus parta.

Vertue purchased with great labour.

Tuis laboribus ac vigiliis virtutem tibi peperisti, com-

comparâſti, parâſti, conſequutus es, adeptus: tui tibi labores & vigiliæ virtutem pepererunt: magnis laboribus & vigiliis conſequutus es, ut virtutem poſſideas, ut virtute floreas, valeas, polleas, excellas, antecellas, præſtes, fruaris: tuam virtutem tuis laboribus & vigiliis referre debes acceptam: tibi ipſi, tuiſque laboribus tuam virtutem debes: non hoc virtutis in te eſſet, iſtam virtutem non haberes, non teneres, non poſſideres, niſi labores graviſſimos & ſuſcepiſſes, & pertuliſſes.

Virtute immunis.

Made free, or exempt from payment of taxes, tributes or ſubſidies for his vertues ſake.

Virtute ſuâ conſequutus eſt, nihil ut publicè penderet, fructum ut nullum publicè penderet, ut vectigalis non eſſet, ut eſſet immunis; ut ex eorum numero, qui publicè aliquid pendunt, eximeretur; nihil ut publicè ſolveret; ut eſſet expers eorum onerum, quæ publicè imponuntur; ut nullam pecuniam in commune conferret, ut publicis oneribus vacaret, tributarius ut non eſſet, tributum ut nullum conferret.

Virtute contra fortunam munitus.

Made ſtronger or fenced by vertue againſt fortune.

Fortunæ vim tuæ virtutis amplitudo vincit: muniiſti te virtute contra fortunam: ſeptus es virtutis præſidiis adverſus impetus fortunæ: nihil tibi nocere, obeſſe, incommodare, cum virtute viventi, virtutem colenti, fortuna poteſt: tutus es à fortunæ injuriis: ſecuram vitam ducere tibi licet, quia cum virtute vivis: non tibi varii caſus impendent humanæ vitæ, qui virtute excellas, quem virtus tueatur, tegat, protegat, muniat.

Virtute

Virtute vacuum fortuna facilè profligat.

Fortune easily conquereth the coward, or, The least blast of adversitie maketh the heartlesse man to flie: vertue is the best defence against adversitie.

Cui comes virtus non est, is animo facilè cadit à fortuna percussus: ictus fortunæ ferre non potest, qui tectus virtute non est, qui virtute munitus non est, qui se virtutis armis non tuetur: sine virtute infirmi sumus, malè muniti, aperti adversus fortunæ vim, facilè vincimur à fortuna, virtutis præsidio destituti, absente virtute, nisi adsunt virtutis opes.

Virtuti aliquando honores debiti tribuentur.

Time will come when vertue shall have her just honour and reward.

Veniet tempus, veniet illa dies, erit tempus, erit aliquando illa dies, illucesset aliquando illa dies, diem aliquando illum Sol afferet mortalibus, erit aliquando cùm suus virtuti tribuatur honor, cùm virtuti honor habeatur, cùm virtus colatur, tanti æstimetur, quanti est, in honore sit; cùm virtuti honores debiti persolvantur, deferatur plurimum; cùm virtus magna in primis honestáque sit, honestum locum habeat, sit inter ea, quæ prima ducuntur.

Virtutis communicatio.

The bestowing of vertue.

Qui virtutem tribuit, præbet, largitur, ostendit, communicat, is tantum affert beneficium, quantum esse præterea nullum potest.

Virtu-

Virtutis non pretii causâ.

For vertue sake, and not for reward.

Agis hoc non præmii ſpe commotus, ſed humanitate adductus, benignitate impulſus, ſtudio liberalitatis incitatus: non te ad hanc rem utilitatis aut præmii ſpes, verùm te adduxit, impulit, incitavit, humanitas, benignitas, naturæ facilitas, naturæ tuæ ad humanitatem, benignitatem propenſio, inductio: dediſti hoc humanitati tuæ, non præmiis: agnoſco tuam humanitatem: debet hoc humanitati tuæ acceptum referri: fructus hic eſt humanitatis tuæ.

Virtutis honos.

The juſt reward of vertue.

Erit aliquando illa dies, lucebit illa dies, veniet illud tempus, lucem illam aliquando videbimus, quæ virtutem illuſtret: erit aliquando, cùm virtuti honos habeatur, ſuus tribuatur honos, debita merces perſolvatur, locus honeſtus ubique ſit.

Virtuti ſubjecta omnia.

All things ſubject to vertue.

Omnia ſunt ſub poteſtate ac ditione virtutis: rerum omnium regina virtus eſt, dominatur, una regnat, ſummum jus habet, omnia regit: virtuti cuncta parent, cedunt, ſubjecta ſunt humana omnia: virtus valet ad omnia, imperium habet in omnes res, omnia tenet, poſſidet, jure ac poteſtate ſuâ complectitur: quid eſt quod aſſequi virtus non poſſit?

Vita beata in virtute poſita.

The happie life conſiſteth in vertue.

Bene ſentire, rectéque facere, ſatis eſt ad bene beatéque

téque vivendum: unam qui colit probitatem, ei deesse ad felicitatem nihil potest, is ad felicitatem nihil desiderat, nihil requirit: quicunque rationem ducem in vita sequitur, ei ad felicitatem ampla, maximéque certa patet via: probitatem qui possidet, simul is possidet summum bonum, nihil ad felicitatem præterea requirit: boni mores, & honestæ rationes felicitatem pariunt: felicitas integritate comparatur: si quis in colenda probitate totus est, feliciter admodum, ac beatissimè cum illo agitur.

Vita charissima post honorem.

After honour life is dearest, or, Onely honour dearer then life.

Omnium rerum, honore excepto, prima esse, charissima, antiquissima vita debet: secundum honorem, post honorem, honore excepto, si honorem exceperis, nihil esse debet vitâ prius, potius, charius, antiquius: primas sibi partes post honorem, vita vendicat: primæ partes vitæ debentur, honore tamen excepto.

Vita & honor curanda.

Life and worship are alike to be regarded.

Saluti pariter & honori consulendum: ducenda simul ratio est & salutis, & dignitatis: non dignitatem magis quàm salutem spectare debemus: salutis ratio cum dignitatis ratione conjungenda: quærenda, amanda, expetenda sine salute dignitas non est: non est à dignitate vita sejungenda: decet studere dignitati, cum eo tamen nè studium vitæ negligatur.

Vitæ genus optimum instituisti.

Thou hast taken the best trade of life.

Exordium vitæ præclarum fecisti, egregio vitam

principio inivisti, optimum cursum cœpisti, rationem præclaram instituisti, optimam partem elegisti, sapienter vitam instituisti, cùm te Deo addixisti. Vide, *Sanum judicium.*

Vitæ fastidium.

A wearinesse of life.

Vitæ me tædet: vitam fastidio, vitam mihi acerbam puto, acerbè vivo: molesta, gravis, amara prorsus mihi vita est: ægerrimè, molestissimè, prorsus miserè vivo, quando mihi mors eum eripuit, ex quo mea gaudia, meæ letitiæ manabant omnes.

Vitam miseram mors præclara consecuta.

A noble death followed his painefull and unhappie life.

Ut miserè vixit, ità periit honestè: miserrimam vitam mors præclara terminavit: vitam infelicem egregio mortis genere conclusit: acerbitates vitæ multas una peregregiæ mortis hora compensavit: vitam vixit infelicem, præclaram verò mortem obiit: miseriam in vita sustinuit, decus in morte tulit.

Vita quieta.

A quiet life.

Præstabo tibi otium, quietam vitam, tranquillam, facilem, alienam ab omni cura, vacuam omni curâ, omnium expertem perturbationum, ab omni molestia remotam, sejunctam, separatam, segregatam, disjunctam, nullis rerum humanarum fluctibus jactatam: efficiam, ut quietè vivas, ut quietam vitam ducas, facilem ut habeas, & expeditum vitæ cursum, tranquillè prorsus

ſus ut agas, ut omni moleſtiâ vaces, ut otio fruaris jucundiſſimo, commodiſſimo, ubertimo, ut otioſè vivas.

Vita ruſtica grata.

The countrey liſe pleaſant.

Otium & quies ruſtica mirum in modum me delectat, oblectat, recreat, reficit, afficit, capit, delectationem mihi affert, voluptatem, jucunditatem, hilaritatem, gaudium, lætitiam, delectationi eſt, delectatione me afficit: rus animo meo jucundiſſimum eſt: rure ruſticoq; otio delector, mirè paſcor: delectationem, voluptatem, jucunditatem ex rure capio, percipio, ſuſcipio: otio illo, atque illâ quiete, quam ruſtica parit habitatio, libentiſſimè fruor: ſi ullâ re, otio capior & quiete ruſticâ. animus meus voluptate perfunditur, expletur ex otio ruſtico.

Vitiis deditus.

Given to vice and wickedneſſe.

Nunquam à vitiis animum, mentem, cogitationem abducis: nunquam de vitiis non cogitas: hærent in animo tuo ſtudia vitiorum: nunquam tua mens ab improbis cogitationibus diſcedit, abducitur, avellitur: vitia ſemper cogitat animus tuus.

Vivis mecum, nec animum meum perſpectum habes.

You live with me, yet you know not all my heart; or, Yet I am unknowne unto you in many points.

Me uteris aſſiduè, aſſiduus tibi mecum intercedit uſus, conſuetudo inter nos aſſidua eſt, veruntamen planè non tenes animum meum, prorſus non calles mea conſilia, non omnino mei tibi ſenſus patent, non penitus, non perfectè, non ex omni parte, non uſquequaque.

Vixi vitam diuturnam.

I have lived a long time.

Satis diu vixi, ætatis satis vixi, vitæ satisfeci ætate, satis longè vitam produxi, satis longum vitæ spatium peregi, non me pœnitet quantum vixerim, cursum vitæ minimè brevem peregi, vixi vitam satis diuturnam, hoc vitæ spatio contentus esse possum, non moriar immaturus, non avellar immaturus à vita.

Una bonorum sententia.

All good men are in one minde and opinion.

Unus omnium bonorum est sensus, idem omnibus probatur, eòdem concurrunt omnium sententiæ, sequuntur idem omnes, spectant, probant, opinione tu- entur, eadem est omnium sine ulla varietate opinio, opinionum nulla varietas.

Voluptas ex liberorum virtute.

A comfort in godly children.

Magnam voluptatem è moribus filiorum pater suscipit, magnâ voluptate patrem afficiunt bene morati liberi, magnæ voluptati sunt parenti qui moribus excellunt filii: capit ex honestis filiorum moribus voluptatem summam, & lætitiam pater.

Voluptas esca malorum.

Pleasure the bate or instrument to all evill or wickednesse.

Voluptas ad ea quæ minùs decent, homines allicit, hominibus malorum esca voluptas est: multi ducem se-

quent-

quentes voluptatem, graviter offendunt: duce voluptate multi errant miserrimè: illecti voluptate, dulcedine voluptatis, blanditiis voluptatum, infortunia subeunt, calamitates adeunt, in miserias incurrunt: voluptate, tanquam dulci veneno, homines pereunt: jucundam ac dulcem voluptatum consuetudinem tristis admodum & amarus consequitur eventus: sæpe voluptatem excipit dolor: voluptas dolore terminatur: voluptatis exitus, doloris initium est.

Voluptate afficere.

To delight.

Tuæ literæ, quod facilè intellexerim, ei perjucundæ fuerunt, summam voluptatem, lætitiam, gaudium, jucunditatem attulerunt: summâ eum voluptate tuæ literæ affecerunt, extulerunt, perfuderunt.

Urbs Pompeianarum partium fuit.

The city followed Pompey, or tooke part with Pompey.

Universa civitas ducem Pompeium sequebatur, Pompeio regendam se dederat: ad Pompeii ductum applicaverant se, contulerant se, adjunxerant se vires omnes civitatis.

Utar fratre tuo.

I will use your brother, or follow his advice and counsell.

Utar ad omnia tuo fratre, utar operâ tui fratris in omni re: confugiam ad fratrem tuum: si quid erit agendum, fratri tuo committam, ad fratrem tuum referam, in fratrem tuum rejiciam, ejus consilium petam, operam exposcam. Vide, *Per Fratrem tuum agam.*

Ut filius mihi charus es.

Thou art as deare unto mee as my sonne.

Optimè tibi cupio, sic inquam, ut filio meo: tuâ causâ cupio, quantum filii mei causâ volo: cupio tibi secunda omnia, non minùs ac filio: æquè tibi faveo ac filio meo: animatus in te sum, ut in filium: quo in filium, eodem erga te animo sum.

Utile tibi erit.

It shall be profitable for thee.

Constitutum iter si suscipies, emolumenti, utilitatis, commodi plurimum, præstantem fructum capies, sumes, colliges, valde erit è re tua, valde in rem tuam, tuis rationibus vehementer conducet, in eo tibi maximè conducetur, utilitas maxima consequetur, vehementer expediet, proderit, fructuosum erit, cum fructu, utilitate, commodo, emolumento, bono rerum tuarum.

Ut majores tuos sequaris, operam virtuti da.

Seeke after vertue, that you may follow the steps of your ancestors.

Si tuorum majorum laudibus respondere vis, si majores tuos referre vis, cupis imitari, si te dignum majoribus tuis præbere studes, ut ad virtutem, in virtutem incumbas, ad virtutem studia tua conferas, opus est; navari à te operam virtuti oportet; debes virtutem colere; tui muneris, tui officii, tuarum partium est, non potes non virtuti operam dare; non licet tibi virtutem negligere; hoc ad te pertinet, in te convenit, à te postulatur, atque adeò tanquam debita res exigitur.

Utrumque

Utrumque vici.

I overcame them both.

Utrumque facilè fregi, atque abjeci, nullo negotio retudi: victoriam ex utroque tuli: victoriâ sum potitus: uterque mihi victus cessit.

Vulneratus.

Wounded.

In illa pugna, illo certamine graviter vulneratus, percussus est: grave vulnus accepit, tulit: plagam accepit, gravi vulnere est affectus.

Vulnus insanabile.

An incurable wound.

Futurum non spero, ut ex hoc vulnere convalescat: ejusmodi vulnus est, ut sanari non possit, ut salus desperanda videatur, ut spes salutis nulla supersit, ut medicinæ non sit locus.

Vultus dissentit ab animo.

A dissembling face: the countenance is no sure token of the inward disposition of the minde.

Fallit vultus, mentitur, fraudem facit, in fraudem inducit, decipit: dissentit animus à vultu: non convenit animus cum vultu: index animi verus non est vultus: falsâ vultûs imagine, fictâ specie dissimulatur animus: aliud vultus præ se fert, aliud animus celat, occultat, tegit, aliud animo latet: tegit animum vultus: mendax vultus est, latet animus in vultu: quasi velo,

aut involucro, animus obtegitur, atque obtenditur: veram imaginem animi vultus non præfert : ſenſus animi cum ſpecie vultûs minimè congruit. Vide, *Aliud præ ſe fert, aliud ſentit.*

Uxor fœcunda.

A fruitfull Wi e, a mother of many children.

Multos ex ea filios genuit, ſuſcepit, tulit: complures ex ea filii nati ſunt: filios ei peperit multos: ità fœcundâ uxore uſus eſt, ut filiis auctus ſit multis, ut filiorum multitudine abundaverit.

FINIS.

A Table

A Table to finde out Latine for any of these English titles, by figures following, which signifie the Page of every leafe.

Aske

C

Your

D

Disho-

be

G

A

N

O

P

Sted-

V.

FINIS.

